

Energi

21

Förslag till statsbudget för 2007

Energ

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag.....	13
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:1015) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat	13
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:1016) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat	14
3	Energi.....	17
3.1	Inledning.....	17
3.2	Omfattning.....	17
3.3	Utgiftsutveckling	17
3.4	Skatteutgifter.....	18
4	Energipolitik	21
4.1	Omfattning.....	21
4.2	Utgiftsutveckling	22
4.3	Skatteutgifter.....	23
4.4	Mål	26
4.4.1	Mål för verksamhetsområdena inom energipolitiken	26
4.4.2	Resultatindikatorer	27
4.5	Insatser	27
4.5.1	Insatser inom verksamhetsområdet	27
4.5.2	Insatser utanför politikområdet	27
4.6	Resultatredovisning	28
4.6.1	Resultatbedömning.....	28
4.6.2	Analys och slutsatser	33
4.7	Revisionens iakttagelser.....	34
4.8	Politikens inriktning	35
5	Elmarknadspolitik	37
5.1	Omfattning.....	37
5.2	Mål	37
5.2.1	Mål för verksamhetsområdet.....	37
5.2.2	Resultatindikatorer	37
5.3	Insatser	38
5.3.1	Insatser inom verksamhetsområdet	38

5.3.2	Insatser utanför verksamhetsområdet.....	42
5.4	Resultatredovisning.....	43
5.4.1	Resultat.....	43
5.4.2	Analys och slutsatser.....	48
5.5	Politikens inriktning.....	49
6	Övrig energimarknadspolitik.....	51
6.1	Omfattning.....	51
6.2	Mål.....	51
6.2.1	Mål för verksamhetsområdet.....	51
6.2.2	Resultatindikatorer.....	51
6.3	Insatser.....	51
6.3.1	Insatser inom verksamhetsområdet.....	51
6.3.2	Insatser utanför verksamhetsområdet.....	54
6.4	Resultatredovisning.....	54
6.4.1	Resultat.....	54
6.4.2	Analys och slutsatser.....	55
6.5	Politikens inriktning.....	55
7	Politik för ett uthålligt energisystem.....	57
7.1	Omfattning.....	57
7.2	Mål.....	57
7.2.1	Mål för verksamhetsområdet.....	57
7.2.2	Resultatindikatorer.....	58
7.3	Insatser.....	58
7.3.1	Insatser inom verksamhetsområdet.....	58
7.3.2	Insatser utanför verksamhetsområdet.....	71
7.4	Resultatredovisning.....	72
7.4.1	Resultat.....	72
7.4.2	Analys och slutsatser.....	80
7.5	Politikens inriktning.....	84
8	Budgetförslag.....	87
8.1	Budgetförslag.....	87
8.1.1	35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader.....	87
8.1.2	35:2 Insatser för effektivare energianvändning.....	88
8.1.3	35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion.....	89
8.1.4	35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft.....	90
8.1.5	35:5 Energiforskning.....	91
8.1.6	35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser.....	92
8.1.7	35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat.....	93
8.1.8	35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket.....	93
8.1.9	35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.....	94
8.1.10	35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler.....	96
8.1.11	35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme.....	97
8.1.12	35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler.....	99
8.1.13	35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus.....	100
8.2	Förslag avseende Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet.....	102
8.2.1	Investeringsplan.....	102
8.2.2	Finansiella befogenheter.....	104
8.3	Övriga förslag.....	105

8.3.1 Rätten att tilldelas elcertifikat för småskalig vattenkraft 105

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	11
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	17
3.2 Härledning av ramnivån 2007 – 2009. Utgiftsområde 21 Energi.....	18
3.3 Ramnivå 2007 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 21 Energi.....	18
3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 21 Energi.....	19
4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	22
4.2 Skatteutgifter och skattesanktioner netto.....	24
4.3 Energibalans i Sverige för åren 1970, 1980, 1990, 2000, 2004 och 2005 (TWh)...	29
4.4 Elbalans i Sverige för åren 1970, 1980, 1990, 2000, 2004 och 2005 (TWh).....	30
5.1 Verksamhetens rörelseintäkter och rörelseresultat fördelat på verksamhetsområden.....	47
5.2 Översikt av de ekonomiska målen 2003 – 2006.....	47
7.1 Antal anläggningar godkända för tilldelning av elcertifikat den 15 maj 2005 uppdelat per kraftslag.....	73
7.2 Antal beviljade projekt och beviljade medel fördelade på de sexton utvecklingsområdena.....	76
7.3 Omfattningen av insatserna inom det långsiktiga energipolitiska programmet för de olika myndigheterna.....	77
7.4 Energimyndighetens beviljningar resp. företagens eller branschorgans motfinansiering av forskning, utveckling och demonstration för 2003 – 2005	77
7.5 Beviljade medel för forskning, utveckling och demonstration 2003 – 2005 fördelade på anslagsmottagare, procent.....	77
7.6 Antal forskningsprogram med huvudsaklig finansiering från Energimyndigheten fördelat på temaområden, samt antalet utvecklingsprogram (UTV) och Kompetenscentra (KC).....	78
7.7 Antal hel-/delfinansierade licentiat- och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på utvecklingsområde/temaområde.....	79
7.8 Finansierade licentiat- och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på kvinnor respektive män, procent av totala antalet finansierade licentiat- och doktorsexamina.....	79
8.1 Anslagsutveckling 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader.....	87
8.2 Utvecklingen av de samlade förvaltningskostnaderna vid Statens energimyndighet.....	87
8.3 Offentligrättslig verksamhet vid Statens energimyndighet.....	87
8.4 Uppdragsverksamhet vid Statens energimyndighet.....	88
8.5 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader.....	88
8.6 Anslagsutveckling 35:2 Insatser för effektivare energianvändning.....	88
8.7 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:2 Insatser för effektivare energianvändning.....	89
8.8 Anslagsutveckling 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion.....	89

8.9	Härledning av anslagsnivån 2006 – 2008, för 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion	89
8.10	Anslagsutveckling 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	90
8.11	Härledning av anslagsnivån 2006 – 2008, för 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	90
8.12	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	90
8.13	Anslagsutveckling 35:5 Energiforskning.....	91
8.14	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:5 Energiforskning.....	91
8.15	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:5 Energiforskning.....	91
8.16	Anslagsutveckling 35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser.....	92
8.17	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	92
8.18	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35.6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser.....	92
8.19	Anslagsutveckling 35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat	93
8.20	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat	93
8.21	Anslagsutveckling 35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	93
8.22	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket.....	94
8.23	Anslagsutveckling 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	94
8.24	Härledning av anslagsnivån 2007– 2009, för 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	95
8.25	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	95
8.26	Anslagsutveckling 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler.....	96
8.27	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler.....	96
8.28	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler.....	97
8.29	Anslagsutveckling 35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	97
8.30	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	98
8.31	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35: 11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme.....	98
8.32	Anslagsutveckling 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler.....	99
8.33	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler	99
8.34	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler	100
8.35	Anslagsutveckling 35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	100
8.36	Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	101
8.37	Investeringsplan.....	103
8.38	Avgiftsinkomster	104

8.39 Beräknade inleveranser.....	104
8.40 Utvecklingen av kvotplikten fram till 2030.....	107

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:1015) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat (avsnitt 2.1 och 8.3.1),
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:1016) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat (avsnitt 2.2 och 8.3.1),
3. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:4 *Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2008, 70 000 000 kronor 2009 och 210 000 000 kronor under 2008–2012 (avsnitt 8.1.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:5 *Energiforskning* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 790 000 000 kronor under 2008 och 1 025 000 000 kronor under 2009 – 2011 (avsnitt 8.1.5),
5. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:6 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 13 900 000 kronor under 2008 och 58 500 000 kronor under 2009–2011 (avsnitt 8.1.6),
6. godkänner vad regeringen föreslår om planeringsstöd för vindkraft (avsnitt 8.1.9),
7. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:9 *Planeringsstöd för vindkraft m.m.* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor under 2008 (avsnitt 8.1.9),
8. godkänner vad regeringen föreslår om stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler (avsnitt 8.1.10),
9. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:10 *Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 500 000 000 kronor under 2008 och 200 000 000 kronor under 2009 (avsnitt 8.1.10),
10. godkänner vad regeringen föreslår om stöd för konvertering från direktverkande elvärme (avsnitt 8.1.11),
11. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:11 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor under 2008 och 150 000 000 kronor under 2009 (avsnitt 8.1.11),
12. godkänner vad regeringen föreslår om stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler (avsnitt 8.1.12),

13. bemyndigar regeringen att under 2007 för ramanslaget 35:12 *Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor under 2008 och 5 000 000 kronor under 2009 (avsnitt 8.1.12),
14. godkänner vad regeringen föreslår om stöd för installation för energieffektiva fönster och bibränsleeldade uppvärmningssystem i småhus (avsnitt 8.1.13),
15. godkänner förslaget till investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät för perioden 2007–2009 (avsnitt 8.2.1),
16. bemyndigar regeringen att för 2007 ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 8.2.2),
17. för 2007 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 *Energi* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	ramanslag	201 690
35:2 Insatser för effektivare energianvändning	ramanslag	135 500
35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion	ramanslag	65 000
35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	ramanslag	49 400
35:5 Energiforskning	ramanslag	816 191
35:6 Energpolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	ramanslag	18 100
35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat	ramanslag	39 520
35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcks- verket	ramanslag	240 100
35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	ramanslag	30 000
35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	ramanslag	700 000
35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	ramanslag	353 000
35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler	ramanslag	10 000
35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	ramanslag	50 000
Summa		2 708 501

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:1015) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat

Härigenom föreskrivs att lagen (2006:1015) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat skall utgå.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:1016) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7, 9 och 10 §§, 4 kap. 3 § samt 6 kap. 6 § lagen (2003:113) om elcertifikat i stället för deras lydelse enligt lagen (2006:1016) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2006:1016

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

För produktionsanläggningar som för första gången har tagits i drift före den 1 maj 2003 har producenten inte rätt att tilldelas elcertifikat

1. efter utgången av år 2014, om elen produceras med användande av bio-bränslen *eller* vindkraft och statligt bidrag till en investering eller ombyggnad i anläggningen har getts efter den 15 februari 1998 enligt ett program för vissa investeringar inom energiområdet, eller

2. i andra fall än de som avses i 1, efter utgången av år 2012.

1. efter utgången av år 2014, om elen produceras med användande av bio-bränslen, vindkraft *eller vattenkraft* och statligt bidrag till en investering eller ombyggnad i anläggningen har getts efter den 15 februari 1998 enligt ett program för vissa investeringar inom energiområdet, eller

9 §

Om en tilldelningsperiod till följd av 7, 8 *eller 8 a* § har löpt ut får tillsynsmyndigheten, efter ansökan av produktionsanläggningens innehavare, medge denne rätt att tilldelas elcertifikat, om det i fråga om anläggningen gjorts sådana omfattande ombyggnader eller andra investeringar att anläggningen skall anses som en ny anläggning. En sådan ansökan om medgivande skall ske samtidigt med en ny ansökan om godkännande enligt 5 §.

En certifikatberättigad producent som medgetts tilldelning enligt första stycket har rätt att tilldelas elcertifikat under femton sammanhängande år från det att den nya tilldelningen började, dock längst till utgången av år 2030.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om de åtgärder som krävs för att en anläggning skall anses som ny.

Om en tilldelningsperiod till följd av 7 *eller 8* § har löpt ut får tillsynsmyndigheten, efter ansökan av produktionsanläggningens innehavare, medge denne rätt att tilldelas elcertifikat, om det i fråga om anläggningen gjorts sådana omfattande ombyggnader eller andra investeringar att anläggningen skall anses som en ny anläggning. En sådan ansökan om medgivande skall ske samtidigt med en ny ansökan om godkännande enligt 5 §.

10 §

Har en certifikatberättigad producent varit förhindrad att tilldelas elcertifikat får tillsynsmyndigheten, om det finns synnerliga skäl, efter ansökan av producenten medge en förlängning av en tilldelningsperiod som följer av 7, 8, 8 a *eller* 9 § andra stycket. En sådan

Har en certifikatberättigad producent varit förhindrad att tilldelas elcertifikat får tillsynsmyndigheten, om det finns synnerliga skäl, efter ansökan av producenten medge en förlängning av en tilldelningsperiod som följer av 7, 8 *eller* 9 § andra stycket. En sådan för-

förlängning skall motsvara den tid producenten har varit förhindrad att tilldelas elcertifikat, dock längst till utgången av år 2030.

längning skall motsvara den tid producenten har varit förhindrad att tilldelas elcertifikat, dock längst till utgången av år 2030.

4 kap.

3 §

Kvotplikten beräknas enligt vad som framgår av följande tabell.

Beräkningsår för kvotplikt	Antal elcertifikat per såld eller använd MWh el	Beräkningsår för kvotplikt	Antal elcertifikat per såld eller använd MWh el
2003	0,074	2003	0,074
2004	0,081	2004	0,081
2005	0,104	2005	0,104
2006	0,126	2006	0,126
2007	0,151	2007	0,151
2008	0,163	2008	0,163
2009	0,170	2009	0,170
2010	0,179	2010	0,179
2011	0,156	2011	0,179
2012	0,161	2012	0,179
2013	0,089	2013	0,089
2014	0,094	2014	0,094
2015	0,097	2015	0,097
2016	0,111	2016	0,111
2017	0,111	2017	0,111
2018	0,111	2018	0,111
2019	0,112	2019	0,112
2020	0,112	2020	0,112
2021	0,113	2021	0,113
2022	0,106	2022	0,106
2023	0,094	2023	0,094
2024	0,090	2024	0,090
2025	0,083	2025	0,083
2026	0,075	2026	0,075
2027	0,067	2027	0,067
2028	0,059	2028	0,059
2029	0,050	2029	0,050
2030	0,042	2030	0,042

Om den beräknade kvotplikten inte omfattar elcertifikat till ett fullt heltal, skall antalet avrundas till närmaste heltal. Kvotplikten skall dock alltid omfatta minst ett elcertifikat.

Vid beräkningen av en elleverantörs kvotplikt skall leverantörens försäljning av el anses motsvara den mängd el som leverantören har fakturerat elanvändare under beräkningsåret och som inte omfattas av en elanvändares kvotplikt.

Vid beräkningen av en elanvändares kvotplikt skall den del av användningen som består av el som köpts från en elleverantör anses motsvara den mängd el som elanvändaren fakturerats för under beräkningsåret.

6 kap.

6 §

Tillsynsmyndigheten skall återkalla ett godkännande av en anläggning

1. om anläggningen inte längre uppfyller förutsättningarna för ett godkännande enligt 2 kap. 5 §,

2. om godkännandet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter i en ansökan om godkännande och dessa haft betydelse för innehavarens rätt att tilldelas elcertifikat, eller

3. om tilldelningen av elcertifikat har upphört

- a) enligt 2 kap. 7, 8 eller 8 a §,
- b) efter en sådan ny tilldelningsperiod som avses i 2 kap. 9 § eller
- c) efter en sådan förlängd tilldelningsperiod som avses i 2 kap. 10 §.

3. om tilldelningen av elcertifikat har upphört

- a) enligt 2 kap. 7 eller 8 §
- b) efter en sådan ny tilldelningsperiod som avses i 2 kap. 9 §, eller
- c) efter en sådan förlängd tilldelningsperiod som avses i 2 kap. 10 §.

3 Energi

3.1 Inledning

Det budgetförslag för 2007 som nu lämnas till riksdagen har utformats under den korta tid som enligt riksdagsordningen står till en ny regerings förfogande. Det har inneburit att en fullständig omarbetning av samtliga delar av budgeten i enlighet med regeringens politik inte har varit möjlig. Regeringen kan därför på tilläggsbudget behöva återkomma till riksdagen med ytterligare förslag som påverkar budgetåret 2007.

3.2 Omfattning

Utgiftsområdet Energi sammanfaller med politikområdet energipolitik.

3.3 Utgiftsutveckling

Utgiftsutvecklingen framgår i tabell 3.1 nedan och kommenteras i avsnitt 4.2.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

<i>Miljoner kronor</i>	Utfall 2005	Budget 2006 ¹	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Politikområde Energipolitik	1 396	1 739	1 731	2 709	2 521	2 016
Totalt för utgiftsområde 21 Energi	1 396	1 739	1 731	2 709	2 521	2 016

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/06:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Härledningen av ramnivån för utgiftsområdet Energi som utgår från 2006 års anslagsnivå framgår nedan för 2007–2009.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2007 – 2009. Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	1 722	1 722	1 722
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9	27	50
Beslut	1 051	853	348
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1	2	10
Volymer	-74	-83	-114
Överföring till/från andra utgiftsområden	0	0	0
Ny ramnivå	2 709	2 521	2 016

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Realekonomisk fördelning av ramnivån för 2007 avseende utgiftsområde 21 *Energi* framgår i tabell 3.3 nedan.

Tabell 3.3 Ramnivå 2007 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

	Prognos 2007
Transfereringar ¹	1 897
Verksamhetsutgifter ²	801
Investeringar ³	10
Summa ramnivå	2 709

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Ramen för 2007 prognostiseras att realekonomiskt fördelas huvudsakligen mellan transfereringar och verksamhetsutgifter. Transfereringarna omfattar främst olika former av stöd för konvertering av uppvärmningssystem, marknadsintroduktion av energieffektiv teknik och demonstrationsanläggningar för ny energiteknik. Verksamhetsutgifterna omfattar bl.a. Energimyndighetens förvaltningskostnader och stöd till forskning och utveckling vid universitet och högskolor.

3.4 Skatteutgifter

Förutom de stöd till ett visst utgiftsområde som redovisas via anslag på statsbudgetens utgiftssida förekommer även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form skatteutgifter.

Definitionen av en skatteutgift är att skatteuttaget är lägre än en viss angiven norm. Om en skatteutgift slopas leder det till ökade skatteintäkter och därmed till en budgetförstärkning för offentlig sektor på samma sätt som om en utgift på statsbudgetens utgiftssida slopas.

Vid sidan av skatteutgifter finns det även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen. Ett exempel på skattesanktioner är den särskilda skatten på el från kärnkraftverk.

När det gäller punktskatter på energi finns en mängd specialregler. Endast en mindre del av de skatteutgifter som dessa särbestämmelser ger upphov till faller dock under utgiftsområde 21 *Energi*. Skatteutgifter vid användningen av energi inom transportområdet redovisas således under utgiftsområde 22 *Kommunikationer*, inom de areella näringarna under utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar* samt inom industrin under utgiftsområde 24 *Näringsliv*. Vidare redovisas skatteutgifter till följd av reducerad energiskatt på el i vissa kommuner i främst norra Sverige under utgiftsområde 19 *Regional utveckling*.

Det förekommer inom utgiftsområde 21 *Energi* även skatteutgifter i form skattereduktion för utgifter för miljöförbättrande åtgärder i småhus samt investeringsstimulanser genom skatte-kreditering för vissa energiinvesteringar i offentliga lokaler. Vidare finns särskilda investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostadshus. Stöden tillgodoförs genom kreditering på skattekonto. I denna proposition föreslås emellertid en omläggning av stöden för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet, för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus, installation av solvärme i kommersiella lokaler samt installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus som innebär att kreditering på skattekonto upphör i och med utgången av 2006 och att stöden lämnas som bidrag och därmed anslagsfinansieras fr.o.m. 2007. Omläggningen förklarar den minskade skatteutgifts-prognosen för 2007 jämfört med beräkningarna i 2006 års ekonomiska vårproposition. Prognoser

för de föreslagna anslagen för motsvarande ändamål redovisas i avsnitt 4.2.

Nettot av de skatteutgifter och skattesanktioner som hänförs till utgiftsområde 21 *Energi* redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

	Prognos 2006	Prognos 2007
Politikområde Energipolitik	7 515	7 650
Totalt för utgiftsområde 21	7 515	7 650

De enskilda skatteutgifterna och skattesanktionerna inom politikområdet Energipolitik redovisas närmare i avsnitt 4.3, där det även ges kortare förklaringar.

4 Energipolitik

4.1 Omfattning

Politikområdet Energipolitik omfattar de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem. Elmarknadspolitiken syftar till att skapa goda ramvillkor för en effektiv och väl fungerande elmarknad. Insatserna inom verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik fokuserar i första hand på motsvarande frågor när det gäller övrig ledningsburen energi, dvs. naturgas och fjärrvärme, liksom på bränsle- och drivmedelsmarknaderna.

Politik för ett uthålligt energisystem utgörs i huvudsak av de energipolitiska åtgärder som riksdagen godkände i juni 2002 för omställningen och utvecklingen av energisystemet (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317), elcertifikatsystemet för att främja förnybar elproduktion som introducerades i maj 2003 och de program som därefter beslutats vad

gäller bl.a. energieffektivisering i energiintensiv industri och stöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet. Särskilda stöd för konvertering från direktverkade elvärme och oljeuppvärmning har också införts under 2006.

Vidare bedrivs inom verksamhetsområdet insatser för ett långsiktigt uthålligt energisystem i enlighet med riktlinjerna som beslutades i och med propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347).

Det är främst Statens energimyndighet (Energimyndigheten) och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) som har ansvaret för att genomföra åtgärderna inom energipolitiken. Även Boverket, Konsumentverket, Elsäkerhetsverket och länsstyrelserna bidrar med att genomföra insatser inom energipolitiken. Omfattningen beskrivs närmare under respektive verksamhetsområde.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor	Utfall 2005	Budget 2006 ¹	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	183,5	193,8	194,5	201,7	205,0	209,3
35:2 Insatser för effektivare energianvändning	157,3	170,0	174,8	135,5	0,0	0,0
35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion	68,2	65,0	105,1	65,0	0,0	0,0
35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	53,6	89,4	98,2	49,4	70,0	70,0
35:5 Energiforskning	408,9	815,1	620,0	816,2	828,6	846,9
35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	37,9	18,1	17,8	18,1	18,1	18,1
35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat		59,5	0,0	39,5	19,5	0,0
35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	229,9	327,9	424,3	240,1	231,9	208,9
35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	-	-	-	30,0	30,0	0,0
35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	-	-	-	700,0	700,0	300,0
35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	-	-	-	353,0	353,0	353,0
35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler	-	-	-	10,0	15,0	10,0
35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	-	-	-	50,0	50,0	0,0
2002 35:2 Bidrag för att minska elanvändning	39,4	-	-	-	-	-
2004 35:6 Energiteknikstöd	52,9	0,0	27,5	-	-	-
2004 35:7 Introduktion av ny energiteknik	164,5	0,0	68,8	-	-	-
Totalt för politikområde Energipolitik	1 396,2	1 738,8	1 731,0	2 708,5	2 521,1	2 016,2

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/06:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Resursförbrukningen inom utgiftsområdet

Utfallet för 2005 uppgick till 1 396 miljoner kronor, vilket motsvarar de anslagna resurserna för året. De väsentligt lägre utgifterna under 2005 jämfört med 2004 förklaras främst av de lägre anslagsnivåerna för forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet samt av att merparten av åtgärderna inom 1997 års energipolitiska program slutfördes under 2004. Utgifterna inom det i maj 2005 införda skattekrediteringsstödet för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet uppgick till ca 4 miljoner kronor under året. Det låga utfallet förklaras av att endast en liten del av de under 2005 beviljade åtgärderna om 402 miljoner kronor slutförts och därmed krediterats under året.

Beslut om bidrag inom energipolitiken är svåra att direkt härleda till utgifterna för verksamheten, vilket medför osäkerheter vid utgiftsprognoser. Det kan ta flera år från det att en myndighet har fattat ett beslut om bidrag, till dess ett beviljat belopp har betalats ut då åtgärden slutförts. Detta beror på att flera åtgärder

bedrivs i form av fleråriga projekt och vissa beslutade bidrag betalas ut först när åtgärderna slutförts till fullo.

Anslagssparandet inom utgiftsområde 21 *Energi* uppgick till ca 1,0 miljarder kronor vid utgången av 2005, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med utgången av 2004. Anslagssparandet är till största delen uppbundet av fattade beslut. Anslagssparandet förklaras bl.a. av att ledtiderna mellan beslut om bidrag till utbetalning av medel och den tidpunkt då den bidragsberättigade åtgärden slutförts är långa.

Resurser för utgiftsområdet

Resurserna inom utgiftsområdet *Energi* föreslås uppgå till 2 709 miljoner kronor under 2007, vilket är en ökning med ca 970 miljoner kronor jämfört med 2006. Ökningen förklaras huvudsakligen av den omläggning av stöd som tidigare lämnats genom kreditering på skattekonto till anslagsfinansierade bidrag för vilket redogörs närmare nedan.

Anslaget för energiforskning föreslås i enlighet med riktlinjerna i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) uppgå till en långsiktig nivå om ca 815 miljoner kronor per år. För att finansiera de nya uppgifterna avseende kommersialisering av ny energiteknik vid Energimyndigheten ökas myndighetens förvaltningsanslag med 6 miljoner kronor per år fr.o.m. 2007, vilket finansieras från anslaget för energiforskning.

Elcertifikatsystemet ersatte den 1 maj 2003 huvuddelen av de stöd till förnybar elproduktion som finansierats över statsbudgeten. Under femårsperioden 2003–2007 satsas som ett komplement 350 miljoner kronor på stöd för marknadsintroduktion av vindkraft. I och med beslut om propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 2005/06:143, bet. 2005/06:NU21, rskr. 2005/06:362) antogs riktlinjer för en ytterligare programperiod under åren 2008–2012 inom en ram om 350 miljoner kronor. Därutöver aviseras ett särskilt planeringsstöd för vindkraft om 30 miljoner kronor per år under perioden 2007–2008.

Under perioden 2003–2007 satsas ca 1 000 miljoner kronor på åtgärder för effektivare energianvändning. Dessa fördelas på anslaget för insatser för effektivare energianvändning om ca 675 miljoner kronor och ca 325 miljoner kronor för anslaget för teknikupphandling och marknadsintroduktion.

Vidare finns flera investeringsstöd, bl.a. för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet och konvertering från direktverkande elvärme respektive oljeuppvärmning i bostadshus, som ges via kreditering på skattekonto vilka redovisas nedan i avsnitt 4.3 Skatteutgifter. I denna proposition föreslås en omläggning av merparten av de stöd som i dag lämnas i form av kreditering på skattekonto inom utgiftsområde 21 *Energi*

som innebär att de anslagsfinansieras fr.o.m. 2007. För stödet för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet beräknas 1 700 miljoner kronor för åren 2007–2009. För stödet för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus beräknas 1 350 miljoner kronor för perioden 2007–2010. Vidare beräknas 45 miljoner kronor för det särskilda stödet för att främja installation av solvärme i kommersiella lokaler under perioden 2007–2010. Den skattereduktion som finns för åren 2004–2006 för att främja vissa miljöförbättrande installationer i småhus ersätts för åren 2007–2008 med ett motsvarande anslagsfinansierat stöd där sammantaget 100 miljoner kronor beräknas för perioden.

Med anledning av att Barsebäck 2 stängdes i och med utgången av maj 2005 har ett avtal om ersättning till reaktorägarna slutits i november 2005 mellan staten, E.ON Sverige AB och Vattenfall AB. Avtalet medför att anslagsnivån som finansierar kostnader för avveckling av Barsebäcksverket justeras. Därutöver utgår en kapitalersättning genom att Vattenfall AB får behålla en del av den utdelning som lämnas under åren 2006–2009 om 1 025 miljoner kronor per år enligt avtalet om ersättning till reaktorägarna (se även avsnitt 4.6).

4.3 Skatteutgifter

I kapitel 3, avsnitt 3.3, redogjordes för vad en skatteutgift är och varför den redovisas. Dessutom gavs en samlad bild av det totala stödet i form av skatteutgifter inom utgiftsområde 21 *Energi*. I detta avsnitt redovisas de enskilda skatteutgifterna och skattesanktionerna inom utgiftsområdet, vilka sammanfaller med dem som hör till politikområdet Enerkipolitik.

Tabell 4.2 Skatteutgifter och skattesanktioner netto

Miljoner kronor

	2006	2007 ¹
Skatteutgifter		
Differentierat skatteuttag på fossila bränslen för uppvärmning	290	340
Energiskattebefrielse för biobränslen, torv, m.m.	3 610	3 730
Avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmeverk	270	290
Återbetalning av energiskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin	350	350
Miljöbonus för el producerad i vindkraftverk	70	80
Återbetalning av koldioxidskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin	870	870
Koldioxidskattebefrielse för elproduktion	1 990	2 240
Nedsättning av koldioxidskatt på bränsle i kraftvärmeverk	1 190	1 310
Koldioxidskattebefrielse för torv	1 400	1 420
Investeringsstimulans för energiinvesteringar i offentliga lokaler	300	0
Investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus	150	0
Investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem och installation av solvärme	205	250
Skattereduktion för vissa miljöförbättrande installationer i småhus	50	0
Skattesanktioner		
Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer	-3 230	-3 230
Summa	7 515	7 650

¹ Beräkningarna baseras på skattesatserna för 2006. Hänsyn har således inte tagits till förändringar i energibeskattningen som föreslås i kapitel 5, *Förslag till statsbudget finansplan m.m.* (Vol.1). I beräkningarna beaktas dock den omläggning som föreslås vad gäller stöd som utgår via kreditering på skattekonto som föreslås i avsnitt 8, utgiftsområde 21 Energi. Detta innebär att skatteutgifterna upphör i och med utgången av 2006 för de stöd som anslagsfinansieras fr.o.m. 2007.

Summan i tabell 4.2 är ett netto av skatteutgifter (dvs. positiva avvikelser) och sanktioner (dvs. negativa avvikelser). Den beloppsmässigt största skatteutgiften gäller befrielse från energiskatt för biobränslen, torv, m.m.

Nedan redovisas definitionerna av skatteutgifter och skattesanktioner. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifter finns i bilaga 2 i 2006 års ekonomiska vårproposition. Skatteförslagen i budgetpropositionen för 2007 kommer till den del det påverkar skatteutgifterna att redovisas i 2007 års ekonomiska vårproposition.

Skatteutgifter

Differentierat skatteuttag på fossila bränslen för uppvärmning

Skatteutgifterna beräknas som skillnaden mellan skattesatserna på de olika energislagen och skattesatsen på eldningsolja. Skattesatsen för gasol uppgår 2006 till 1,1 öre per kWh, för naturgas 2,4 öre per kWh, för kol 4,2 öre per kWh. För eldningsolja är skattesatsen 7,1 öre per kWh, vilken utgör normen.

Energiskattebefrielse för biobränslen, torv, m.m.

Ingen energiskatt utgår på biobränslen, torv m.m. som används för uppvärmning, vilket innebär en skatteutgift på 7,1 öre per kWh 2006. Energiskatt utgår dock på råttolja med en skattesats som motsvarar summan av energi- och koldioxidskatten på eldningsolja.

Avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmeverk

För bränsle som förbrukas för samtidig produktion av värme och el i ett kraftvärmeverk medges avdrag för hela energiskatten på den del av bränslet som motsvarar värmeproduktionen. Normen utgörs av full skattesats på respektive bränsle.

Återbetalning av energiskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin

Fjärrvärme som levereras till industrin medges fullt avdrag för energiskatten på bränsle och el. Normen utgörs av full skattesats på respektive bränsle och på el.

Miljöbonus för el producerad i vindkraftverk

För 2006 får ett skatteavdrag motsvarande 6,5 öre per kWh göras för el från landbaserad vindkraft. För el från havsbaserad vindkraft får avdrag göras med 15,0 öre per kWh. Avdraget upphör när den sammanlagda elproduktionen i vindkraftverket uppnått 20 000 timmar beräknad som drift med full last.

Återbetalning av koldioxidskatt för fjärrvärmel leveranser till industrin

Fjärrvärme som levereras till industrin medges avdrag för 79 procent av koldioxidskatten på bränslen. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, dvs. 92 öre per kg koldioxid.

Koldioxidskattebefrielse för elproduktion

För bränsle som används för elproduktion utgår ingen koldioxidskatt. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, dvs. 92 öre per kg koldioxid.

Nedsättning av koldioxidskatt på bränsle i kraftvärmeverk

För bränsle som förbrukas för samtidig produktion av värme och el i ett kraftvärmeverk får avdrag göras för 79 procent av koldioxidskatten på den del av bränslet som motsvarar värmeproduktionen. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, dvs. 92 öre per kg koldioxid.

Koldioxidskattebefrielse för torv

Torv är ett bränsle som är befriat från koldioxidskatt. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, dvs. 92 öre per kg koldioxid.

Investeringsstimulans för energiinvesteringar i offentliga lokaler

En särskild investeringsstimulans för energi- och miljöinvesteringar i offentliga lokaler infördes under 2005. Stöd ges för energikartläggning, energieffektiviseringsåtgärder, konvertering av uppvärmningssystem samt installation av solcellsystem. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2008. Investeringsstimulansen lämnas via en kreditering på skattekontot. I denna proposition föreslås en omläggning som innebär att stödet upphör att ges som kreditering via skattekonto i och med utgången av 2006 och i stället anslagsfinansieras fr.o.m. 2007.

Investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus

Ett särskilt investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus ges till ägare av småhus, flerbostadshus samt bostadsanknutna lokaler och tillgodoförs ägaren genom kreditering på skattekonto. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller till och med den 31 december 2010. I denna proposition föreslås en omläggning som innebär att stödet upphör att lämnas som kreditering på skattekonto i och med utgången av 2006 och i stället anslagsfinansieras fr.o.m. 2007.

Investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem och installation av solvärme

Ett särskilt investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus ges till ägare av småhus och tillgodoförs ägaren genom kreditering på skattekonto. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller till och med den 31 december 2010. Vidare lämnas sedan den 1 juli 2006 ett kompletterande stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler. I denna proposition föreslås en omläggning som innebär att solvärmestödet upphör att lämnas som kreditering på skattekonto i och med utgången av 2006 och i stället anslagsfinansieras fr.o.m. 2007.

Skattereduktion för vissa miljöförbättrande installationer i småhus

Skattereduktion medges för privatpersoner med ett belopp som motsvarar en viss andel av den utgift som en fastighetsägare har vid installation av energieffektiva fönster i ett befintligt eller nyproducerat småhus eller ett biobränsleldat uppvärmningssystem i ett nyproducerat småhus. Vid installation av energieffektiva fönster kan reduktion även ges till privatbostadsföretag som äger småhus. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller för installationer som påbörjas tidigast den 1 januari 2004 och avslutas senast den 31 december 2006. Den tidigare regeringen bedömde i 2006 års ekonomiska vårproposition att skattereduktionen bör ersättas av ett motsvarande stöd för åren 2007 och 2008. Regeringen lämnar i avsnitt

8.1.13 förslag till ett anslagsfinansierat sådant stöd för åren 2007–2008.

Skattesanktioner

Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer

För el som produceras i kärnkraftverk tas en skatt ut på den tillståndsgivna termiska effekten med 10 200 kronor per MW och månad. Skatten kan likställas med en extra skatt som lagts på vissa företag och är därför att betrakta som en skattesanktion.

4.4 Mål

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Enerkipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige.

Enerkipolitiken skall bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Övriga relevanta mål för energipolitiken framgår av riksdagens beslut i juni 2002 om riktlinjer för energipolitiken (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317). Resultatredovisningen i följande avsnitt görs i förhållande till dessa mål. Regeringen avser återkomma samlat med förslag till nya mål och i den mån regeringen bedömer att inriktningen av politiken och indelningen i politikområden bör ändras vid ett senare tillfälle.

4.4.1 Mål för verksamhetsområdena inom energipolitiken

Inom politikområdet finns de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem.

Elmarknadspolitik

Målet för elmarknadspolitikens är att åstadkomma en effektiv elmarknad som genererar en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser.

Övrig energimarknadspolitik

Målet är att energipolitiken skall utformas så att energimarknaderna ger en säker tillgång på energi – värme, bränslen och drivmedel – till rimliga priser.

Målet för naturgasmarknadspolitikens är att vidareutveckla gasmarknadsreformen så att en effektiv naturgasmarknad med verklig konkurrens kan uppnås.

Målet för värmemarknadspolitikens är att genom ökad genomlysning stimulera till konkurrens och högre effektivitet.

Politik för ett uthålligt energisystem

Målet är att energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid omvandling och utveckling av all energiteknik.

Målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna är att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universitetet, högskolorna, instituten, myndigheterna och i näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Som vägledande mål gäller att användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel i Sverige från och med 2005 skall utgöra minst 3 procent av den totala användningen av bensin och diesel för transportändamål beräknat på energiinnehåll.

4.4.2 Resultatindikatorer

Övergripande resultatindikatorer för energipolitiken redovisas nedan. I övrigt framgår de resultatindikatorer som används under respektive verksamhetsområde. Energimyndigheten har på regeringens uppdrag tagit fram indikatorer som kan tjäna som underlag för årlig uppföljning av de energipolitiska målen. I årets publikation, *Energiindikatorer 2006*, läggs särskilt fokus på uppföljning av oljeanvändningen (dnr. M2006/2566/E). Resultatindikatorerna för verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem bygger bl.a. på den strategi för uppföljning och resultatredovisning av det långsiktiga energipolitiska programmet som Energimyndigheten redovisade 2000 och som därefter fortlöpande har utvecklats. För insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering tillkommer indikatorer och resultatmätt i enlighet med den metodik som anges i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127). För de investeringsstöd som introducerats för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet under 2005 respektive konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmningssystem i bostadshus under 2006 har särskilda planer för uppföljning och utvärdering utarbetats av de ansvariga myndigheterna. Därutöver redovisas vad gäller elcertifikatsystemet antal godkända anläggningar fördelat per kraftslag, installerad effekt och elproduktion.

4.5 Insatser

4.5.1 Insatser inom verksamhetsområdet

Inom verksamhetsområdena Elmarknadspolitik och Övrig energimarknadspolitik inriktas insatserna på att skapa goda ramvillkor för väl fungerande marknader genom bl.a. en ändamålsenlig lagstiftning och en effektiv tillsyn. I verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem ingår åtgärder för att stimulera en ökad användning av förnybara energikällor, en effektivare användning av energi, en minskad el- och oljeanvändning, liksom insatser för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering inom energiområdet. Huvuddelen av bidragen för att stimulera produktionen av el från

förnybara energikällor ersattes den 1 maj 2003 av ett kvotbaserat elcertifikatsystem. Elcertifikatsystemet innebär att elanvändarna ålagts en skyldighet att köpa elcertifikat i förhållande till sin elförbrukning. Denna skyldighet kallas kvotplikt. Elcertifikat ges till producenter av el från förnybara energikällor, s.k. förnybar el. Producenterna säljer certifikaten för att få ersättning för de merkostnader det innebär att investera i och att producera förnybar el i förhållande till konventionell sådan.

För att stimulera en effektivare energianvändning bedrivs bl.a. insatser för information, utbildning och rådgivning. Särskilda investeringsstöd finns även för att minska el- och oljeanvändningen för uppvärmningsändamål. Från och med den 1 oktober 2006 införs också successivt krav på energideklaration för vissa byggnader i syfte att främja en effektivare energianvändning. Även andra administrativa styrmedel, t.ex. krav på energieffektivitetsmärkning av vissa produkter, bidrar till att uppfylla målen inom verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem.

4.5.2 Insatser utanför politikområdet

En strategi för grön skatteväxling presenterades av den tidigare regeringen i budgetpropositionen för 2001. Strategin har inneburit höjda energi- och miljöskatter med cirka 17 miljarder kronor och planerades omfatta 30 miljarder kronor till och med 2010. Miljövinster av den gröna skatteväxlingen har varit begränsade och i den utformning den getts har den sammantaget givit välfärdsförluster för samhälle och hushåll. Den har också inneburit en kraftig höjning av bl.a. elpriserna för hushållen. De sänkningar av skatten på arbete som skett har också varit ineffektiva vad gäller effekter på drivkrafterna att arbeta. Mot denna bakgrund anser regeringen att den gröna skatteväxlingen bör avbrytas. Däremot fortsätter arbetet med att utveckla effektiva styrmedel, både inom och utom ramen för skattepolitiken (se vidare *Förslag till statsbudget, finansplan m.m.*, vol. 1).

Utrikespolitiken medverkar till att bekosta den internationella samverkan i International Energy Agency (IEA) och delar av det nordiska energisamarbetet (se utgiftsområde 5 *Internationell samverkan*).

Beredskapsfrågorna inom el- och energiområdet har en nära koppling till energipolitiken. Säkerheten i el- och energiförsörjningen måste vara god såväl i fredstid och vid svåra påfrestningar på samhället i fred som vid höjd beredskap. Såväl Svenska kraftnät som Energimyndigheten ansvarar för insatser inom energiberedskapsområdet. Krisberedskapsmyndigheten svarar för att samordna insatserna (se vidare utgiftsområde 6 *Försvaret samt beredskap mot sårbarhet*).

För vissa kommuner i Norrland, Dalarna och Värmland finns en nedsatt skattesats på elförbrukning i hushåll. Regeringen bedömer i denna proposition att skattesatsen kan sänkas till med 3 öre/kWh fr.o.m. 2008 (se vidare utgiftsområde 19 *Regional utveckling* och *Förslag till statsbudget, finansplan m.m.*, vol. 1).

Energipolitiken måste utformas utifrån hänsyn till dess effekter på miljön och klimatet. Inom klimatinvesteringsprogrammen (KLIMP) och tidigare de lokala investeringsprogrammen (LIP) har olika energipolitiska åtgärder som bidrar till en bättre miljö finansierats, såsom investeringar för att utnyttja spillvärme, liksom investeringar i biobränslebaserade värmeanläggningar och energieffektiviseringsåtgärder (se utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård*).

Övriga insatser utanför politikområdet, t.ex. inom konsumentpolitiken, framgår under verksamhetsområdena.

4.6 Resultatredovisning

4.6.1 Resultatbedömning

Utvecklingen och tillståndet inom energiområdet

Energibalanser

Sveriges energitillförsel har ökat med ca 40 procent från början av 1970-talet, från 457 TWh år 1970 till 631 TWh år 2005 (se tabell 4.3). Samtidigt har betydande förändringar skett där förnybara energislag och elproduktionen ökat samtidigt som oljans andel av försörjningen minskat. Jämfört med 1970-talet uppvisar således energiförsörjningen en ökad diversifiering. Oljan utgjorde 1970 drygt 75 procent av energitillförseln medan andelen 2005 var 31 procent. Denna utveckling har möjliggjorts genom en utbyggnad av vatten- och kärnkraft i kombination med stat-

lig politik för bl.a. minskat oljeberoende. Elproduktionen från vattenkraft har, räknat på ett normalår, ökat med ca 50 procent sedan 1970. Införandet av koldioxidskatt 1991 har i kombination med höjda energiskatter lett till en kraftig ökning av användningen av biobränslen i framför allt värmesektorn. Bioenergi står i dag för ca 17 procent av den totala tillförseln och tillgången till denna energi är generellt mycket god i Sverige. Naturgasen står för en liten del av den totala tillförseln men är betydelsefull i de delar av landet, i Syd- och Västsverige, där gasnätet byggts ut. Tillförsel av naturgas sker genom endast en ledning från Danmark, och endast en leverantör finns. Den svenska naturgasmarknaden är således, till skillnad från i de flesta övriga länder inom EU, liten. Importen av kol har halverats sedan mitten av 1980-talet. Vindkraft utgör fortfarande en liten andel av den totala elförsörjningen, men kan lokalt svara för en betydelsefull andel.

Kärnkraft utgör (brutto) drygt 30 procent av den totala energitillförseln (tabell 4.3). Här måste observeras att cirka två tredjedelar av den energi som frigörs i ett kärnkraftverk omvandlas till värme, vilken inte tillvaratas. Till stor del förklaras alltså ökningen i den totala energitillförseln sedan början av 1970-talet med omvandlingsförluster i kärnkraftsproduktionen.

Samtidigt som oljeanvändningen minskat har beroendet av olja från Mellanöstern också kunnat minska. Importen av olja sker i dag huvudsakligen från Europa. Den minskade oljeanvändningen medför att exponeringen för prisstegringar på olja och därav direkt följande konsekvenser för samhällsekonomin har minskat. Senare års högre oljepriser har sannolikt medfört en övergång från olja till el på sådana områden där substituering kan ske, t.ex. i uppvärmning och vissa industriprocesser.

Bostads- och servicesektorn har minskat sin energianvändning något. Variationer i energianvändningen förekommer dock mellan åren, beroende främst på konjunktur- och temperaturskillnader. Inom industrin ligger energianvändningen i dag på ungefär samma nivå som 1970 efter en nedgång i början av 1990-talet. Bortsett från tillfälliga nedgångar har transportsektorn ökat sin energianvändning kontinuerligt.

I ett kortare perspektiv har energitillförseln 2005 minskat med 18 TWh jämfört med året innan, främst beroende på att kärnkraftproduktionen och därmed även omvand-

lingsförlusterna i kärnkraftverken minskat. Kärnkraftproduktion var 75 TWh 2004 vilket är den högsta produktionen någonsin.

Den totala energianvändningen (dvs. slutlig användning, distributions- och omvandlingsförluster samt bunkeroljor för utrikes sjöfart) har ökat med ca 38 procent sedan 1970. Den inhemska energianvändningen i sektorerna i Sveriges elproduktion har mer än fördubblats från 1970 till slutet av 1980-talet (se tabell 4.4). Därefter har produktionen varit nära nog konstant, bortsett från de variationer som främst beror på vattentillgången. Vatten- och kärnkraften svarar vardera för knappt hälften av elproduktionen under normala förhållanden. Den övriga produk-

tionen sker i huvudsak i kraftvärmeanläggningar i fjärrvärmenäten och inom industrin. Ett antal oljekondensanläggningar och gasturbiner stängdes under de första åren efter elmarknadsreformen 1996. Delar av denna kapacitet har åter satts i drift och ingår nu i en särskild effektreserv. Den första reaktorn i Barsebäck stängdes den 30 november 1999 och den andra den 31 maj 2005. Kärnkraftproduktionen uppgick till 69,5 TWh 2005, vilket återspeglar en hög tillgänglighet för flertalet reaktorer. Vattenkraftsproduktionen uppgick till 72 TWh, vilket är över normalårsproduktionen på 65 TWh. Den höga vattenkraftsproduktionen berodde på en god tillrinning under 2005.

Tabell 4.3 Energibalans i Sverige för åren 1970, 1980, 1990, 2000, 2004 och 2005 (TWh)

ENERGITILLFÖRSEL	1970	1980	1990	2000	2004	2005
Tillförsel av bränslen:	411	352	296	322	355	347
Därav						
Oljor	350	285	191	197	204	195
Naturgas	-	-	7	8	9	10
Kol/koks	18	19	31	26	31	30
Biobränslen, torv m.m.	43	48	67	91	110	112
Vattenkraft, brutto	41	59	73	79	60	73
Kärnkraft, brutto ¹	-	76	202	168	228	210
Vindkraft				0,46	0,76	0,9
Värmepumpar i fjärrvärmeverk	-	1	7	7	6	6
Nettoimport av el	4	1	-2	5	-2	-7
Total tillförd energi	457	489	576	581	649	631
ENERGIANVÄNDNING	1970	1980	1990	2000	2004	2005
Total slutlig användning	375	381	373	388	406	402
Därav:						
Industri	154	148	140	153	158	156
Inrikes transporter	56	68	83	87	99	102
Bostäder, service m.m.	165	165	150	148	149	145
Omvandlings- och distributionsförluster ¹	49	84	171	154	198	184
Varav förluster i kärnkraft	0	53	134	111	149	137
Utrikes sjöfart och energi för icke energiändamål	33	25	31	38	45	44
Total energianvändning	457	489	576	581	649	631

¹ I enlighet med den metod som används av FN/ECE för att beräkna tillförseln från kärnkraften.
Källa: Energimyndigheten

Tabell 4.4 Elbalans i Sverige för åren 1970, 1980, 1990, 2000, 2004 och 2005 (TWh)

ELPRODUKTION	1970	1980	1990	2000	2004	2005
Total nettoproduktion	59,1	94,0	141,7	142,0	148,2	154,6
Varav:						
Vattenkraft	40,9	58,0	71,4	77,8	59,5	72,1
Vindkraft	-	-	0	0,46	0,8	0,9
Kärnkraft	-	25,3	65,2	54,8	75,0	69,5
Industriellt mottryck	3,1	4,0	2,6	4,2	5,4	5,3
Kraftvärme	2,4	5,6	2,4	4,7	7,5	6,7
Kondens, gasturbiner	12,7	1,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Nettoimport av el	4,3	0,5	-1,8	4,7	-2,1	-7,5
Total eltillförsel netto	63,4	94,5	139,9	146,6	146,1	147,1
ELANVÄNDNING	1970	1980	1990	2000	2004	2005
Total slutlig elanvändning	57,7	86,4	130,8	135,6	134,9	135,0
Därav:						
Industri	33,0	39,8	53,0	56,9	56,0	56,9
Transporter	2,1	2,3	2,5	3,2	2,8	2,8
Bostäder, service m.m.	22,0	43,0	65,0	69	72,3	71,6
Fjärrvärme	0,6	1,3	10,3	6,5	3,9	3,7
Distributionsförluster	5,8	8,2	9,1	11,1	11,2	12,1
Total elanvändning netto	63,4	94,5	139,9	146,6	146,1	147,1

Källa: Energimyndigheten

Sveriges utlandshandel med el varierar från år till år, främst beroende på vattentillgången. Under 2005 visade utlandshandeln med el ett nettoöverskott på 7,5 TWh. Elexporten skedde framför allt till Finland och Danmark. Största importen kom från Norge.

Den mycket snabba ökningen i elanvändningen under 1970- och 1980-talen speglar till en del en övergång från olja till el inom såväl industrin som bostadssektorn. Från slutet av 1980-talet har ökningstakten mattats av väsentligt. Under 1990-talet var elanvändningen i det närmaste konstant vilket bl.a. hänger samman med den kraftiga lågkonjunkturen och strukturomvandlingen i början av 1990-talet. Under början av 2000-talet ökade användningen av el något, framför allt driftel i bostads- och servicesektorn. Under 2003 sjönk dock elanvändningen med knappt en procent, främst till följd av de höga elpriserna. Under 2004 har elanvändningen ökat något bl.a. på grund av ökad produktion i industrin. Under 2005 är elanvändningen i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Pro-

gnoser visar på stigande elanvändning, såväl i Sverige som i övriga Norden. Samtidigt vidtas för närvarande ett antal åtgärder som ska bidra till att minska elanvändningen främst för uppvärmningsändamål. Trots detta kan viss ny elproduktionskapacitet komma att efterfrågas.

Försörjningstrygghet

Grunden för en god försörjningstrygghet är väl fungerande energimarknader som bidrar till ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser. Sedan 1970-talets oljekriser har som framgått ovan det höga svenska importberoendet av olja kunnat halveras och importen härrör nu till övervägande delen från Nordsjön. Importen av kol har halverats sedan mitten av 1980-talet och tillförseln av naturgas från Danmark ligger på en tämligen stabil nivå sedan början av 1990-talet. Införandet av elcertifikatsystemet 2003 och den förändrade kraftvärmebeskattningen 2004 har i stor utsträckning haft avsedd effekt; el- och värmeproduktionen har ökat samtidigt som produktionen i ökande grad baserats på förnybart biobränsle.

Internationellt samarbete inom IEA och EU är grundläggande för försörjningstryggheten. International Energy Agency (IEA) är OECD-ländernas samarbetsorganisation på energiområdet. Sverige är en av organisationens 26 medlemsländer. Den centrala uppgiften för IEA är att bidra till medlemsländernas försörjningstrygghet vid störningar i oljetillförseln. Inom IEA samarbetar medlemsländerna även om information och statistik och om forskning och utveckling på energiområdet (se även avsnitt 6.4).

När det gäller beredskapsfrågor innebär Sveriges åtaganden gentemot IEA att vi, liksom övriga medlemsländer, bl.a. skall kunna genomföra fördelning av olja på såväl internationell som nationell nivå, och upprätta en beredskapsorganisation härför, NESO (National Emergency Sharing Organisation), som ständigt skall vara utbildad och övad. Sverige skall även hålla beredskapslager av olja motsvarande 90 dagars normal nettoimport, samt ha program för förbrukningsdämpande åtgärder. Även ett EU-direktiv om lagringsskyldighet föreskriver att medlemsstaterna måste hålla lager av olja motsvarande 90 dagars konsumtion. En diskussion om hur IEA:s och EU:s krismekanismer kan samverka pågår.

Oljemarknaden har fortsatt att präglas av oro och höga priser orsakade av ett flertal händelser och förhållanden. Under hösten 2005 drabbades mexikanska golfen och USA:s kust hårt av orkaner, vilket fick till följd att stora delar av produktionen föll bort under en längre period. Detta medförde att IEA:s mekanism för att solidariskt motverka ett utbudsbortfall av oljeprodukter startades och fick en god effekt. Likafullt innebar händelserna att en högre prisnivå etablerades för råolja och produkter. Andra omvärldsfaktorer har också bidragit till oro på oljemarknaden, såsom kontroversen kring Irans kärnenergiprogram, den instabila situationen i Irak, oroligheter i Nigeria, produktionsavbrott i Alaska samt den eskalerade Palestinakonflikten och Libanonkriget under sommaren 2006. Dialogen mellan producent- och konsumentländer fortsätter, och även G8-länderna påtalar dialogens betydelse för en mer stabil global energisituation. De höga prisernas effekter på efterfrågesidan har varit jämförelsevis begränsade men under hösten har tecken kunnat skönjas på att höga energipriser dämpar den ekonomiska tillväxten.

Kommissionen presenterade i mars 2006 en grönbok om en europeisk strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning (KOM (2006) 105). Kommissionen identifierar i grönboken sex prioriterade områden, där ett tjugotal möjliga åtgärder skisseras som bl.a. kan bidra till en förbättrad försörjningstrygghet. Prioriteringarna är:

- fullbordande av den inre energi-marknaden,
- försörjningstrygghet och solidaritet på den inre marknaden,
- en mer hållbar, effektiv och diversifierad energimix,
- klimatförändringarna,
- uppmuntra innovation genom en strategisk plan för energiteknik och
- en sammanhållen extern energipolitik.

En första politisk diskussion fördes vid vårtoppmötet i mars och behandlingen kommer att fortsätta i rådet under hösten utifrån den remissbehandling som skett under våren och sommaren. Kommissionen planerar vidare att återkommande lägga fram en strategisk energioversyn, med start inför vårtoppmötet 2007, som ytterligare en grund för att på sikt utveckla en europeisk energipolitik.

Sverige deltar i Östersjöländernas samarbete på energiområdet, BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation). Vid ett ministermöte i november 2002 angavs i en deklARATION riktlinjer för det fortsatta arbetet vilket bland annat berörde behovet av en säker energiförsörjning i regionen som helhet, integrering av energimarknaderna i regionen, stöd till introduktion och användning av förnybara energikällor samt energieffektivisering. Ministrarna beslutade att etablera Östersjöområdet som ett försöksområde (s.k. Testing Ground) för Kyotoprotokollets s.k. flexibla mekanismer. Under hösten 2003 undertecknades ett samarbetsavtal om detta försöksområde (Testing Ground Agreement). Avtalet trädde i kraft i februari 2004. I oktober 2005 möttes energiministrarna för att ta ställning till inriktningen på det fortsatta samarbetet 2006–2009. Vid detta möte fastslogs att samarbetet skulle fortsätta; att samma sakområden skulle ingå i det och att man skulle bygga upp en portfölj med klimatrelaterade projekt och att verka för att öka industrins delaktighet i den investerings-

fond som finansierar dessa projekt, *Testing Ground Facility*. En sådan ökad delaktighet från industrin har också uppnåtts. Från och med den 1 juli 2006 innehar Sverige ordförandeskapet i BASREC. Under sitt ordförandeskap prioriterar Sverige arbete med energieffektivisering, förnybara energikällor och klimatfrågor.

De satsningar på energieffektiviseringar och förnybar elproduktion som genomförs inom ramen för de energipolitiska programmen har också en positiv effekt på den långsiktiga försörjningstryggheten. Vad avser försörjningstryggheten för el på kort sikt antogs riktlinjer för hur effektfrågan skall lösas på sikt och en lag om effektreserv på elmarknaden genom propositionen *Vissa elmarknadsfrågor m.m.* som godkändes av riksdagen i juni 2003 (prop. 2002/03:85, bet. 2002/03:NU11, rskr. 2002/03:233). Enligt riktlinjerna förutsätter en långsiktig och kostnadseffektiv hantering av effektfrågan en öppen marknadsbaserad lösning. En sådan lösning bör ha utvecklats till senast den 1 mars 2008. Även åtgärder för att stimulera utvecklingen mot en mer effektiv styrning av elförbrukningen bör beaktas. En hantering av frågan på nordisk nivå bör också fortsatt eftersträvas. Svenska kraftnät redovisade i april 2006 hur arbetet fortskrider med att ta fram en marknadsbaserad lösning för att upprätthålla effektbalansen vid extrema förbrukningstoppar efter februari 2008. Av rapporten framgår att produktionskapaciteten successivt väntas öka mer än elanvändningen och att den svenska effektbalansen väntas förbättras till och med vintern 2011/2012.

Industrins konkurrenskraft

Den energiintensiva industrin i Sverige består till övervägande del av tung processindustri som bearbetar och förädlar råvaror. Dit hör bl.a. skogs-, järn- och stål- samt kemisk industri. Många företag i dessa branscher förädlar inhemska råvaror och skapar betydande sysselsättning, förädlingsvärde och exportinkomster för Sverige och enskilda regioner. Många branscher inom energiintensiv industri verkar på marknader som kännetecknas av stark global konkurrens som nödvändiggör fortlöpande rationalisering och effektivisering av produktionen för att konkurrenskraften och lönsamheten skall bibehållas. Den energiintensiva industrin i Sverige är utsatt för konkurrens från

råvarubaserad industri i såväl Europa som övriga världen och kännetecknas allmänt av en hög energieffektivitet och därmed låg energi-användning per producerad enhet.

För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång på energi till internationellt klart konkurrenskraftiga priser. Detta förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Denna aspekt måste även uppmärksammas inom ramen för det handelssystem med utsläppsrätter, som EU infört för att uppfylla åtagandena i Kyoto-protokollet. Den energiintensiva svenska basindustrin verkar på en global marknad. Även energimarknaderna är i allt högre grad internationella. Det är därför viktigt att regelverket i Sverige inte utformas på ett sätt som försämrar konkurrenskraften för svensk industri. Vid valet av styrmedel är också jämförelser med konkurrentländerna viktiga när staten utformar de insatser som riktas mot eller har konsekvenser för den energiintensiva industrin. Bland annat är industrins konkurrenskraft en viktig betingelse vid en utformning av klimatpolitiska mål och åtaganden.

I december 2004 godkändes propositionen *Program för energieffektivisering, m.m.* av riksdagen (prop. 2003/04:170, bet. 2004/05:NU7, rskr. 2004/05:90). Energiintensiva företag som i sina industriella verksamheter använder el i tillverkningsprocessen ges enligt lagen en möjlighet att delta i femåriga program för energieffektivisering. Ett deltagande i ett sådant program är uppdelat i två perioder. Under den första perioden på två år skall företaget bland annat införa och certifiera ett standardiserat energiledningssystem, göra fördjupade kartläggningar och analyser av sin energi-användning samt åta sig att genomföra eleffektiviserande åtgärder. Efter denna periods utgång skall företagen, till tillsynsmyndigheten, lämna en redovisning av programtidens första två år och ge förslag på eleffektiviserande åtgärder. Om tillsynsmyndigheten fastställer företagets redovisning skall de, under den andra perioden på tre år, genomföra dessa eleffektiviserande åtgärder. Efter programtidens utgång skall företagen, till tillsynsmyndigheten, lämna en slutlig redovisning och myndigheten skall pröva om företagen uppnått en

ökad effektivisering av elanvändningen. De företag, som så önskar, kan därefter påbörja en ny femårig programperiod.

Programmet innebär också att lagen om skatt på energi ändrats. Ändringarna innebär att elektrisk kraft befrias från energiskatt, om den förbrukats i sådan industriell verksamhet i tillverkningsprocessen som omfattas av ett godkännande att delta i program för energieffektivisering. Befrielsen är begränsad till elektrisk kraft som inte används i sådana processer som är befriade från skatt enligt andra bestämmelser om skattefrihet. Lagen om program för energieffektivisering och övriga lagstiftningsförändringar trädde i kraft den 1 januari 2005. Programtiden kan dock räknas från den 1 juli 2004 så att skattebefrielse för den elektriska kraft som förbrukas kan ges från samma tidpunkt.

Vid årsskiftet 2005/2006 deltog 126 företag i energieffektiviseringsprogrammet. Dessa företag använder nära 30 TWh el, vilket motsvarar 84 procent av den el som kan bli skattebefriad genom programmet. Branscherna pappers- och massaindusti, trä, kemi, livsmedel, stål- och gruvindustri är starkast representerade. Sammanfattningsvis kan konstateras att det har funnits ett intresse i industrin för att delta i programmet och att branscher som sågs som viktiga målgrupper för programmet också utgör en väsentlig andel av de företag som ansökt om deltagande.

Kärnkraften

Den 30 november 1999 stängdes den första kärnkraftsreaktorn i Barsebäck och den 31 maj 2005 stängdes den andra reaktorn.

Den tidigare regeringen godkände i december 2005 ett tillämpningsavtal mellan staten, E.ON Sverige AB och Vattenfall AB som reglerar kompensationen till reaktorägarna för en förtida stängning av Barsebäck 2. Enligt tillämpningsavtalet ges en ersättning för merkostnader för avställnings- och servicedrift avseende Barsebäck 2 under åren 2005–2017 om sammantaget ca 1,5 miljarder kronor. Vidare ges en särskild kapitalersättning till Vattenfall AB i form av ett av staten utfärdat skuldebrev om sammanlagt 4,1 miljarder kronor som amorteras under åren 2006–2009. Frågor om finansieringen av kostnaderna för avställnings- och servicedrift avseende Barsebäck 2 behandlas vidare i avsnitt 8.1.8.

Under mandatperioden 2006–2010 kommer inte några nya politiska beslut om avveckling att tas. Inte heller kommer några förnyade driftstillstånd ges till de två reaktorer som redan har stängts. Kärnkraftverk i drift skall med beaktande av rådande höga miljö- och säkerhetskrav användas så effektivt som möjligt. Förbudet att uppföra nya reaktorer kommer att bestå. Regeringen kommer att pröva begäran om effekthöjningar enligt gällande lagar.

Miljö, hälsa och klimat

Energipolitiken skall skapa villkoren för bl.a. en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat.

En stor del av energitillförseln i Sverige kan hänföras till uppvärmning av byggnader. Den expansion av fjärrvärmens som skett under den senaste tjugofemårsperioden och det ökade antalet värmepumpar har inneburit minskade nivåer av luftföroreningar i tätorter. Användningen av förnybar energi är hög i fjärrvärme-sektorn och en stadig minskning av fossila bränslen, och därmed utsläpp av bl.a. koldioxid, har skett. Tillförseln av elenergi baseras i dag huvudsakligen på kärnkraft och vattenkraft, vilka båda är fördelaktiga när det gäller de utsläpp som bidrar till luftföroreningar och växthuseffekten.

I Energimyndighetens indikatorrapport framgår även att utsläppen av svaveldioxid minskat under den senaste tioårsperioden, men att de inom energisektorn varierar över åren bl.a. beroende på tillgången på vattenkraft och temperaturförhållandena. De åtgärder som genomförs inom ramen för de energipolitiska programmen har generellt positiva effekter på hälsa och klimat. Dock kan övergång från el till småskalig förbränning av biobränsle leda till ökade utsläpp av partiklar.

4.6.2 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att förutsättningarna för att upprätthålla en säker elförsörjning bör förbättras. Flera faktorer påverkar tillgången till el i det nordiska systemet, bl.a. vattentillrinningen, överföringsförbindelserna, tillgänglig produktionskapacitet och flexibiliteten i elanvändningen. Genom bland annat de nya funktionskrav för elöverföringen som har be-

slutats kommer driftssäkerheten i elnäten successivt förbättras under kommande år.

Försörjningstryggheten vad gäller energi har fått ökad internationell uppmärksamhet under det senaste året, särskilt vad gäller oljeförsörjningen. En förbättrad försörjningstrygghet blir allt mer viktig för Europa som världens största importör av olja och gas. Inom EU förs även en diskussion utifrån den grönbok som lagts fram om utvecklingen av en europeisk energipolitik. De strategiska energiöversyner som aviserats från kommissionen kommer fr.o.m. vårtoppmötet 2007 att utgöra ytterligare en grund för att på sikt utveckla en europeisk energipolitik.

Medelsförbrukningen inom utgiftsområdet har motsvarat anslagna resurser under 2005. De väsentligt lägre utgifterna under 2005 jämfört med 2004 förklaras främst av de lägre anslagsnivåerna för forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet samt av att merparten av åtgärderna inom 1997 års energipolitiska program slutfördes under 2004. Medelsförbrukningen prognostiseras att successivt öka betydligt under kommande år till följd av de åter ökade resurserna för energiforskning, utveckling, demonstration och kommersialisering. Vidare innebär den omläggning av stöd inom energiområdet som i dag lämnas via kreditering på skattekonto, som föreslås i denna proposition, att anslagsförbrukningen inom utgiftsområdet beräknas öka väsentligt fr.o.m. 2007.

4.7 Revisionens iakttagelser

Statens energimyndighet

Riksrevisionen har inte haft någon invändning i revisionsberättelsen för 2005 avseende Statens energimyndighet.

Riksrevisionen har i en rapport i februari 2006 granskat förutsättningarna för en effektiv tillsyn över kvaliteten i överföringen, *Kvalitén i elöverföringen* (dnr. M2006/796/E). Granskningen har omfattat regeringen, Energimarknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket. Riksrevisionen har inriktat granskningen på att analysera tillsynssystemets olika delar och bedöma om det finns risk för att någon del inrymmer hinder för en effektiv tillsyn. I analysen ingår även en bedömning av om hindren

har undanröjts genom de nyligen beslutade tilläggen i ellagen (2005:1110). Riksrevisionen rekommenderar att regeringen överväger att utreda om bristande spänningskvalitet ska hanteras inom ramen för Energimarknadsinspektionens tillsyn eller lösas i relationen med elnätsföretagen och kund och vilka bestämmelser som krävs för att reglera detta. Vidare rekommenderas att begreppet god kvalitet i elöverföringen avseende leveranssäkerhet närmare definieras, att behovet av att vidta åtgärder för att förebygga långt utdragna rättsprocesser ses över samt att behovet av att förbättra samverkan mellan Energimarknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket avseende tillsynen över kvaliteten i elöverföringen, exempelvis genom krav på samverkan i myndigheternas instruktioner, ses över. Därtill rekommenderas att Energimarknadsinspektionen vidareutvecklar avbrottsrapporteringen i syfte att underlätta tillsynen över leveranssäkerheten.

Riksdagen har under december 2005 beslutat om nya regler om leveranssäkra elnät. Vidare har den tidigare regeringen i september 2006 bemyndigat Energimarknadsinspektionen att utfärda föreskrifter om bl.a. vilka krav som skall vara uppfyllda för att överföringen av el skall vara av god kvalitet, om utökad avbrottsrapportering, om risk- och sårbarhetsanalyser samt om åtgärdsplaner (se vidare avsnitt 5.3.1). Därmed har merparten av de rekommendationer som Riksrevisionen framför i sin rapport genomförts. Rapportens rekommendationer i övrigt bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Affärsverket svenska kraftnät

Riksrevisionen har inte haft någon invändning i revisionsberättelsen för 2005 avseende Affärsverket svenska kraftnät.

Riksrevisionen har i en rapport i oktober 2005 granskat hur ett antal statliga myndigheter, däribland Svenska kraftnät, handlägger marklösenärenden, *Markinlösen - finns förutsättningar för rätt ersättning?* (dnr. M2005/5702/A). Riksrevisionens övergripande slutsats av granskningen är att rutinerna vid marklösenärenden har brister inom flera myndigheter. Bristerna innebär att förutsättningarna för likabehandling av fastighetsägare saknas i flera avseenden. De granskade myndigheterna lämnar inte heller tillräcklig

och relevant information till fastighetsägare och Skatteverket. Med anledning av Riksrevisionens rapport har den tidigare regeringen i regleringsbrevet för Svenska kraftnät för 2006 givit affärsverket i uppdrag att redovisa vilka insatser man hittills genomfört och avser att genomföra beträffande Riksrevisionens rekommendationer. Svenska kraftnät skall även i årsredovisningen redovisa omfattningen av ärenden rörande markinlösen. Av redovisningen skall bl.a. framgå hur mycket som utbetalats för markinlösen samt hur många fastigheter som berörts.

4.8 Politikens inriktning

Energipolitiken är inriktad på att skapa förutsättningar för effektiva energimarknader, en god försörjningstrygghet och en långtgående hänsyn till miljö, hälsa och klimat. Detta görs huvudsakligen genom insatser inom de tre verksamhetsområden som redovisats för politikområdet. Insatser inom andra politikområden bidrar även till att uppfylla de energipolitiska målen.

Energifrågorna i kombination med klimatförändringarna är avgörande utmaningar. Alla samhällssektorer berörs av snabbt stigande priser, ökande otrygghet i energiförsörjningen och konsekvenserna av ett mer instabilt klimat. En bättre energiförsörjningstrygghet blir allt mer viktig för Europa, som världens största importör av olja och gas. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning som svarar mot högt ställda krav på skyddet för hälsa, miljö och klimat. Ett europeiskt perspektiv skall också vara en utgångspunkt. Ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för produktion och distribution av energi samt för effektiv hushållning är nödvändigt för att säkra goda ramvillkor för investeringar i ny kraftproduktion. God tillgång på elektrisk kraft och annan energi är en grundförutsättning för vårt moderna samhälle. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång på energi till internationellt klart konkurrenskraftiga priser.

Energipolitiken skall ge långsiktiga spelregler till energimarknadens aktörer. Miljö- och

energibeskattningen skall utformas så att det lönar sig att ta miljöansvar. Företag och konsumenter måste kunna lita på att det finns energi till internationellt konkurrenskraftiga priser. Samtidigt måste energiföretagen ha realistiska och stabila villkor för sin verksamhet. Ständigt ändrade spelregler leder till otrygghet och uteblivna investeringar, vilket i sin tur konserverar en miljöbelastande teknologi och leder till höga priser. Att säkerställa goda konkurrensförhållanden på energimarknaderna är en viktig politisk uppgift.

Samhällets energiförsörjning formas av infrastruktur med mycket lång livslängd. För att uppnå högt ställda mål krävs en politik med långsiktighet. Inte minst hotet om globala klimatförändringar ställer krav på beslutsfattandet, på såväl lokal, nationell som internationell nivå. Demokratins förmåga att möta långsiktiga gränsöverskridande hot prövas.

Mot denna bakgrund ser regeringen ett särskilt värde i en bred parlamentarisk uppslutning kring energipolitiken. Regeringen kommer därför att bjuda in riksdagens partier i syfte att nå samsyn kring en bred och långsiktig energiöverenskommelse om en modern och marknadsekonomiskt orienterad energipolitik. En sådan överenskommelse bör också kunna få ett brett stöd i näringslivet och den svenska fackföreningsrörelsen.

Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget i propositionen *Förnybar el med gröna certifikat* (prop. 2005/06:154, bet. 2005/06:NU17, rskr. 2005/06:361) att öka ambitionsnivån i elcertifikatsystemet till 17 TWh förnybar el till 2016 från 2002 års nivå. Elcertifikatsystemet förlängdes samtidigt till utgången av 2030. Regeringen föreslår i denna proposition att småskalig vattenkraft även efter 2012 skall berättiga till elcertifikat.

Riktlinjer för de fortsatta satsningarna på forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering inom energiområdet för att bidra till omställningen till ett långsiktigt ut hålligt energisystem har fastställts i och med beslut i juni 2006 om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347). Energiforskningen bör bedrivas på ett sätt som motsvarar övrig forskningspolitik med en samlad utvärdering vart fjärde år. Regeringen anser att ambitionsnivån bör

höjas för att omsätta forskningsresultaten i kommersiella produkter och tjänster.

Regeringen anser att incitamenten för energieffektivisering inom både hushåll och industri bör ses över. Regeringens målsättning är att möjliggöra att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad användning av energi och råvaror, exempelvis genom satsningar på energieffektivisering. Energieffektiviseringen bör syfta till att minska belastningen på klimat och miljö. Olika

energikällor och olika energibärare har i det sammanhanget olika betydelse. Besparing av en kilowattimme el från kolkondenskraft är självklart något helt annat än besparing av en kilowattimme fjärrvärme från industriell spillvärme eller från en solfångare. Ett system för energideklaration för byggnader införs stegvis fr.o.m. den 1 oktober 2006. Genom energideklarationerna ges information om byggnadens energiprestanda och förslag till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder lämnas.

5 Elmarknadspolitik

5.1 Omfattning

Elmarknadspolitiken syftar till att skapa goda ramvillkor för en effektiv och väl fungerande elmarknad.

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) är central myndighet för elmarknadsfrågor och utövar tillsyn över elnätsföretagen. Energimyndigheten följer utvecklingen på elmarknaden och verkar för att elmarknadens funktion förbättras. Den 1 januari 2005 inrättades Energimarknadsinspektionen vid Statens energimyndighet som har en fristående roll inom myndigheten avseende bl.a. övervakningen på elmarknaden. I verksamhetsområdet ingår också Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) verksamhet som systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857). Detta innebär att Svenska kraftnät ansvarar för det svenska kraftsystemets övergripande driftssäkerhet, den momentana nationella elbalansen och för den balansavräkning som krävs för en väl fungerande elmarknad. Svenska kraftnät är även elberedskapsmyndighet.

5.2 Mål

5.2.1 Mål för verksamhetsområdet

Målet för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som genererar en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Målet innebär en strävan mot en väl fungerande marknad med effektivt utnyttjande av resurser och effektiv prisbildning. Målet omfattar en vi-

dareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden. Detta innebär en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna.

Ovanstående mål är beslutade av den tidigare regeringen och resultatredovisningen i det följande görs i förhållande till dessa mål. Regeringen avser återkomma med förslag till nya mål vid ett senare tillfälle.

5.2.2 Resultatindikatorer

Uppföljning av resultatet under verksamhetsområdet Elmarknadspolitik sker främst genom att viktiga skeenden på elmarknaden bevakas och analyseras. Mer specifikt följer regeringen prisutvecklingen på den nordiska elbörsen, elpriser till slutanvändare, strukturutvecklingen, nättariffer, antalet ärenden vid tillsynsmyndigheten, elleverantörsbyten, elavbrott och leveranssäkerheten samt effekt- och elbalanser. Energimyndigheten har i uppdrag att minst två gånger per år redovisa analyser av utvecklingen på elmarknaden och föreslå åtgärder som kan behöva vidtas för att uppnå en effektiv elmarknad. Vidare skall Svenska kraftnät till regeringen redovisa hur kraftbalansen upprätthållits den gångna vintern samt lämna prognos inför kommande vinter. Utöver detta har Energimyndigheten haft i uppdrag att ta fram en rapport med indikatorer för en systematisk årlig uppföljning av de energipolitiska målen. I juni 2006 inkom Energimyndigheten med rapporten *Energiindikatorer – uppföljning av Sveriges energipolitiska mål* (dnr. M2006/2566/E). Indikatorerna redovisas närmare under respektive avsnitt.

5.3 Insatser

5.3.1 Insatser inom verksamhetsområdet

Elmarknaden

Energimarknadsinspektionen fick i oktober 2005 i uppdrag att analysera elmarknadens funktionsätt med tonvikt på konkurrensen och prisbildningen på elmarknaden. Energimarknadsinspektionen redovisade i mars 2006 i samråd med Konkurrensverket och efter samråd med Svenska kraftnät, rapporten *Prisbildning och konkurrens på elmarknaden* (dnr. M2006/989/E). I rapporten finner Energimarknadsinspektionen bl.a. att den nordiska spotmarknadens funktion är väl ägnad att ge en effektiv prisbildning. Den hydrologiska balansen, priset på fossila bränslen och utsläppsrättigheter identifieras i rapporten som centrala faktorer för elpriset. Till detta kommer också effekterna av den minskade reservkapaciteten i såväl Norden som på kontinenten. Energimarknadsinspektionen aviserar också att man tillsammans med Finansinspektionen och Konkurrensverket avser bilda en samrådsgrupp för att effektivisera arbetet med att utöka och följa utvecklingen på elmarknaden. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Energimyndigheten har den 1 mars 2006 i samråd med Finansinspektionen och Svenska kraftnät avlämnat rapporten *Finansiella elmarknaden* (dnr. M2006/988/E). I rapporten analyseras den svenska och nordiska finansiella elmarknaden. Analysen innefattar i enlighet med uppdraget också handeln med elderivat, elcertifikat och utsläppsrättigheter. Uppdraget innebär en fördjupning och en konkretisering av den analys av denna marknad som Finansinspektionen gjorde våren 2005 (*Den finansiella elmarknaden, 2005:6*). I sin rapport konstaterar Energimyndigheten att den finansiella marknaden relativt andra råvarumarknader fungerar väl, men att den har vissa brister avseende på exempelvis transparens och insyn, myndighetens hantering av marknadspåverkande information, och tydliga harmoniserade regler. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Riksdagen beslutade den 25 maj 2005 om den proposition om *Genomförandet av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m.* som den tidigare regeringen lämnat (prop. 2004/05:62, bet. 2004/05:NU14, rskr. 2004/05:246). Reglerna

trädde i kraft den 1 juli 2005 och innebär att bl.a. bestämmelser om ursprungsmärkning av el, förkortade handläggningstider för prövningsärenden, samt regler för tillsynsmyndighetens godkännande av balansavtal införs i ellagen.

Från och med den 1 juli 2005 har Energimarknadsinspektionen således till uppgift att granska Svenska kraftnäts balansavtal som bl.a. reglerar den balansansvariges ekonomiska ansvar mot Svenska kraftnät vid obalanser. Energimarknadsinspektionen godkände under 2005 Svenska kraftnäts standardavtal då de inte innehöll några bestämmelser som stred mot ellagens krav på objektivitet och icke-diskriminering.

El- och gasmarknadsutredningen lämnade i januari 2005 sitt slutbetänkande, *El – och naturgasmarknaderna – Energimarknader i utveckling* (SOU 2004:129). Slutbetänkandet innehåller bl.a. en analys av och förslag till eventuella förbättringar av de svenska el- och naturgasmarknaderna samt analyser av olika frågor om marknadernas funktion. Propositionen *Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden, m.m.* (prop. 2005/06:158) överlämnades i mars till riksdagen. I propositionen föreslogs, i syfte att öka förtroendet för elmarknadens funktioner, bland annat regler för att förenkla bytet av elleverantör, bättre information till elkunderna samt bestämmelser för effektivare tillsyn av nätavgifterna. Riksdagen beslutade i juni 2006 i enlighet med förslagen (bet. 2005/06:NU18, rskr. 2005/06:346). De nya reglerna träder ikraft den 1 januari 2007. Riksdagen begärde dock avseende frågan om anvisad balansansvarig att regeringen skulle återkomma med nytt förslag till riksdagen. Ett nytt förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I februari 2006 avlämnade Energimarknadsinspektionen sin *Årsrapport 2005* (dnr. M2006/990/E). I rapporten uttalar sig Energimarknadsinspektionen om bl.a. marknadens funktion. I rapporten kartlägger samt redovisar Energimarknadsinspektionen även arten och omfattningen av de klagomål på elmarknadens funktionssätt som framförts från allmänheten och marknadens aktörer. Av redovisningen framgår bl.a. vilka klagomål som inkommit till myndigheten och vilka förelägganden som myndigheten beslutat om för att nå efterlevnad av regelverket.

Energimarknadsinspektionen har i juli 2006 redovisat rapporten *Rapport enligt EGs direktiv*

för de inre marknaderna för el och naturgas (dnr. M2006/2967/E).

I mars 2006 presenterade kommissionen grönboken *En europeisk strategi för en hållbar utveckling, konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning* (KOM 2006 105). I grönboken beskrivs sex prioriterade områden. I rapporten anger kommissionen att det redan nu står klart att konsumenterna behöver ett sammankopplat europeiskt elnät för att en fungerande europeisk marknad skall kunna utvecklas. Vidare konstateras att det behövs ytterligare sammankopplingar mellan medlemsstaterna och att privata och offentliga investeringar i infrastruktur måste stimuleras och tillståndsförfarandena påskyndas. Kommissionen lyfter också fram betydelsen av att det blir en faktisk åtskillnad mellan överföring och distribution och konkurrensutsatt verksamhet i enlighet med direktivet. Vidare lyfter kommissionen fram vikten av att främja EU-industrins konkurrenskraft, behovet av ökad försörjningstrygghet samt förbättrad nätsäkerhet genom ökat informationsutbyte mellan systemansvariga. Kommissionen undersöker under 2006 genomförandet av elmarknadsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG om den inre marknaden för el). När denna konsekvensutredning är genomförd kommer beslut att fattas om eventuell ytterligare kompletterande lagstiftning är nödvändig. Mot bakgrund av detta har kommissionen även under maj 2006 besökt Sverige för att diskutera implementeringen av el- och gasmarknadsdirektiven med marknadernas aktörer. Kommissionen avser också att presentera en rapport över den utredning om konkurrensen på den europeiska elmarknaden som kommissionen genomför under 2006. Kommissionen har aviserat att man avser presentera de båda rapporterna i början av 2007.

Nätverksamhet och tillsyn

Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet enligt ellagen. Det innebär att myndigheten granskar att elnätsföretagen följer ellagen. Som en central del i denna granskning har Energimarknadsinspektionen på eget initiativ öppnat och handlagt ett stort antal tillsynsärenden under 2005 (se vidare under avsnitt 5.4.1).

Året 2005 har dominerats av frågor avseende leveranssäkerheten. Sverige drabbades av ett omfattande elavbrott under vintern 2004/2005. Av-

brottet orsakades av stormen Gudrun som drog fram över södra Sverige i början på januari. Stormen ledde till stora störningar i elförsörjningen. Stormen och dess effekter samt samhällets ökade elberoende uppmärksamade behovet av lagstiftning för att säkerställa driftsäkerheten i eldistributionen i Sverige.

Energimarknadsinspektionen fick under våren 2005 uppdraget att belysa konsekvenserna som stormen Gudrun fick för elförsörjningen och hur arbetet med att återuppbygga näten har fungerat. Energimarknadsinspektionen delredovisade uppdraget i april 2005 i rapporten *En leveranssäker elöverföring* (dnr. M2005/2950/E). I rapporten lämnades förslag till de ändringar som bedömdes nödvändiga i ellagen för att säkra eldistributionen. Propositionen *Leveranssäkra elnät* (prop. 2005/06:27) överlämnades i oktober 2005 till riksdagen med flera förslag till ändringar i ellagen för att tydliggöra kraven på driftsäkerheten och säkerhetsställa leveranssäkra elnät. Förslagen antogs av riksdagen i december (bet. 2005/06:NU6, rskr. 2005/06:96). Lagen medför att det från den 1 januari 2011 ställs ett funktionskrav som innebär att ingen kund får ha elavbrott överstigande 24 timmar med undantag för om elavbrottet ligger utanför nätföretagets kontroll. Vidare skall elkunder från och med den 1 januari 2006 ha rätt till lagstadgad s.k. avbrottsersättning vid avbrott som varar minst 12 timmar. Ju längre avbrottet varar, desto högre blir ersättningen. Det nya regelverket innebär bl.a. också att elnätsföretagen skall utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser, åtgärdsplaner samt ge ökad information om avbrottsersättning och skadestånd till elanvändare.

Den 30 oktober 2005 slutredovisade Energimarknadsinspektionen uppdraget med rapporten *Gudrun II* (dnr. M2005/5753/E). I rapporten konstaterar Energimarknadsinspektionen att det i dagsläget inte finns något behov av att skärpa bestämmelserna om återkallelse av nätkoncession. Däremot berör Energimarknadsinspektionen frågan om nya tillsynsinstrument för att säkerhetsställa leveranssäkerheten. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Riksrevisionen har i en rapport i februari 2006 granskat förutsättningarna för en effektiv tillsyn över kvaliteten i överföringen, *Kvaliteten i överföringen* (dnr. M2006/796/E – se vidare under avsnitt 4.7).

Riksdagen beslutade som ovan nämnts den 25 maj 2005 om en proposition om *Genomförandet av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m.* Det innebar för nätverksamheten att det bl.a. infördes kriterier för utformning av överförings- och anslutningsavgifter i ellagen. I lagrådsremissen som föregick lagförslaget ansåg den tidigare regeringen att metoden för överföringstariffer och anslutningsavgifter borde utformas så att den kompletterar de regler om tariffers utformning som redan finns i ellagen och att metoden för företagens tariffsättning skulle anges direkt i ellagen. Lagrådet konstaterade emellertid i sitt yttrande att den ståndpunkt som intogs i lagrådsremissen – att Sverige inte skall införa en förhandsprövning av företagens tariffer utan endast ha ett system med tillsyn i efterhand – inte var tillräcklig. Den tidigare regeringen meddelade därför riksdagen att frågan skulle utredas vidare. En särskild utredare tillsattes i mars 2006 med uppdrag att lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs avseende överföringstariffer och anslutningsavgifter, *Reglering av elnätstariffer m.m.* (dir. 2006:39). Utredaren har också fått i uppdrag att analysera den nuvarande uppdelningen mellan områdeskoncession och linjekoncession. Utredningen skall senast den 1 mars 2007 redovisa de delar av uppdraget som avser förslag till lagstiftning och det regelverk avseende överföringstariffer och anslutningsavgifter. Övriga frågor skall redovisas senast den 20 december 2007.

Energimarknadsinspektionen har som en del i sin verksamhet att övervaka och informera om elnätsbranschens ekonomiska utveckling. Som ett led i detta arbete följer Energimarknadsinspektionen bl.a. upp utvecklingen av priset på elnätstjänsten i form av en årliga rapport. Årets rapport benämns *Utveckling av nätpriser 1997–2006*. Av rapporten framgår bl.a. att de reala nätpriserna sjunkit när utvecklingen av konsumentprisindex tagits med i beräkningen för alla typkunder. För gruppen hushållskunder förklaras utvecklingen av att nätföretagen generellt har sänkt nätpriserna något, vilket har förstärkts av inflationen. För övriga typkunder beror de sjunkande nätpriserna i huvudsak på att nätföretagen inte genomfört prishöjningar. Vidare framgår att Sverige och Finland har de lägsta nätpriserna i Norden.

Energimarknadsinspektionen publicerade i december 2005 också rapporterna *Elnätsföreta-*

gens kostnadseffektivitet år 2004 samt *Elnätsbranschens ekonomiska nyckeltal 2000–2004*. I den sistnämnda rapporten ges bl.a. en indikation på elnätsföretagens ekonomiska ställning och utveckling. Energimarknadsinspektionen uppger att den genomsnittliga nettomarginalen i branschen var 13,5 procent år 2004, vilket innebär att varje omsatt krona gav 13,5 öre till vinst. Nettomarginalen är högst i stadsnäten – dryga 19 procent, medan glesbygdsnäten hade en marginal på knappa 11 procent. Elnätsföretagen hade under 2004 en genomsnittlig avkastning på eget kapital på 17,5 procent. Detta innebär en genomsnittlig ökning med 2,7 procentenheter mellan 2003 och 2004.

Den 1 januari 2005 trädde lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar i kraft. Lagens syfte är att en anläggning skall kunna ställas under särskild förvaltning om en koncessionshavare i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagstiftningen. Lagen tillämpades första gången under 2005 då Energimarknadsinspektionen ansökte om förvaltning av ett elnätsföretag, Ekfors Kraft AB, då nätföretaget inte bedömts ha följt bestämmelserna i ellagen på ett flertal punkter. Ärendet är ännu inte avslutat.

En väl fungerande elmarknad kräver aktiva konsumenter. Som expertmyndighet på elmarknaden skall Energimyndigheten bidra till att konsumenter samt små och medelstora företag har tillräcklig information för att kunna agera på den avreglerade elmarknaden. Energimarknadsinspektionen vid Energimyndigheten har funnit det angeläget att i högre grad än tidigare anlägga ett konsumentperspektiv på verksamheten. Till sammans med Konsumentverket har myndigheten etablerat ett årligt forum med elbranschens kundombudsmän. Inom ramen för satsningen på konsumentinriktad information har Energimarknadsinspektionen i december 2005 presenterat rapporten *Effektefterfrågan bland mindre elanvändare*. Rapporten syftar till att identifiera praktiskt genomförbara lösningar för att öka efterfrågefleksibiliteten bland mindre elförbrukare på elmarknaden. Energimarknadsinspektionen har också genomfört informationsinsatser under 2005 för att öka och förbättra kundernas förståelse för elmarknaden, bl.a. genom publicering av ett antal faktablad om elmarknadens funktion. Under våren 2006 öppnade också Energimarknadsinspektionen en egen webbplats där informationen anpassats för elkunden.

Energimarknadsinspektionen deltar i ett omfattande internationellt arbete, främst inom de europeiska tillsynsmyndigheternas samarbetsorgan, CEER (Council of European Energy Regulators) samt i organet ERGEG (European Regulators Group Electricity and Gas). På nordisk basis samarbetar Energimarknadsinspektionen med sina nordiska kollegor inom ramen för NordREG (Nordic Energy Regulators tidigare benämnt Forum for Nordic Energy Regulators). Arbetet i CEER och ERGEG ökade markant under 2004 och har fortsatt under 2005. Fokus har framförallt legat på det faktiska fullbordandet av EU:s inre marknad för el och naturgas. Fokus i det europeiska arbetet har varit samarbetet kring hantering av överbelastning i elnäten samt om utformningen av riktlinjer för kompensationsmekanismer för överföring av el mellan länder.

Under 2005 har samverkan inom ramen för NordREG fördjupats och tydliga mål och prioriteringar för framtida samarbete har tagits fram. Under 2005 slog NordREG fast fyra strategiska mål för dess fortsatta arbete avseende den nordiska marknaden. Dessa strategiska mål är en gemensam nordisk slutkundsmarknad där elanvändarna fritt kan byta elleverantör, en välfungerande grossistmarknad med konkurrenskraftiga priser, försörjningstrygghet samt effektiv reglering av stamnätsorganisationerna. I detta samarbete har ett antal rapporter tagits fram bl.a. som en följd av de nordiska energiministrarnas möte på Grönland i augusti 2005.

Svenska kraftnäts verksamhet

En tillräcklig effektbalans är en grundläggande förutsättning för att en säker elförsörjning skall kunna upprätthållas. Den tidigare regeringen förtydligade 2001 Svenska kraftnäts roll och ansvar i denna fråga i verkets regleringsbrev. Fram till 2008 svarar Svenska kraftnät för att tillse att en effektreserv hålls tillgänglig i det svenska elsystemet genom lagen (2003:436) om effektreserv. Därefter skall frågan om att upprätthålla effektbalansen klaras genom en marknadsbaserad lösning.

Som i ett led i arbetet med att hantera effektfrågan efter 2008 har Svenska kraftnät i april 2006 redovisat rapporten *Redovisning av uppdrag beträffande effektbalansen vid extrema förbrukningstoppar efter februari 2008* (dnr.

M2006/1806/E). I rapporten redogör Svenska kraftnät för bedömningen att det behövs en effektreserv under ytterligare några år, dvs. även efter 2008 när den nuvarande lagen upphör. Svenska kraftnät anser dock inte att nuvarande system för effektupphandling skall förlängas. Istället förordar Svenska kraftnät en modell som innebär att de balansansvariga i en övergångslösning gemensamt svarar för att en effektreserv kan tillhandahållas. Finansieringen skall ske gemensamt av de balansvariga företagen.

Svenska kraftnät har i sin årliga redovisning till regeringen i augusti 2006 redovisat rapporten *Den svenska effektbalansen vintrarna 2005/06 och 2006/2007* (dnr. M2006/3285/E). Svenska kraftnät uppger att det under vintern 2005/2006 fanns goda marginaler i både produktions- och överföringskapacitet. Prognosen för den kommande vintern är god.

Svenska kraftnät har i oktober 2005 avlämnat rapporten *Stockholms ström, En utredning om Stor-Stockholms framtida stam- och regionnät* (dnr. M2005/2474/E). Rapporten utgör en delredovisning av Svenska kraftnäts uppdrag att utreda utformningen av Stockholmsregionens framtida kraftledningsnät. Slutredovisning skall ske den 1 juli 2007.

I budgetpropositionen för 2005 framhöll den tidigare regeringen att ambitionen skall ökas när det gäller insatser för att omsätta resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatser på energiområdet i kommersiella produkter, vilka kan bidra till såväl omställningen till ett hållbart energisystem som till Sveriges ekonomiska tillväxt. Svenska kraftnät fick därför i januari 2005 i uppdrag av den tidigare regeringen att utreda i vilken omfattning och på vilket sätt verket kan medverka i och stödja teknisk forskning, utveckling och demonstration inom dels allmänna eltekniska områden, dels teknikområden av direkt betydelse för elöverföring och distribution. Svenska kraftnät delredovisade uppdraget i maj 2005 (dnr. M2005/2962/E). Uppdraget har slutredovisats den 15 oktober 2005 med rapporten *Elkraftteknisk samverkan* (dnr. M2005/5339/E). Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

På internationell nivå bedriver Svenska kraftnät ett omfattande arbete inom de nordiska stamnätoperatörernas samarbetsorgan Nordel, och på europeisk nivå genom ETSO (European Transmission System Operators). Flera frågor står på Nordels dagordning bl.a. möjligheten att

skapa en nordisk slutkundsmarknad, hantering av överföringsbegränsningar, planering och genomförande av de fem prioriterade ledningarna som tidigare föreslagits av Nordel samt en plan för nästa steg i utbyggnaden av stamnätet i Norden.

5.3.2 Insatser utanför verksamhetsområdet

Konsumentfrågor

En proposition om en ny konsumentpolitisk strategi lämnades våren 2006 till riksdagen, *Trygga konsumenter handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning* (prop. 2005/06:105). Propositionen behandlades av riksdagen i juni 2006 (bet. 2005/06:LU33, rskr. 2005/06:377). Elmarknaden är ett område där frågor med konsument- och konkurrensanknytning behandlats.

Konsumentverket redovisade i december 2005 rapporten *Redovisning av uppdrag att under 2005 analysera förekomsten och behovet av konsumentinformation på de nyligen konkurrensutsatta marknaderna* (dnr. N2005/8852/NL). Rapporten är en uppföljning av tidigare års studier av el-, tele- och transportmarknaden. I rapporten redovisar Konsumentverket att de största problemen för konsumenterna på elmarknaden nu till en del är åtgärdade eller håller på att åtgärdas, medan andra fortfarande kvarstår och utgör störningar på elmarknaden (se vidare utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik*).

Konsumentverkets föreskrifter om prisinformation trädde i kraft den 1 juli 2005. I föreskrifterna krävs bl.a. att jämförpriser på el införs. Detta kommer att öka konsumenternas möjligheter att erhålla information och jämföra priser på elmarknaden.

Konkurrens

Konkurrensverket redovisade i december 2005 rapporten *Konkurrensen i Sverige 2005* (dnr. N2005/10414/NL). I rapporten beskrivs hur konkurrensen utvecklats inom för konsumenterna ekonomiskt viktiga områden (bl.a. elmarknaden) och olika konkurrenshinder identifieras. Vidare beskrivs internationaliseringens betydelse för konkurrensen och det redogörs för några po-

tentiellt konkurrensbegränsande fenomen. I rapporten görs även bedömningar av hur konkurrensen kan förbättras till nytta för konsumenterna på elmarknaden.

I juni 2006 inledde Konkurrensverket också en förstudie om konkurrensen på elmarknaden. Avsikten är att belysa eventuella konkurrensproblem och få information som kan leda till en bättre konkurrens på elmarknaden på sikt (se vidare utgiftsområde 24 *Näringsliv*).

Beredskapsfrågor

I stort sett alla delar av det svenska samhället är i dag beroende av en väl fungerande elförsörjning med god leveranssäkerhet. Därmed minskar toleransen för avbrott och störningar i elförsörjningen i hela samhället. Elavbrott kan leda till omfattande störningar i viktiga samhällsfunktioner och förorsaka betydande materiella skador och ekonomiska förluster hos kunderna.

Det allvarligaste hotet mot elförsörjningen i fredstid är extrema väderförhållanden samt sabotage mot vitala delar av elsystemet. Sådana händelser kan leda till stora konsekvenser i samhället genom omfattande elavbrott. Fredstida störningar i elförsörjningen, som drabbar elkunder i form av elbortfall sammanhänger oftast med fel i elnäten på grund av storm eller snöoväder. Störningar i stam- och regionnät förekommer, men de medför sällan elbortfall för elkunder. Extrema väderförhållanden kan medföra omfattande skador och särskild kraftsamling av reparationsresurser kan krävas för att återställa elsystemets funktion.

Standarden på de svenska ledningsnäten är generellt sett hög med låga avbrottsfrekvenser och relativt korta avbrottstider. Elsystemet är dock sårbart och svårt att skydda från omfattande och målmedveten förstörelse. Organiserade angrepp mot vitala anläggningar kan medföra svåra störningar i elsystemet och kräva omfattande insatser för att återställa systemets funktion.

När det gäller elförsörjningen har under året fortsatt verksamhet bedrivits för att vid svåra påfrestningar på samhället i fred och under höjd beredskap kunna tillgodose totalförsvarets och det övriga samhällets behov av elkraft. Insatser har gjorts för investeringar i anläggningar, för åtgärder inom drift och underhåll, för forskningsinsatser samt för utveckling och utredning-

ar. Inom området har vidare fortsatt verksamhet bedrivits för planering och uppföljning, för utbildning och övning, samverkan och information samt för internationell verksamhet.

Telekomverksamhet

Svenska kraftnät skall driva ett kostnadseffektivt telenät med hög säkerhet. Telenätet skall användas för övervakning av och kommunikation i det egna elstamnätet. Under 2005 har ytterligare utbyggnad av optofiber gjorts. Detta arbete kommer även att fortsätta under 2006. Successivt flyttas då teletrafiken över från äldre teknik till den modernare allt eftersom utbyggnaden av optonätet framskrider. Under 2006 inleds även arbete med förnyelse av Svenska kraftnäts drifttelefonnät, som innebär en övergång till IP-telefoni. Bärare till det nya drifttelefoninätet blir ett WAN-nät som i sin tur är baserat på optofibernet. WAN-nätet är under utbyggnad och kommer vid slutet av 2006 att sammanbinda över 100 stationer i stamnätet.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Resultat

Utvecklingen på elmarknaden

Elmarknaden har sedan elmarknadsreformen genomfördes 1996 genomgått stora förändringar. Reformen bedöms ha inneburit effektivitetsvinster både för samhället i stort och för konsumenterna. Den svenska elmarknaden bedöms vara en relativt väl fungerande och effektiv marknad, inte minst i jämförelse med övriga Europa. Det är dock bl.a. angeläget att marknadens funktioner och förutsättningarna för konkurrens kan förbättras, liksom att öka de mindre kundernas möjligheter att agera på marknaden.

Tendensen är att en allt större andel av handeln med el sker via Nord Pools spotmarknad. Under 2005 omsattes nästan fyrtio procent (175 TWh) av all el som förbrukades i Norden via elbörsen, en ökning med fem procent från 2004. År 2005 visade fortsatt ökning för handeln på den finansiella marknaden. Handeln uppgick till 786 TWh, vilket innebär att handeln ökade med 33 procent jämfört med 2004.

Under 2005 ökade vattenkraftproduktionen i Sverige kraftigt jämfört med 2004, medan både kärnkraftsproduktionen och värmekraftsproduktionen minskade. Vindkraftsproduktionen ökade under 2005 i förhållande till 2004. Vattenkraftsproduktionen var i början av 2006 något högre än för motsvarande period 2005, men har därefter minskat och från och med april 2006 har produktionen varit lägre än för 2005, till följd av låg tillrinning till vattenmagasinen. Underskottet i de nordiska vattenmagasinen uppgick i början av september 2006 till ca 27 TWh. Fyllnadsgraden är därmed nere på ca 60 procent, vilket kan jämföras med den normala nivån vid den här tiden på året som är ca 80 procent. Kärnkraftsproduktionen i Sverige har varit stabil under 2006 fram till mitten av juli. Under andra halvåret 2006 har dock flera kärnkraftsreaktorer varit avstängda med anledning av identifierade fel i Forsmark. Även om avstängningarna inte bedömts utgöra fara för elförsörjningen, har de föranlett ökad import av el från övriga nordiska länder samt Polen och Tyskland under perioden. Värmekraftsproduktion under 2006 har fram till juni 2006 varit något lägre än produktionen motsvarande period 2005, medan värmekraftsproduktionen sedan juni månad ökat som en konsekvens av de avstängda kärnkraftsreaktorerna. Vindkraftsproduktionen var under 2006 fram till och med augusti månad lägre än för motsvarande period året innan på grund av sämre vindförutsättningar.

Det genomsnittliga priset på Nord Pools spotmarknad 1996 var 26,0 öre per kWh. Därefter sjönk priset kraftigt ända fram till slutet av 2000 då priset var 12,0 öre per kWh. Prisfallet kan främst förklaras av riklig nederbörd under dessa år, men också av ökad konkurrens på den gemensamma elmarknaden. Under våren 2001 vände trenden och priset steg. Det högsta genomsnittspriset sedan avregleringen inträffade 2003 då priset var 33,3 öre per kWh. Under 2004 vände trenden och genomsnittspriset sjönk till 26,4 öre per kWh. Under 2005 har det genomsnittliga systempriset varit 27,3 öre per kWh. Den goda vattentillrinningen medförde att Sverige under 2005 kunde exportera närmare 8 TWh el. Under perioden 1 januari till 31 augusti 2006 har priset däremot stigit kraftigt och i genomsnitt har systempriset under perioden uppgått till 38,3 öre per kWh.

Det finns en tydlig koppling mellan elpriset och vattenkraftens produktionsförutsättningar,

vilket kan förklaras med att ju mer vattenkraft som finns till förfogande, desto mindre elproduktion behövs från produktionsanläggningar med högre kostnader (Energimyndighetens indikatorrapport, indikator 18). År 2005 var mycket nederbördsrikt och det producerades ca 35 TWh mer vattenkraft i Norden jämfört med ett normalt år. Trots det sjönk inte priserna. Effekterna av högre bränslepriser och av utsläppshandeln som kraftigt påverkade elpriserna uppåt i resten av Europa fick dock inte fullt genomslag i Norden till följd av den ökade produktionen. Sedan årsskiftet 2005/2006 har det skett en dramatisk ökning av kraftpriset på el, vilket berott på höga bränslepriser, en ny marknad för utsläppsrätter med periodvis höga priser, en lång och kall vinter och en bristande vattentillrinning under våren och sommaren 2006 samt avstängda kärnkraftsreaktorer sedan juli 2006. Fram till och med augusti 2006 har Sverige varit nettoimportör av drygt 4 TWh el.

Aktiva konsumenter är en förutsättning för en effektiv och fungerande marknad. Tendensen är att rörligheten på elmarknaden ökar. Sedan 2003 har drygt 50 procent av kunderna bytt elleverantör eller omförhandlat elpriset med sin befintliga leverantör (indikator 7). Under 2005 genomfördes ca 30 000 leverantörsbyten per månad. Av dessa stod hushållskunderna för drygt åttio procent. Under år 2006 sex första månader har det i genomsnitt skett ca 38 000 byten per månad.

Under 2005 har slutkundspriserna påverkats till följd av den rådande situationen på marknaden. Enligt *Energimarknadsinspektionens Årsrapport 2005* (dnr. M2006/990/E) sjönk elpriset för tillsvidareavtal för samtliga kundgrupper under 2005. Två tredjedelar av elhandlarna sänkte priset i sina tillsvidareavtal. Statistik över årets första sex månader 2006 för villa med elvärme visar att slutkundspriserna (elenergi) generellt stigit för samtliga avtalsformer. En bidragande orsak till de ökade elpriserna är ökade energiskatter som en följd av den gröna skatteväxlingen.

Marknadsandelen för de tre största elproducenterna i Sverige (Vattenfall, E.ON och Fortum) är på den nordiska elmarknaden ca 34 procent. Sedan 1997 har denna marknadsandel varit relativt konstant. Med Sverige som marknad är elproduktionen betydligt mer koncentrerad. Marknadsandelen för de tre största elproducenterna i Sverige i förhållande till den totala svenska elproduktionen har sedan 1997 ökat något,

från 82 procent till 85 procent (indikator 19). Hur dominerande de tre största i Sverige verkssamma elproducenterna är beror på vilken geografisk marknad som betraktas som den relevanta, Sverige eller Norden.

Inom elhandeln är koncentrationen av ägandet inte lika stor. Trenden har de senaste åren varit att koncentrationen minskar. Sedan år 2000 har de tre stora bolagens gemensamma marknadsandel, räknad i försäld energi, minskat från 66 procent till 54 procent (indikator 6). Energimyndigheten har även följt upp koncentrationen på marknaden för elhandel genom ett så kallat Herfindahl-index. Detta indikerar att den svenska elhandelsmarknaden är moderat koncentrerad.

Kommissionen har i april 2006 ställt frågor avseende hur Sverige genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG om den inre marknaden för el (dnr. M2006/1728/R). Kommissionen önskar i tre avseenden närmare information, om Sveriges regler för åtskillnad mellan nät- och andra dotterbolag inom en koncern, om reglerna för hur tillsyn över elnätstariffer tillämpas i Sverige samt hur direktivets bestämmelser om tillsynen över den systemansvariges balansavtal tillämpas. Sverige har i en skrivelse till kommissionen den 5 juni 2006 redovisat på vilket sätt den svenska lagstiftningen uppfyller direktivets krav. I skrivelsen informerades kommissionen även om den utredning som tillsatts för att se över hur nättariffer skall regleras i framtiden, *Reglering av elnätstariffer m.m.* (dir. 2006:39; se även under avsnitt 4.3.1).

Nätverksamhet och tillsyn

En av de grundläggande uppgifterna för Energimyndigheten som nätmyndighet är att säkerställa att nätföretagen bedriver sin verksamhet effektivt, så att kostnaderna för överföring av el kan hållas låga. För att ge tillsynsmyndigheten en mer fristående roll och därigenom skapa en självständig och stark myndighet och öka fokus på tillsyn över elmarknaden bildades Energimarknadsinspektionen inom Energimyndigheten den 1 januari 2005.

Under 2005 har tre tillsynsärenden påbörjats efter anmälan och 219 på eget initiativ. Under året meddelades 262 stycken förelägganden, vilket kan jämföras med 2004 då 109 förelägganden meddelades. Huvuddelen av föreläggandena rör

de rapportering angående avbrott orsakade av stormen Gudrun. Övriga förelägganden avsåg nättariffer, årliga mätaravläsningar, mätaravläsningar vid inflyttning och leverantörsbyte, ekonomisk rapportering, kompletteringar av koncessionsansökan och anslutning av nya kunder.

Tillsynen under 2005 och första halvan av 2006 har präglats av att myndigheten fortsatt granskningen av 2003 års nättariffer som påbörjades under 2004 samt inlett och fortsatt granskningen av 2004 års nättariffer. Granskningen sker i efterhand och kan påbörjas först när nätföretaget redovisat nödvändiga uppgifter till Energimarknadsinspektionen. Tillsynsmetoden för att bedöma nättariffernas skälighet är den s.k. nätnyttomodellen. Granskningen av 2003 års nättariffer avser 43 elnätsföretag. Inspektionens beslut har hittills medfört att totalt 21 nätföretag har ålagts att betala tillbaka totalt 404 miljoner kronor av nätavgiften till sina kunder. Nitton av ärendena har avskrivits. Tre ärenden gällande 2003 års tariffer återstår per den 1 september 2006 att fatta beslut i. Samtliga elnätsföretag har överklagat fattade beslut. I länsrätten har Energimarknadsinspektionen medgett en viss sänkning av de återbetalningsbelopp som inspektionen beslutade om avseende 2003 års tariffer. De sammanlagda återbetalningskraven uppgår efter revideringen till ca 270 miljoner kronor. Processen i högre instans beräknas pågå under ytterligare några år.

Under 2005 inleddes granskningen av elnätsföretagens nättariffer för år 2004. Föremål för granskning är ett 50-tal nätföretag med sammanlagt 55 redovisningsenheter. Energimarknadsinspektionen inledde under 2005 tillsynsarbete avseende elnätsföretagens årliga mätaravläsningar samt mätaravläsning vid elleverantörsbyten samt inflyttning. Granskningarna har resulterat i föreläggande mot enskilda elnätsföretag att efterleva regelverket.

Under 2005 har också 195 klagomål och förfrågningar hanterats av Energimarknadsinspektionen. De flesta ärenden har rört elnätstariffer. Trenden är att klagomålen till myndigheten minskar sedan 2002. Detta beror sannolikt på att många konsumenter idag vänder sig till Konsumenternas elrådgivningsbyrå som inrättades 2002. När det gäller Energimarknadsinspektionens koncessionsprövning har antalet inkomna ärenden minskat från 155 under 2004 till 106 stycken 2005. Under året avslutades 122 koncessionsärenden. När det gäller prövnings-

ärenden inkom 929 ärenden under 2005, vilket kan jämföras med 2004 då 183 ärenden inkom. Detta var i sin tur betydligt fler ärenden än under 2003 då antalet inkomna prövningsärenden var 31 stycken. Den extraordinära ökningen av antalet prövningsärenden under 2004 och 2005 beror till största delen på det stora antalet ärenden som inkommit rörande prövning av anslutningsavgifter av telemaster till elnäten, vilka väcker frågor där praxis hittills saknas. Energimarknadsinspektionen har under året fattat beslut i ett antal pilotärenden. Ett tiotal av prövningsärendena har avsett småskaliga produktionsanläggningar, dels vilken avgift dessa företag skall betala för mätning, dels ersättningsnivå från elnätsföretaget. Under 2005 avslutades 132 prövningsärenden, vilket kan jämföras med de 34 prövningsärenden som avslutades under 2004. Handläggningstiden för prövningsärenden är fortfarande lång. Den genomsnittliga handläggningstiden överstiger 180 dagar. Under 2005 och 2006 har Energimarknadsinspektionen fortsatt sitt arbete med att utarbeta föreskrifter enligt ellagen, exempelvis avseende bestämmelser om angivande av elens ursprung, mätföreskrifter för månadsvis avläsning, uppdatering av elnätsföretagens ekonomiska redovisning, avbrottsrapportering och övervakningsplaner.

Under 2005 lade Energimarknadsinspektionen också stora resurser på det regeringsuppdrag myndigheten fick med anledning av det omfattande elavbrottet till följd av stormen Gudrun. Rapporten *En leveranssäker elöverföring* (dnr. M2005/2950/E) redovisades i april 2005 och ledde fram till nya bestämmelser i ellagen samt Rapporten *Gudrun II* (dnr. M2005/5753/E) har remissbehandlats. Stora resurser har även lagts på det regeringsuppdrag inspektionen fick under hösten 2005 och som rapporterades i mars 2006 genom rapporten *Prisbildning och konkurrens på elmarknaden* (dnr. M2006/989/E).

Systemansvar och stamnätet

Ett av målen med Svenska kraftnäts affärsverksamhet är att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem. Antalet driftstörningar på stamnätet under 2005 var 251 stycken, varav de flesta störningarna togs om hand av automatiken i de tekniska systemen

utan att påverka elleveranserna. Dock medförde 22 stycken driftstörningar leveransavbrott för elkunder. Under 2004 var driftstörningarna 187 stycken, varav 10 stycken medförde leveransavbrott för elkunder. Den energi som inte levererats uppgick dock endast till 4 MWh under 2005. Motsvarande värde för 2004 var 25 MWh. Flertalet störningar under 2005 berodde på åska under sommaren.

För vintern 2005/06 upphandlade Svenska kraftnät effektreserver om 1 994 MW, varav 503 MW utgjordes av förbrukningsreduktion, vilket är en betydande ökning från föregående år. I egenskap av systemansvarig skall Svenska kraftnät ansvara för den momentana nationella elbalansen och den balansavräkning som krävs för en väl fungerande marknad. Under 2005 hade Svenska kraftnät avtal om balansansvar med 31 företag i Sverige.

Sverige, Finland, Norge och Danmark utgör en nordisk elmarknad. Länderna arbetar aktivt för att utveckla den gemensamma marknaden ytterligare. Det pågår löpande ett samarbete mellan de systemansvariga företagen i Norden genom Nordel. Under 2005 har Nordels arbete rört möjligheten att skapa en nordisk slutkundsmarknad, hantering av överföringsbegränsningar samt planering och genomförande av de fem prioriterade ledningarna som under 2004 identifierades av Nordel som viktiga i arbetet med att förstärka det nordiska transmissionsnätet (Hallsberg–Hurva mellan centrala och sydliga Sverige, Stora Bält-förbindelsen i Danmark, Fenno–Skan mellan Finland och Sverige, Nea–Järpströmmen mellan Norge och Sverige samt Skagerak-förbindelsen mellan Danmark och Norge). Arbetet under 2005 har även inkluderat diskussion av en plan för nästa steg i utbyggnaden av stamnätet i Norden.

Arbetet i ETSO, de europeiska stamnätsoperatörernas organisation, har även under 2005 dominerats av frågan om kompensation för

transit. Då EU-kommissionen inte, som förväntat, lagt fram riktlinjer för beräkning av transitkompensation, har de nuvarande temporära reglerna förlängts i ytterligare ett år. ETSO har i övrigt arbetat med centrala elmarknadsfrågor, bl.a. försörjningstrygghet och hantering av överföringsbegränsningar. Initiativ har även tagits till ett större projekt för att värdera tekniska och marknadsmässiga frågor i anslutning till vindkraftsutbyggnad.

Svenska kraftnäts ekonomiska resultat

Svenska kraftnäts verksamhet är i huvudsak uppdelad på affärsverksamhet och elberedskapsverksamhet. Affärsverksamheten finansieras genom nät- och systemavgifter medan elberedskapen är anslagsfinansierad. Vidare finansieras verksamheten rörande elcertifikatsystemet och ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel respektive förnybar el med offentligt rättsliga avgifter som disponeras av Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät redovisade en omsättning på 5 885 miljoner kronor 2005, jämfört med 5 335 miljoner kronor för 2004. Som en följd av en anpassning till nya redovisningsregler (IFRS) från och med 2005 bruttoredovisas intäkter och kostnader för systemansvaret, vilket förklarar en väsentligt ökad omsättning (1 345 miljoner kronor) jämfört med 2004 års årsredovisning. Förändringen är av redovisningsteknisk karaktär och saknar resultatpåverkan. Den ökade omsättningen beror i övrigt främst på mer intäkter från flaskhalsintäkter och energiavgifter som en följd av mer överföring av el på stamnätet under året. Detta förklaras i sin tur av den goda tillgången på vattenkraft. Från och med den 1 juli 2005 tillkom även Svenska kraftnäts uppgift som systemansvarig på naturgasmarknaden som redovisas som en särskild verksamhetsgren.

**Tabell 5.1 Verksamhetens rörelseintäkter och rörelse-
resultat fördelat på verksamhetsområden**

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Rörelseintäkter		Rörelseresultat	
	2005	2004	2005	2004
Nät	3 308	2 884	801	613
Systemansvar	2 226	2 131	56	-47
Telekom	98	94	18	29
Naturgas	8	-	1	-
Andra konkurrens- utsatta bolag	-	-	30	23
Myndighetsverksamhet	259	245	0	0
Elcertifikat	18	13	8	2
Segmenteliminering ¹	-32	-32	-	-
Summa	5 885	5 335	912	620

¹ Telekomverksamheten har utfört tjänster åt Nätverksamheten för 32 (32) miljoner kronor, vilket redovisas som rörelseintäkt för Telekom och motsvarande andel av rörelsekostnaden för Nät.

Målen för 2006 är, liksom för 2005, att Svenska kraftnät skall uppnå en räntabilitet på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent. Svenska kraftnät skall även ha en skuldsättningsgrad på högst 55 procent

och kostnadseffektiviteten skall vara lika hög som i jämförbara företag.

Kostnadseffektiviteten skall enligt beslutade mål vara lika hög som i jämförbara företag. Kostnadseffektivitet mäts kontinuerligt i jämförande studier med andra motsvarande företag. Sådana studier visar att Svenska kraftnät hör till de mest kostnadseffektiva stamnätsföretagen i världen. Även de europeiska stamnätsoperatörernas organisation, ETSO, gör jämförelser av stamnätsavgifterna i medlemsländerna. Jämförelserna visar att den svenska stamnätsavgiften är låg och tillhör de lägsta inom EU.

Räntabiliteten på justerat eget kapital blev 10,1 procent under 2005 jämfört med 6,2 procent för 2004, vilket är väsentligt högre än det uppsatta målet om 6 procent efter schablonmässigt avdrag för skatt. Skuldsättningsgraden blev 0,22 (0,44), vilket är i överensstämmelse om målet på högst 0,55. 2005-års resultat uppgår till 882 miljoner kronor vilket är 363 miljoner kronor högre än för 2004. Svenska kraftnäts resultat skall dock ses över en flerårsperiod eftersom de hydrologiska förhållandena kan få stora genomslag enskilda år (se vidare tabell 5.2).

Tabell 5.2 Översikt av de ekonomiska målen 2003 – 2006

Mått	Mål 2003	Utfall 2003	Mål 2004	Utfall 2004	Mål 2005	Utfall 2005	Mål 2006
Räntabilitet på justerat eget kapital, %	6,0	3,5	6,0	6,2	6,0	10,1	6,0
Skuldsättningsgrad, ggr	0,55	0,49	0,55	0,43	0,55	0,22	0,55

Utfallet för elberedningsverksamheten, som finansieras via utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*, uppgick till 259 miljoner kronor jämfört med 245 miljoner kronor för 2004. Medlen avser bl.a. utbildning av civilpliktiga, ersättning till beredskapsreserven, inköp av material för omedelbara reparationer vid ledningshavrier i stamnät och regionnät och åtgärder i kraftverk för att möjliggöra s.k. ö-drift.

Mot bakgrund av utvecklingen av den nordiska elmarknaden till en allt mer integrerad och väl fungerande marknad samt Svenska kraftnäts mångfacetterade verksamhet är en finansiell och redovisningsmässig genomlysning med en tydlig uppdelning på verksamhetsgrenar av stor vikt. Kostnader för mer renodlade myndighetsuppgifter samt kostnader för annan verksamhet bör fortsatt särskiljas på ett tydligt sätt. Den tidigare regeringen har konstaterat att ett behov av ökad genomlysning också när det gäller att särskilja kostnader och intäkter för balanstjänst respektive nättjänst. Därför har Svenska kraftnät i sin årsredovisning med början under 2003 återrapporterat intäkter och kostnader per verksamhetsgren. Svenska kraftnät har även under våren 2005 slutfört den ratingprocess som påbörjades under 2004. Svenska kraftnät har i uppdrag att genomgå en uppföljande rating även under 2006. En årlig rating av Svenska kraftnät tillsammans med den fortsatta utvecklingen av redovisningen och uppföljningen per verksamhetsgren skall förbättra genomlysningen av verksamheten samt kommunikationen gentemot elmarknaden och andra intressenter.

5.4.2 Analys och slutsatser

Utvecklingen på elmarknaden

Mot bakgrund av de rapporter som redovisats av Affärsverket svenska kraftnät görs bedömningen att Sverige har en säker tillgång på elenergi under de närmaste åren framöver. Erfarenheterna från bl.a. den nordiska elmarknaden visar att såväl försörjningstryggheten som konkurrenskraften stärks genom att våra nationella marknader stegvis integreras med våra grannländer.

Effekterna av utsläppshandeln och de högre bränslepriserna, som kraftigt påverkade elpriserna uppåt i resten av Europa, fick med den ökade produktionen i Norden inte fullt genomslag under 2005. Sedan årsskiftet 2005/2006 har det

dock skett en dramatisk ökning av kraftpriset pga. av bl.a. höga bränslepriser, utsläppshandeln, låg vattentillrinning i magasinen samt under sommaren 2006 avstängda kärnkraftsreaktorer. Huvudorsaken till de höga energipriserna är eftersatta investeringar och bristande åtgärder för energieffektivisering.

Konkurrensen på elmarknaden har analyserats närmare under det senaste året. I utredningen *Prisbildning och konkurrens på den svenska och nordiska elmarknaden* (dnr. M2006/989/E) från Energimarknadsinspektionen bedömdes att prisbildningen på elmarknaden tekniskt sett fungerar väl och att Norden i ett europeiskt perspektiv kommit långt med en omfattande integration av den nordiska marknaden och ett kostnadseffektivt utnyttjande av produktionsstrukturen i de nordiska länderna. Konkurrensen på elproduktionsmarknaden kommer att vara ett prioriterat område för regeringens tillsyn och bevakning, bl.a. på grund av den starka dominansen som de tre stora aktörerna Vattenfall, E.ON och Fortum har på den svenska marknaden, samt på de stigande elpriserna.

Regeringen prioriterar frågan om koncentrationen på elmarknaden och arbeta aktivt för en effektiv marknad. Det är även betydelsefullt att reglerna för tillsynen av elnäten vidareutvecklas. Fokus på tillsyn av elnätsverksamhet har dock stärkts genom inrättandet av Energimarknadsinspektionen i januari 2005. Det är dessutom av stor vikt att konsumenternas intressen på elmarknaden tillvaratas och att förutsättningar skapas för aktiva elkunder.

Nätverksamhet och tillsyn

Inrättandet av Energimarknadsinspektionen vid Energimyndigheten har bidragit till ökat fokus på tillsyn över elmarknaden. En av de grundläggande uppgifterna för Energimyndigheten som tillsynsmyndighet är att säkerställa att nätföretagen bedriver sin verksamhet effektivt, så att kostnaderna för överföring av el kan hållas låga samt att förhindra oskäligena nättariffer och diskriminering vid tillträdet till elnätet.

Under 2004 har Energimyndigheten för första gången tillämpat nätnyttomodellen för bedömning av nättariffernas skälighet. Energimyndigheten har under 2005 och 2006 fortsatt granskningen av 2003 och 2004 års nättariffer. Det är angeläget och väsentligt för tilltron till elmark-

nadsreformen att Energimarknadsinspektionen fortsätter sitt arbete med att aktivt granska skäligheten i nätföretagens tariffer. Det är också av stor vikt att myndigheten i sin expertroll på elmarknaden ser till att konsumenterna på elmarknaden har tillräcklig information för att kunna agera samt att ett starkt fokus på konsumenternas villkor på elmarknaden bibehålls.

Systemansvar och stamnätet

Regeringen bedömer att verksamheten vid Svenska kraftnät har bedrivits i enlighet med de mål och den inriktning som affärsverket ålagt. Regeringens bedömning är att kostnads-effektiviteten är god i förhållande till jämförbara stamnätsoperatörer. Det är av stor vikt att arbetet med att vidta åtgärder för att ytterligare stärka stamnätets driftssäkerhet fortsätter samt att det nordiska arbetet är fortsatt prioriterat framöver. Förslag till investeringsplan och finansiella befogenheter för Svenska kraftnät redovisas i avsnitt 8.2.

5.5 Politikens inriktning

Politikens mål är att skapa förutsättningar för en effektiv elmarknad med stabila spelregler och väl fungerande konkurrens på lika villkor. Det förutsätter bl.a. att inga eller få marknadshinder finns på den svenska och nordiska elmarknaden. För att elmarknaden skall fungera väl är det centralt att skapa ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för bl.a. investeringar, produktion och distribution av el samt att kunderna har möjlighet att vara aktiva på elmarknaden. En viktig del är att stärka konsumenternas ställning. En väl fungerande och effektiv elmarknad skapar goda förutsättningar för internationellt konkurrenskraftiga elpriser. För att lösa problemen på den svenska elmarknaden är inte en återreglering lösningen. För att öka konkurrensen på elmarknaden bör det undersökas om det finns förut

sättningar för att helt eller delvis lösa upp samägandet i kärnkraften.

Elnätsverksamheten bedrivs som monopol. Elnätsföretagen har stor betydelse för den konkurrensutsatta elmarknaden eftersom de äger och förvaltar elnätet och därigenom har ansvar för att den nödvändiga infrastrukturen fungerar. En effektiv tillsyn av nätverksamheten är därför nödvändig bl.a. för att se till att nätföretagens priser är skäliga och att olika aktörer inte diskrimineras, genom t.ex. villkoren för överföring av el eller tillträdet till nätet. Samhällets ökade krav på tillgängligheten i elnäten har även lett till ökat fokus på leveranssäkerheten. Sverige skall ha en säker elförsörjning. Det är därför viktigt att långsiktigt säkerställa investeringar som kan göra elnäten mindre sårbara och komma tillrätta med de många och omfattande strömavbrotten som skett till följd av snöoväder.

Regelverket på elmarknaden har successivt utvecklats sedan 1996 då produktion av och handel med el konkurrensutsattes. Det är nu angeläget att regelverket för och tillsynen över elmarknaden ytterligare kan utvecklas och bli effektivare. Konkurrenstillsyn och övervakningen behöver stärkas både i Sverige och inom EU. Det stärker också kundernas förtroende för elmarknadens funktioner.

För att skapa goda marknadsförutsättningar inriktas elmarknadspolitikerna också mot att vidareutveckla den gemensamma nordiska elmarknaden, stärka överföringskapaciteten mellan länderna och främja en fortsatt integrering med övriga elmarknader inom EU. På detta sätt skapas en elmarknad med fler aktörer och en ökad produktionskapacitet, vilket stimulerar ökad konkurrens och ett effektivt utnyttjande av gemensamma produktionsresurser. På den nordiska elmarknaden bör konkurrens och effektivitet fortsätta utvecklas. Marknaden i Norden bör kännetecknas av få gränser och hinder mellan länderna samt ha en väl fungerande och effektiv handel med omvärlden. Fortsatt och fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna och marknadens aktörer ger Norden fördelar och skapar tillväxt för samhället.

6 Övrig energimarknadspolitik

6.1 Omfattning

Insatserna inom verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik fokuserar i första hand på annan ledningsbunden energi än elektricitet, dvs. på naturgas och fjärrvärme. De syftar till att, på motsvarande sätt som på elmarknaden, utveckla effektiva och väl fungerande marknader för dessa energiformer. Vidare bedrivs insatser för att följa och analysera utvecklingen inom bränsle- och drivmedelsmarknaderna.

Energimyndigheten har i uppdrag att följa utvecklingen på naturgas- och värmemarknaderna och utöva tillsyn över de företag som bedriver verksamhet med överföring av naturgas. Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet för naturgasmarknaden. För Svenska kraftnäts ekonomiska resultat redogörs närmare i avsnitt 5.4.1.

6.2 Mål

6.2.1 Mål för verksamhetsområdet

Målet är att energipolitiken skall utformas så att energimarknaderna ger en säker tillgång på energi – värme, bränslen och drivmedel – till rimliga priser.

Målet för naturgasmarknadspolitikerna är att vidareutveckla gasmarknadsreformen så att en effektiv naturgasmarknad med verklig konkurrens kan uppnås.

Målet för värmemarknadspolitikerna är att genom ökad genomlysning stimulera till konkurrens och högre effektivitet.

Ovanstående mål är beslutade av den tidigare regeringen och resultatredovisningen i det föl-

jande görs i förhållande till dessa mål. Regeringen avser återkomma med förslag till nya mål vid ett senare tillfälle.

6.2.2 Resultatindikatorer

Verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik följs främst upp genom att regeringen följer strukturförändringar, prisutveckling och konkurrensförhållandena på naturgas- och värmemarknaderna. För värmemarknaderna sker uppföljningen bl.a. genom att kostnaderna för olika värmeslag för tre olika typfastigheter årligen följs upp. Uppföljningen av naturgasmarknaden sker främst genom att naturgasföretagens årsrapporter analyseras.

6.3 Insatser

6.3.1 Insatser inom verksamhetsområdet

Naturgasmarknaden

Den svenska naturgasmarknaden är förhållandevis liten med en årlig förbrukning på ca 10 TWh naturgas som uteslutande importerar från Danmark. Naturgas används i kraft- och värmeproduktion, som energikälla för industrin och direkt i industriella processer samt som fordonsbränsle. Det svenska naturgasnätet sträcker sig längs Västkusten från Trelleborg upp till Stenungsund, med förgreningar österut. Nätet omfattar ett 30-tal kommuner i vilka naturgasen svarar för i genomsnitt 20 procent av energianvändningen, vilket är jämförbart med de delar av öv-

riga Europas där naturgasnätet är utbyggt. På nationell nivå svarar naturgasen för ca två procent av den totala energianvändningen med totalt ca 55 000 slutanvändare. Naturgasnätet bidrar till att öka försörjningstryggheten och kan, på sikt, möjliggöra distribution och användning av andra gasbränslen som biogas och vätgas. För närvarande uppgår antalet aktiva aktörer på marknaden till ett tiotal.

Det nya gasmarknadsdirektivet 2003/55/EG genomfördes i svensk rätt genom en ny naturgaslag (SFS 2005:403, prop. 2004/05:62, bet. 2004/05:NU14) som trädde i kraft den 1 juli 2005. Den 26 april 2004 antog rådet direktiv 2004/67/EG om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning (gasförsörjningsdirektivet). Det innebär i korthet att medlemsstaterna skall definiera och offentliggöra aktörernas ansvar, ta fram beredskapsnormer särskilt för hushållskunder och ta fram en nationell strategi för försörjningstrygghet samt en nationell beredskapsplan. Kommissionen skall övervaka marknaden baserat på rapportering från medlemsstaterna. Det etableras också en krismekanism på gemenskapsnivå för mer betydande försörjningskriser på naturgasmarknaden. Den 28 september 2005 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 om villkor för tillträde till överföringsnäten för naturgas (naturgasförordningen). Naturgasförordningen skall tillämpas från den 1 juli 2006. Förordningen är ett viktigt led i fullföljandet av den inre marknaden för energi och innebär en detaljreglering av hur verksamhet med överföring av naturgas och systemansvaret skall bedrivas. Den tidigare regeringen lämnade i propositionen om *Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden, m.m.* (prop. 2005/06:158) förslag till hur ovannämnda rättsakter skall genomföras i svensk rätt, vilka godkändes av riksdagen i juni 2006 (bet. 2005/06:NU18, rskr. 2005/06:346).

Energimarknadsinspektionen inom Statens energimyndighet har i uppdrag att följa och analysera utvecklingen på naturgasmarknaden, särskilt avseende strukturförändringar inom gasanvändning, handel med naturgas och överföringsverksamhet samt prisutvecklingen på gas och på transporttjänster. Myndigheten skall årligen till regeringen redovisa resultatet av dessa analyser samt föreslå de ändringar av regelverket och andra åtgärder som kan behövas för att främja en vidareutveckling av gasmarknadsreformen, så att en effektiv naturgasmarknad

med verklig konkurrens kan uppnås. Syftet med dessa årliga redovisningar är att snabbt kunna identifiera och belysa de problem som kan finnas på marknaden för att på ett tidigt stadium kunna åtgärda dessa. Myndigheten har i publikationen *Energimarknad år 2005* redovisat och analyserat utvecklingen av naturgasmarknaden.

Energimarknadsinspektionen skall även enligt gasmarknadsdirektivet utarbeta en rapport om den liberaliserade gasmarknaden. Myndigheten har uppdraget att utarbeta rapporten i samråd med Konkurrensverket. Såväl gasmarknadsdirektivet som gasförsörjningsdirektivet innebär att frågor om försörjningstrygghet skall övervakas särskilt och avrapporteras till kommissionen. Energimarknadsinspektionen har även i uppdrag att i samråd med Svenska kraftnät, övervaka försörjningstryggheten för naturgas och årligen rapportera resultaten av sin övervakning till regeringen.

Naturgasföretagens metoder för tariffsättning för år 2006 har godkänts av myndigheten. Myndigheten har därutöver redovisat arbetet med utvecklingen av en metodik för att utöva tillsyn över överförings-, lagrings- och LNG-tariffer (LNG betecknar naturgas i flytande form) enligt direktivets krav. Metodiken är avsedd att tillämpas vid myndighetens skälighetsprövning av tariffer.

El- och gasmarknadsutredningen har i sitt slutbetänkande SOU (2004:129) föreslagit att en motsvarighet till den områdeskoncession som finns på elsidan skall introduceras på naturgasmarknaden, i syfte att se till att en eventuell utbyggnad av infrastrukturen sker på ett balanserat sätt. Den tidigare regeringen gjorde bedömningen att frågan om koncession för distributionsledningar för naturgas behöver utredas ytterligare och även behandlas i samband med att motsvarande frågeställningar för elmarknaden analyseras närmare (se dir. 2006:39).

Värmemarknaden

Insatserna inom värmemarknadsområdet har fortsatt främst varit inriktade på att öka genomlysningen av värmemarknaderna. Energimyndigheten har regeringens uppdrag att årligen redovisa utvecklingen på värmemarknaden med avseende på priser, konkurrensförhållanden och miljöpåverkan. Energimyndigheten har inriktat uppföljningen på värmeslagen elpanna, värme-

pump, fjärrvärme, naturgas, olja samt bibränslen/pellets och kostnaderna för dessa alternativ för tre olika typfastigheter. Energimyndigheten redovisade den 15 juni 2006 sin årliga uppföljningsrapport – *Uppvärmning i Sverige 2006* (dnr. M2006/2921/E).

Den tidigare regeringen beslutade den 12 december 2002 att tillsätta en utredning med uppdrag att belysa fjärrvärmens konkurrenssituation på värmemarknaderna, föreslå åtgärder för att bättre skydda konsumenten mot oskäligen prisättning på fjärrvärme, analysera om det är lämpligt att införa tredjepartstillträde till fjärrvärmesäten samt analysera behovet av tydligare avgränsning mellan verksamhet på elmarknaden och fjärrvärmeverksamhet (dir. 2002:160). Den tidigare regeringen beslutade under 2003 i två tilläggsdirektiv till utredningen att komplettera uppdraget när det gäller förslag till hur förbikoppling av värmemätare i fjärrvärmesystem kan beivras och att utvärdera behovet av koncessionsplikt för att bygga och använda rörledningar som utnyttjas för transport av fjärrvärme utifrån regelverket i rörledningslagen (1978:160). Den tidigare regeringen beslutade i maj 2004 om ytterligare ett tilläggsuppdrag som gällde att utarbeta förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv (2004/8/EG) om främjande av kraftvärme m.m. skall genomföras i Sverige (dir. 2004:58).

Utredningen lämnade i december 2003 delbetänkandet *Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet* (SOU 2003:115). Den tidigare regeringen lämnade i propositionen *Genomförande av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el, naturgas, m.m.* förslag till en skyldighet för samtliga som bedriver fjärrvärmeverksamhet att ekonomiskt särredovisa denna verksamhet (prop. 2004/05:62). Riksdagen godkände förslagen och reglerna trädde i kraft den 1 juli 2005 (bet. 2004/05:NU14, rskr. 2004/05:246).

I december 2004 lämnades betänkandet *Skäligt pris på fjärrvärme* (SOU 2004:136) och i april 2005 redovisades huvudbetänkandet *Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden* (SOU 2005:33) med förslag till bl.a. ett förbättrat kundskydd för fjärrvärmekunderna och en särskild lagstiftning om ursprungsgarantier avseende kraftvärmeproducerad el. Betänkandena har remissbehandlats.

Därutöver fick utredaren den 7 april 2005 i tilläggsuppdrag att utreda och lämna förslag till lämplig reglering i syfte att säkra leveranser av värmeenergi vid obeståndssituation i ett fjärrvärmeföretag (dir. 2005:41). Detta mot bakgrund av att ett antal fjärrvärmeföretag under vintern 2004/2005 försattes i konkurs. Tilläggsuppdraget redovisades den 30 juni 2005 i betänkandet *Tryggare leveranser – Fjärrvärme efter konkurs* (SOU 2005:63). I betänkandet lämnas förslag till en lagstiftning om att inrätta en särskild fond, Fjärrvärmefonden, som skall kunna lämna stöd för att finansiera nödvändiga kostnader för en fortsatt drift av en fjärrvärmeverksamhet som försatts i konkurs under en period om upp till ett år. Betänkandet har remissbehandlats.

Den tidigare regeringen lämnade i propositionen *Ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel m.m.* (prop. 2005/06:83) förslag till en samlad lag om ursprungsgarantier för förnybar el och högeffektiv kraftvärmeel samt om upphävande av koncessionsplikt för rörledningar som används för transport av fjärrvärme. Propositionen godkändes av riksdagen och lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 2006 (bet. 2005/06:NU15, rskr. 2005/06:217).

Utredningens övriga förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Torvmarknaden

Totalt användes torv för energiproduktion i Sverige under 2005 motsvarande 306 000 ton oljeekvivalenter, vilket motsvarar ca 3,6 TWh. Detta motsvarar drygt en halv procent av den totala energiförsörjningen. Det är en minskning med drygt 15 procent mot år 2004. Den svenska skörden av energitorv var 1,8 miljoner kubikmeter vilket är en liten minskning jämfört med året innan. Importen av torv minskade också under 2005 och uppgick till 1,1 miljoner kubikmeter, den största andelen från Vitryssland, 202 000 ton.

Under våren 2006 har Nutek i samråd med Energimyndigheten, ITPS och Naturvårdsverket utfört ett utredningsuppdrag avseende de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrund av situationen för torvbruket. Bakgrunden till uppdraget är den försämrade situation som torvnäringen hamnat i till följd av att torv behandlas likvärdigt med fossila bränslen

inom EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Fokus för analysen var att bedöma hur berörda regioner påverkas om torvnäringen successivt skulle fasas ut och vilka insatser som är mest lämpliga för att skapa förutsättningar för ett diversifierat näringsliv och en hållbar tillväxt i de berörda regionerna. Myndigheterna inkom med sin slutrapport den 1 juni 2006 där de bland annat konstaterade att torvens konkurrensförutsättningar som bränsle väsentligen styrs av internationella regelverk kring handel med utsläppsrätter och att möjligheterna att agera nationellt, såväl på kort som på lång sikt, är ytterst begränsade. Myndigheterna såg det vidare som positivt med en inriktning på torvbruket som innebär att man minimerar utsläppen av växthusgaser. Det konstateras även att det är bra att forskning om detta har genomförts. Samtidigt menade myndigheterna att kunskap om torvens klimatpåverkan behöver säkerställas, eftersom det föreligger en rad osäkerheter i befintligt underlag. Torvbranschen har inlett ett arbete med att söka ytterligare belysa dessa frågeställningar. Myndigheternas rapport remissbehandlas under hösten 2006. Regeringen avser att aktualisera frågan om torvens ställning inom EU:s utsläppshandelssystem. Även i övrigt avser regeringen att se över förutsättningarna för hur ett hållbart torvbruk kan bedrivas i Sverige. Det är regeringens bedömning att en energipolitik för ekologisk hållbarhet, försörjningstrygghet och ekonomisk konkurrenskraft också rymmer torven som energikälla, om än i begränsad omfattning.

Drivmedelsmarknaden

Sverige deltar i det internationella samarbetet på energiområdet inom International Energy Agency (IEA). Genom IEA görs förberedelser och insatser för att upprätthålla system för att motverka störningar i import av olja och oljeprodukter i krissituationer. Tillsammans med andra samverkansinsatser såsom teknikutveckling, styrmedelsanalys och projektioner av framtida energianvändning och tillförsel bidrar IEA på detta sätt till att främja en trygg energiförsörjning och en stabil tillgång på olja och drivmedel och på lång sikt till ett minskande oljeberoende.

6.3.2 Insatser utanför verksamhetsområdet

Den tidigare regeringen tillkallade i mars 2002 en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av den lagstiftning som rör allmänna vatten- och avloppsanläggningar (dir. 2002:46). I utredningens uppdrag ingick även att göra en utvärdering av lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem. Utredaren överlämnade i juni 2004 betänkandet *Allmänna vattentjänster* (SOU 2004:64) och lämnade bl.a. förslag om att lagen om allmänna värmesystem bör upphävas. I propositionen *Allmänna vattentjänster* ingick förslag om att lagen om allmänna värmesystem upphävs fr.o.m. den 1 januari 2007, vilket godkändes av riksdagen (prop. 2005/06:78, bet. 2005/06:BoU8, rskr. 2005/06:213).

6.4 Resultatredovisning

6.4.1 Resultat

Naturgasmarknaden

Genom det nya regelverket för naturgasmarknaden som trädde i kraft den 1 juli 2005 har processen påbörjats mot att genomföra en gemensam naturgasmarknad med EU. Den fulla marknadsöppningen skall, enligt övergångsbestämmelser till naturgaslagen, vara genomförd den 1 juli 2007. Tillsynen bygger på godkännande på förhand, vilket för svensk del innebär att villkoren för balanstjänst och metoderna för tariffsättningen skall godkännas av Energimarknadsinspektionen på förhand. För de tariffer som skall tillämpas under 2006 har ett sådant godkännande lämnats.

Under 2006 har myndigheten följt, analyserat och rapporterat utvecklingen av den svenska naturgasmarknaden, samlat in och sammanställt naturgasföretagens årsrapporter.

Den tidigare regeringen har i propositionen om *Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden, m.m.* (prop. 2005/06:158) lämnat förslag till hur gasförsörjningsdirektivet och gasförordningen skall genomföras i svensk rätt. Förslaget godkändes av riksdagen i juni 2006 (bet. 2005/06:NU18, rskr. 2005/06:346). Energimyndigheten har i rapporten Europas naturgasberoende redovisat naturgasens betydelse

som energiråvara i världen, Europa och Sverige samt vilka strategier och normer som bör tillämpas på svensk nivå.

Värmemarknaden

Energimyndigheten har på den tidigare regeringens uppdrag följt och analyserat utvecklingen på värmemarknaderna, särskilt fjärrvärmesektorn i relation till konkurrerande alternativ på värmemarknaderna med avseende på priser, konkurrens och miljö.

Uppföljningen visar att uppvärmning med pellets generellt sett är billigast följt av uppvärmning med bergvärmepump och fjärrvärme. Fossila bränslen och el används i allt mindre utsträckning för uppvärmning. Det konstateras även att priserna på energivaror generellt sett har stigit mer än konsumentprisindex sedan 1997. Prisspridningen på fjärrvärme över landet är fortsatt stor där det högsta fjärrvärmepriset är mer än dubbelt så högt som det lägsta. Prisskillnaderna förklaras främst av de olika lokala förutsättningarna såsom olika bränslen i fjärrvärmeproduktionen, olika kundtätthet och betydande skillnader i fjärrvärmeföretagens lönsamhet. Där fjärrvärme finns tillgänglig konstateras även att den har en dominerande ställning.

6.4.2 Analys och slutsatser

Naturgasmarknaden

Regeringen gör bedömningen, mot bakgrund av den förhållandevis begränsade marknad vi har i Sverige, att gasmarknaden fungerar tillfredsställande. Eftersom förändringarna i regelverken för naturgasmarknaden har varit mycket omfattande är det ännu för tidigt att dra långtgående slutsatser om effekterna. Modellen med en oberoende systemansvarig myndighet och ickediskriminerande spelregler för dem som utnyttjar infrastrukturen för naturgas uppfattas ha vunnit acceptans hos aktörerna på marknaden. Detta lägger också grunden för ett fortsatt arbete mot en gemensam nordisk naturgasmarknad. Genom att metoderna för tariffsättning har godkänts på förhand av Energimarknadsinspektionen, säkerställs ytterligare att villkoren för tillträde till naturgasinfrastrukturen är objektiva och icke-

diskriminerande och det medför också att förutsägbarheten för dess innehavare ökar.

Värmemarknaden

Energimyndighetens uppföljningar av värmemarknaderna, införandet av krav på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet tillsammans med Fjärrvärmeutredningens arbete har bidragit till att öka genomlysningen av värmemarknaderna. Regeringen avser återkomma med förslag till ytterligare åtgärder för att öka genomlysningen och förbättra kundskyddet på värmemarknaderna.

6.5 Politikens inriktning

Naturgasen, som är ett fossilt och ändligt bränsle, kan ha betydelse under en omställningsperiod. Detta förutsätter dock att den används på ett sätt som leder till bättre utnyttjande av de samlade energiresurserna och minskad belastning på miljö och klimat. Statens styrmedel och EU:s ramverk kommer sannolikt att leda till att naturgasen företrädesvis utnyttjas för kombinerad el- och fjärrvärmeproduktion i kraftvärmeverk och för att ersätta olja och kol i nuvarande produktionsanläggningar. De säkerhetspolitiska aspekterna av ett ökat beroende av naturgas måste dock beaktas. Något statligt stöd för naturgasutbyggnad kommer inte att kunna påräknas. Den samhälleliga bedömningen av ett naturgasprojekt skall göras i samband med tillståndsprövningen.

Naturgasmarknaden öppnades den 1 juli 2005 för näringsidkare och skall den 1 juli 2007 vara helt öppen för alla kunder. Naturgasmarknadspolitikens inriktas på att främja en fortsatt integrering med övriga gasmarknader inom Europa och i Östersjöområdet. En väl fungerande konkurrens på lika villkor är en förutsättning för att naturgasmarknaden skall fungera effektivt. Genom fortsatt integrering skapas en naturgasmarknad med tillräckligt många aktörer, vilket stimulerar konkurrensen. Utveckling och integration av gasmarknaderna har även betydelse för den framtida försörjningstryggheten och klimatpolitiken. Genom gasförsörjningsdirektivet har det etablerats en solidaritetsmekanism som kan träda i funktion vid betydande försörj-

ningskriser inom gemenskapen. Arbetet för att öka försörjningstryggheten inriktas även på diversifiering med fler leverantörer och utveckling av alternativa energikällor.

Värmemarknaden

Värmemarknaden består främst av enskild bränsleledning, elvärme av olika slag samt när- och fjärrvärme för uppvärmning av framför allt bostäder och lokaler. Värmemarknaden har starka kopplingar till övriga energimarknader, avfallshandling, skogs- och jordbrukssektorn med flera samhällssektorer.

De väl utbyggda fjärrvärmenäten i Sverige skapar förutsättningar för att på ett effektivt sätt ta tillvara energi som annars inte skulle nyttiggöras. Fjärrvärmenäten utgör dessutom basen för utbyggnad av ny hållbar elproduktion i form av kraftvärme. En utbyggnad av kraftvärme skall stimuleras.

Politiken på värmemarknadsområdet bör i huvudsak bygga på en fungerande konkurrens mellan olika uppvärmningsalternativ och generellt verkande ekonomiska styrmedel. Selektiva bidrag och teknikberoende bestämmelser bör så långt möjligt undvikas. Det är väsentligt att skapa goda förutsättningar för marknadens aktörer att medverka till resurseffektiva och hållbara systemlösningar för samhällets försörjning av el, värme och drivmedel.

Riksdagens beslut om ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet som infördes den 1 juli 2005 syftade till att öka genomlysningen av fjärrvärmeföretagen. Regeringen avser inom kort ta de initiativ, bl.a. vad gäller att utfärda närmare föreskrifter, som är nödvändiga för att lagens syfte ska uppnås utan att skapa omotiverad byråkrati för energiföretagen. Regeringen avser återkomma med förslag för att öka genomlysningen och stärka konsumenternas ställning på värmemarknaden, utifrån bland annat Fjärrvärmeutredningens överväganden.

7 Politik för ett uthålligt energisystem

7.1 Omfattning

2002 års energipolitiska riksdagsbeslut omfattar åtgärder för den fortsatta omställningen av energisystemet. Beslutet innebär en mer ambitiös och långsiktig inriktning för såväl främjande av elproduktion från förnybara energikällor som för åtgärder för effektivare energianvändning. Ett kvotbaserat elcertifikatsystem infördes den 1 maj 2003, vilket har ersatt de flesta av de tidigare bidragen för att främja elproduktion från förnybara energikällor. Vad gäller åtgärder för effektivare energianvändning inriktas dessa dels på styrmedel som stödjer den effektivisering som sker spontant i samhället och är anpassade till marknadens mekanismer, främst i form av insatser för information och kunskapsspridning, dels olika slag av sektorsanpassade åtgärder för att stödja ett aktivt arbete med energieffektivisering. Bidrag ges bl.a. till kommunal energirådgivning samt teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. I och med beslutet om Budgetpropositionen för 2005 finns också ett tidsbegränsat investeringsstöd för investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet under 2005–2007. I och med beslut om 2006 års ekonomiska vårproposition förlängs stödet till 2008. Under 2006 infördes även särskilda stöd för konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostadshus för perioden 2006–2010.

I enlighet med beslutet om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) sker satsningar på långsiktiga energipolitiska insatser för forsk-

ning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet samt energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser. Åtgärderna innebär fortsatta insatser för flera av de långsiktiga åtgärderna inom det program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem som fanns för sjuårsperioden 1998–2004 och som i enlighet med beslutet om Budgetpropositionen för 2005 fortsätter.

Energimyndigheten har huvudansvaret för att genomföra åtgärderna inom verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem. Även Boverket och Konsumentverket samt länsstyrelserna har ett viktigt ansvar för att genomföra vissa insatser inom programmen.

7.2 Mål

7.2.1 Mål för verksamhetsområdet

Målet är att energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid omvandling och utveckling av all energiteknik.

Målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna är att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och i näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning

och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Som vägledande mål för användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel i Sverige gäller att denna från och med 2005 skall utgöra minst 3 procent av den totala användningen av bensin och diesel för transportändamål beräknat på energiinnehåll. Från och med 2010 skall användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel uppgå till minst 5,75 procent.

Ovanstående mål är beslutade av riksdagen och resultatredovisningen i det följande görs i förhållande till dessa mål. Regeringen avser återkomma med förslag till nya mål vid ett senare tillfälle.

7.2.2 Resultatindikatorer

För att följa upp resultaten inom verksamhetsområdet finns olika slag av specifika uppföljningsmått för respektive åtgärd som redogörs för närmare under respektive avsnitt. Energimyndigheten tog under 2000 fram en strategi för uppföljning och resultatredovisning av det långsiktiga energipolitiska programmet vilken därefter fortlöpande förbättrats. Genom riksdagens beslut om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347) har systemet för uppföljning och återrapportering av insatserna utvecklats ytterligare. Uppföljning och oberoende utvärdering skall genomföras vart fjärde år som underlag för successiva revideringar av inriktning och mål.

När det gäller den kommunala energirådgivningen genomförs årliga intervjuundersökningar för att bl.a. följa upp hur många som känner till och utnyttjar rådgivningsverksamheten samt hur de upplever denna. För de investeringsstöd som introducerats för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet under 2005 respektive konvertering av uppvärmningssystem i bostadshus under 2006 har särskilda planer för uppföljning och utvärdering utarbetats av de ansvariga myndigheterna. Därutöver redovisas vad gäller elcertifikatsystemet antal godkända anläggningar fördelat per kraftslag, installerad effekt och elproduktion.

Andelen biodrivmedel och andra förnybara drivmedel följs upp årligen och rapporteras till EU-kommissionen i enlighet med biodrivmedelsdirektivet. Vidare redovisar Energimyndigheten i årets indikatorrapport, *Energiindikatorer – För uppföljning av Sveriges energipolitiska mål*, som en av årets temaindikatorer antal nyregistrerade biodrivmedelsfordon och använd mängd biodrivmedel.

7.3 Insatser

7.3.1 Insatser inom verksamhetsområdet

Åtgärder för minskad el- och oljeanvändning

1997 års energipolitiska program

1997 års energipolitiska program innefattade ett flertal åtgärder med syfte att minska elanvändningen i bostäder och lokaler. Insatserna bestod inledningsvis av stöd till konvertering av fastigheter och anslutning till fjärrvärme, stöd till konvertering till individuell uppvärmning, samt stöd till effektminskande åtgärder. I januari 2000 infördes ett stöd till utbyggnad av fjärrvärmenätet. Vidare infördes ett statligt stöd till investeringar i solvärme den 1 juni 2000. Med undantag för stödet till investering i solvärme har åtgärderna för minskad elanvändning inom programmet upphört i och med programperiodens slut under 2002. De sista åtgärderna och utbetalningarna slutfördes under 2005.

Stödet till investeringar i solvärme i bostadshus och bostadsanknutna lokaler har fortsatt under 2003 och 2004 i enlighet med 2002 års energipolitiska beslut (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317). I och med beslut om Budgetpropositionen för 2005 förlängdes solvärmebidraget i ytterligare tre år. För treårsperioden 2005–2007 beräknas ytterligare 25 miljoner kronor för solvärmebidraget.

Under 2005 uppgick utgifterna för samtliga åtgärder för minskad elanvändning till 39 miljoner kronor, vilket kan jämföras med 111 miljoner kronor under 2004.

Investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus

I Budgetpropositionen för 2006 föreslogs ett särskilt investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus, vilket godkändes av riksdagen (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:NU8, rskr. 2005/06:133). Stöd ges för konvertering till fjärrvärme, biobränsleeldade uppvärmningssystem, berg-, sjö-, eller jordvärmepump eller solvärme. Ett mål för stödet är att minska elanvändningen för uppvärmning av bostadshus och bidra till att minska behovet av eleffekt under höglasterperioder. Den stödberättigade åtgärden skall påbörjas och vara slutförd under perioden den 1 januari 2006 – den 31 december 2010. Stöd tillgodoförs byggnadsägaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för dem enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483). Sammantaget uppgår stödet till en ram om 1,5 miljarder kronor för femårsperioden 2006–2010. Stödet trädde ikraft i januari 2006 för småhus. Efter att ett godkännande erhållits från EG-kommissionen enligt EG-fördragets regler om statligt stöd i februari 2006 omfattar det även flerbostadshus och bostadsanknutna lokaler. Efterfrågan på stödet har under det första halvåret 2006 uppgått till ca 185 miljoner kronor i ansökta stöd.

Investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus

I propositionen *Stöd för konvertering av oljeuppvärmningssystem i bostadshus* föreslogs ett särskilt investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus, vilket godkändes av riksdagen (prop. 2005/06:32, bet. 2005/06:NU8, rskr. 2005/06:133). Stöd ges på motsvarande sätt som i stödet för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus för konvertering till fjärrvärme, biobränsleeldade uppvärmningssystem, berg-, sjö-, eller jordvärmepump eller solvärme. Ett mål för stödet är att minska användningen av fossila bränslen och öka andelen förnybar energi som används för uppvärmningsändamål.

Sammantaget uppgår stödet till en ram om 450 miljoner kronor för femårsperioden 2006–2010. Stödet trädde i kraft i januari 2006 för småhus. En anmälan av stödet i den delen som gäller flerbostadshus och bostadsanknutna lokaler har skett till kommissionen enligt EG-fördragets regler om statligt stöd.

Mot bakgrund av det stora antalet ansökningar om stöd under vintern föreslog den tidigare regeringen i 2006 års ekonomiska vårproposition att den av riksdagen fastställda krediteringsramen skulle utökas från 90 miljoner kronor till 400 miljoner kronor under 2006, vilket godkändes av riksdagen (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370). Efterfrågan har varit fortsatt stor under det första halvåret 2006 och t.o.m. den 30 juni 2006 uppgår det totala ansökningsbeloppet till 294 miljoner kronor.

Kommissionen mot oljeberoende

I december 2005 tillsatte den tidigare regeringen en kommission för att utarbeta ett övergripande program för att minska Sveriges oljeberoende. Kommissionen lämnade i en slutrapport i juni 2006 förslag till en rad åtgärder som enligt kommissionen till 2020 kan bryta Sveriges oljeberoende och påtagligt minska användningen av oljeprodukter.

Stöd för energinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet

I enlighet med beslutet om Budgetpropositionen för 2005 har ett särskilt investeringsstöd för energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet införts (prop. 2004/05:1, bet. 2004/05:FiU1, rskr. 2004/05:47). Stödet trädde i kraft den 15 maj 2005 (SFS 2005:205) efter att stödet godkänts av kommissionen ur statsstödssynpunkt. Stöd utgår till energikartläggningar, investeringar i energieffektivisering, konvertering från el och olja till förnybara energikällor samt installation av solcellsystem. Sammantaget har 2 miljarder kronor avsatts för stödet som utgår via kreditering på sökandens skattekonto. I enlighet med beslut om 2006 års ekonomiska vårproposition har stödet förlängts t.o.m. 2008 (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370). Det förlängda stödet har även godkänts av kommissionen efter en anmälan enligt EG-fördragets regler om statligt stöd.

Under 2005 utbetalades ca 4 miljoner kronor genom kreditering på skattekonto av de ca 402 miljoner kronor som beviljats i stöd under året. Under det första halvåret 2006 beviljades ytterligare ca 336 miljoner kronor i stöd.

Stöd till solvärme i kommersiella lokaler

I enlighet med beslut om 2006 års ekonomiska vårproposition har ett särskilt stöd för solvärme i kommersiella lokaler införts fr.o.m. den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370). Stödet syftar till att påskynda marknadsintroduktionen av solvärme i fler tillämpningar och skall komplettera de övriga stödformerna för att främja solvärme. Stöd ges för installation av solvärme i både nybyggnation och befintliga lokaler med upp till 30 procent av de stödbestämmade kostnaderna. Stödet gäller för installationer som påbörjas och slutförs under perioden den 1 juli 2006 till och med den 31 december 2010. Sammantaget har en ram om 50 miljoner kronor avsatts för åren 2006–2010. Beviljade stöd utbetalas genom kreditering på sökandens skattekonto.

Alternativa drivmedel

Ett sätt att minska oljeberoendet och transportsektorns klimatpåverkan är att introducera alternativa drivmedel. Användningen av biodrivmedel främjas i Sverige främst genom skattemödosättning, genom nedsättning av förmånsvärdet för s.k. miljöbilar, och genom lagen om skyldighet för stora bränslesäljare att sälja förnybara drivmedel. Inom politikområdet energipolitik genomförs dessutom stora insatser kring forskning, utveckling och demonstration för att utveckla kostnads- och resurseffektiva processer för andra generationens biodrivmedel (se vidare nedan under Åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem).

I Europaparlamentets och rådets direktiv (2003/30/EG) av den 8 maj 2003 om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel ges allmänna riktlinjer innebärande att varje medlemsland skall sätta nationella, vägledande mål för introduktionen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel utifrån referensvärden gällande för gemenskapen som helhet. Referensnivåerna är satta till 2 procent för 2005 och 5,75 procent för 2010 och avser energiinnehåll av på marknaden ersatt bensin och dieselolja för transporter.

Den 3 juli 2003 tillkallades en särskild utredare med uppgift att föreslå mål och strategier för en fortsatt introduktion av förnybara fordonsbränslen (dir. 2003:89). Den 30 januari 2004 överlämnade utredaren ett delbetänkande (SOU 2004:4) med förslag bl.a. till det natio-

nella, vägledande målet för 2005. Det svenska vägledande målet för 2005 fastlades genom beslut om budget för 2005 (bet. 2004/05:NU3, rskr. 2004/05:120) i enlighet med utredningens förslag till 3 procent. Slutbetänkandet (SOU 2004:133) *Introduktion av förnybara fordonsbränslen* överlämnades den 12 januari 2005. Slutbetänkandet innehöll bl.a. förslag till nationellt mål för 2010. Genom riksdagens beslut om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (prop. 2005/06:16, 2005/06:TU6, rskr. 2005/06:134) sattes det nationella vägledande målet för 2010 till 5,75 procent.

Åtgärder för att öka den förnybara elproduktionen m.m.*Generella åtgärder*

I den energipolitiska propositionen från 2002 (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317) introducerades målet om att användningen av el från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till 2010. Det huvudsakliga ekonomiska styrmedlet för att nå det uppställda målet är elcertifikatsystemet som infördes den 1 maj 2003. Genom 2002 års energipolitiska proposition introducerades även ett antal särskilda åtgärder för vindkraften. En sammanställning av utfallet av insatserna inom 2002 års energipolitiska beslut återfinns i avsnitt 7.4, Resultatbedömning.

Elcertifikatsystemet

Riksdagen beslutade våren 2003 i enlighet med propositionen *Elcertifikat för att främja förnybara energikällor* (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6, rskr. 2002/03:133) vilket innebär att elcertifikatsystemet trädde i kraft den 1 maj 2003. Elcertifikatsystemet ersatte flertalet av tidigare stöd till den förnybara elproduktionen och syftar till att uppnå målet om att öka användningen av el från förnybara energikällor med 10 TWh från 2002 års nivå till 2010. I propositionen aviserades att en översyn av elcertifikatsystemet och de framtida kvotnivåerna skulle göras vartannat år med början 2004. Energimyndigheten har under 2004 gjort en översyn av elcertifikatsystemet. Myndighetens rapporter utgjorde underlag för departementspromemorian *Förslag om ett utvecklat elcertifikatsystem* (Ds 2005:29). I promemorian

presenterades en rad förslag som syftade till att effektivisera systemet och skapa en ökad långsiktighet som möjliggör en ökad ambitionsnivå för den förnybara elproduktionen. Därutöver föreslogs att elcertifikatsystemet skall förlängas till 2030 och att ett nytt mål för användningen av el från förnybara energikällor bör sättas till 15 TWh till 2016 jämfört med 2002 års nivå. Promemorian har remissbehandlats (dnr. M2005/81/E, M2005/1323/E). I december 2005 presenterades promemorian *Den småskaliga vattenkraften i elcertifikatsystemet* (dnr. M2005/6595/E). I promemorian föreslogs att rätten att tilldelas elcertifikat för all småskalig vattenkraft skall upphöra den 31 december 2010. Promemorian har remissbehandlats.

I mars 2006 överlämnade den tidigare regeringen propositionen *Förnybar el med gröna certifikat* (prop. 2005/06:154) till riksdagen. De föreslagna ändringarna i lagen (2003:113) om elcertifikat syftade till att effektivisera och renodla elcertifikatsystemet, så att systemets ändamål förstärks och konsumenternas ställning förbättras. Ambitionsnivån föreslogs öka med 17 TWh förnybar el till 2016 jämfört med 2002 års nivå. Tilldelningen av elcertifikat föreslogs därutöver upphöra vid utgången av 2030. För tiden dessförinnan föreslogs en begränsning av tilldelningsperioderna som bygger på om en anläggning är ny eller gammal i systemet. Nya produktionsanläggningar garanteras tilldelning av elcertifikat under femton sammanhängande år. Produktionsanläggningar som tagits i drift före den 1 maj 2003 fasas ut ur systemet vid utgången av 2014, om elproduktionen sker med biobränslen eller vindkraft och anläggningen har fått bidrag enligt den stödform som gällde före elcertifikatsystemet. Övriga anläggningar fasas ut vid utgången av 2012. En ny definition av elintensiva företag föreslogs, som bygger på den mängd el som används i tillverkningsprocessen i det enskilda företaget. I propositionen gjordes även bedömningen att den svenska elcertifikatmarknaden på sikt bör utvecklas till en internationell marknad och att det är lämpligt att inför den kommande översynen under 2012 överväga en utvidgning av systemet. Ett förslag om att fasa ut den småskaliga vattenkraften ur elcertifikatsystemet presenterades även i 2006 års ekonomiska vårproposition (prop. 2005/06:100). Riksdagen beslutade i enlighet

med den tidigare regeringens samtliga förslag om utveckling av elcertifikatsystemet (bet. 2005/06:NU17, rskr. 2005/06: 361). I samband med beslutet anmodades regeringen att undersöka om det finns anledning att utvidga undantaget från kvotplikt till att möjliggöra för företag att välja alternativa sätt att mäta elintensiteten i företaget. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I avsnitt 8.3.1 föreslår regeringen att den småskaliga vattenkraften återigen skall ingå i elcertifikatsystemet. Lagförslag finns i avsnitt 2.

I samband med introduktionen av elcertifikatsystemet infördes en statlig prisgaranti för elcertifikat. Syftet med garantin är att ge producenter inom elcertifikatsystemet ett skydd mot alltför låga certifikatpriser under en inledande period. En certifikatberättigad producent skall under åren 2004 till och med 2008 till ett fast pris kunna lösa in de elcertifikat som producenten tilldelats under det föregående kalenderåret. För 2005 var priset 50 kronor per certifikat och för 2006 40 kronor. Dessa nivåer har understigit rådande marknadspriset på elcertifikat vilket har lett till att möjligheten att lösa in elcertifikat inte har utnyttjats.

Åtgärder för att främja vindkraften

Vindbrukspropositionen

I juni 2006 antogs den första vindkraftpropositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* av riksdagen (prop. 2005/06:143, 2005/06:NU21, rskr. 2005/06:362). Propositionen betonar vikten av att kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter aktivt bidrar till förbättrade förutsättningar för planering av en lokalt förankrad, förnybar och långsiktigt hållbar elproduktion från vind, också benämnt vindbruk. Vindkraft bör enligt propositionen ges högre prioritet än vad som i dag är fallet.

Ett stöd för den kommunala översiktsplaneringen införs för de kommuner som genom aktiva planeringsinsatser utvecklar förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraftsanläggningar. Fastighetsskatten för vindkraftverk sänks från 0,5 procent till 0,2 procent. Ett nationellt center för vindbruk skapas för att sprida kunskap om naturresursen vind och säkerställa tillgången till information för att underlätta planering för vindkraft. I propositionen aviseras även en översyn av det natio-

nella planeringsmålet för vindkraft till 2020. Förlängningen av det s.k. pilotprojektstödet för att stödja en marknadsintroduktion av vindkraft bör i ökad utsträckning inriktas mot förutsättningar i landområden med goda vindförutsättningar och utvärderingar av tidigare investeringar. Fortsatt förenklingsarbete och översyn för att underlätta för vindkraften aviseras. Gränsen mellan anmälningsplikt och tillståndsplikt för vindkraftverk har även beslutats att höjas från 1 till 25 MW.

Vindkraftberedning

I oktober 2005 tog den förra regeringen initiativ till att bilda vindkraftberedningen, en statssekreterargrupp under ledning av statssekreteraren ansvarig för energi och med representanter för sex departement. Statssekreterargruppen har biträttats av en interdepartemental arbetsgrupp där beredning av frågorna skett. Inriktningen på arbetet har varit förbättrad myndighetsstyrning samt samordning av politikområden för att underlätta för vindkraftutbyggnaden. Ett flertal myndigheter har fått utökade uppdrag om vindkraft i sina regleringsbrev. Exempel på myndigheter är Energimyndigheten, Svenska kraftnät, länsstyrelserna, Fiskeriverket, Naturvårdsverket och Forsvarsmakten.

Vindkraftsamordnare

Den tidigare regeringen beslutade den 30 juni 2005 om att bemyndiga chefen för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet att förordna upp till fyra vindkraftsamordnare (dnr. M2005/3940/E). Vindkraftsamordnarna utsågs under försommaren 2006 och är regionalt placerade i fyra regioner. Tillsättandet av vindkraftsamordnare skapar förbättrade förutsättningar för vindkraften så att utbyggnadstakten kan öka. I vindkraftsamordnarnas uppdrag ingår att rapportera direkt till Regeringskansliet.

Stöd för att främja vindkraftsutbyggnad

Inför introduktionen av elcertifikatsystemet föreslogs i 2002 års energipolitiska beslut tre särskilda åtgärder; ett stöd till teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskalig vindkraft, ett nationellt planeringsmål för vindkraft på 10 TWh till 2015 och ett avtrappat kompletterande driftstöd (den s.k. miljöbonusen). Syftet med stödet för teknikutveckling och marknadsintroduktion är att i samverkan med näringslivet på sikt minska

kostnaderna för nyetablering av vindkraft i havs- och fjällområden där en stor vindkraftspotential finns. Totalt avsattes 350 miljoner kronor under en femårsperiod från den 1 januari 2003. Stödet skall bidra till en avsevärt ökad produktion av el från vindkraft. Under 2004 har en rad beslut fattats som omfattar huvuddelen av stödet, se vidare avsnitt 7.4 Resultatredovisning. I budgetpropositionen för 2006 angav den tidigare regeringen att den hade för avsikt att föreslå en förlängning av det nuvarande programmet med ytterligare fem år under perioden 2008–2012 om 70 miljoner kronor per år. I propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 2005/06:143) föreslog den tidigare regeringen att fokus bör läggas på vindkraft i miljöer som är aktuella för storskalig utbyggnad i Sverige. Insatserna bör även omfatta utökade kunskaper om effekter av gjorda investeringar på såväl miljö, kultur, rennäring, regional utveckling, m.m.

Planeringsstöd för vindkraft

Riksdagen godkände i juni 2006 propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* med åtgärder som syftar till att underlätta för etablering av vindkraft (prop. 2005/06:143/2005/06:NU21, rskr. 2005/06:362). I propositionen aviseras ett särskilt ekonomiskt stöd till kommunal översiktsplanering för de kommuner som genom aktiva planeringsinsatser utvecklar förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraftsanläggningar. De kommuner som har bra vindförutsättningar men som av resursskäl inte haft möjlighet att komplettera eller ta fram en ny översiktsplanering för att kunna beakta vindkraftens intressen bör kunna komma ifråga för stödet. Också länsstyrelserna skall kunna ansöka om ekonomiskt stöd för regionalt samordnande arbete med planeringsunderlag för vindkraft. Boverket, i samråd med Energimyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting har, i enlighet med propositionen, fått i uppdrag att ta fram förslag till hur stödet kan utformas mer i detalj. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 1 november 2006.

Vindkraftsinformation

Den tidigare regeringen ansåg att kommuner, myndigheter, media, entreprenörer och enskilda behöver ökad och förbättrad tillgång till kvalitetssäkrad information. Genom att för-

bättra kvaliteten på och öka tillgängligheten till aktuell och kvalitetssäkrad information torde såväl planerings- som prövningsprocesserna kunna effektiviseras och förkortas. Energimyndigheten bör enligt vindkraftspropositionen i sin roll som vindkraftssamordnande myndighet bl.a. verka för att samhällets informationsförsörjning säkerställs.

Åtgärder för effektivare energianvändning

Inom ramen för 2002 års energipolitiska program beräknas 1 000 miljoner kronor satsas under perioden 2003–2007 på åtgärder för en effektivare energianvändning.

Åtgärderna omfattar bl.a. bidrag till kommunal energirådgivning och stöd till regionala energikontor, utbildning och information, provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning samt stöd till teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. Utgifterna för samtliga åtgärder för en effektivare energianvändning inom de anvisade anslagen uppgick till 226 miljoner kronor för 2005, vilket kan jämföras med 154 miljoner kronor 2004.

Inom ramen för 2002 års energipolitiska program för effektivare energianvändning har 136 miljoner kronor per år anvisats för insatser för en effektivare energianvändning omfattande bl.a. bidrag till kommunal energirådgivning, utbildning och information samt provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning. Den kommunala energirådgivningen syftar främst till att ge oberoende råd till konsumenter i energifrågor. Eftersom enskilda hushåll och företag kan ha svårigheter att tillgodogöra sig tillgängligt informationsmaterial på grund av energifrågornas komplexitet och koppling till andra faktorer finns det ett behov av att få den generella informationen anpassad till den egna situationen.

Den 22 juni 2005 fick Energimyndigheten i uppdrag att vidta de åtgärder som behövs för att överta ansvaret för den verksamhet som bedrivs vid Konsumentverket inom 2002 års energipolitiska program vad gäller provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning m.m. den 1 januari 2006. Bakgrunden var främst den kommande förändring av verksamhetens inriktning som genomförandet det s.k. ekodesigndirektivet (2005/32/EG) in-

nebär mot fler icke-konsumentinriktade produkter och behovet av en ökad samordning av fastställandet av energieffektivitetskrav på produkter samt den omlokalisering som sker av Konsumentverkets övriga verksamhet. Energimyndigheten redovisade i januari 2006 en rapport om arbetet med övertagandet av verksamheten och planering för kommande års verksamhet (dnr. M2006/358/E).

För 2004 ansökte och beviljades samtliga landets 290 kommuner bidrag för kommunal energirådgivning. Energimyndigheten arbetar med att fortsatt utveckla uppföljningsmetoderna och samarbetsformerna med utgångspunkt i bl.a. de årliga uppföljningarna avseende den kommunala energirådgivningen. Energimyndigheten redovisade vidare enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2005 erfarenheter från utveckling av verktyg och metoder samt informationsspridning för att främja energirelaterade krav vid offentlig upphandling (dnr. M2006/5781/E). Energimyndigheten konstaterar att det krävs ytterligare studier kring vilken påverkan kommande EG-rättsliga krav har för att påskynda energieffektiv upphandling i offentlig sektor och påtalar behovet av fortsatta informationsinsatser. Ett antal myndigheter har också i regleringsbrevet för 2006 fått i uppdrag att vid all upphandling av energirelaterad utrustning välja det alternativ som är mest fördelaktigt med hänsyn tagen till merkostnaden för inköpet och den minskade användningen av energi under produktens tekniska livslängd.

Den tidigare regeringen uppdrog den 13 juli 2006 åt Energimyndigheten att förbereda och genomföra särskilda informationsinsatser om energideklarationer och energieffektivisering i samverkan med Boverket, Naturvårdsverket och Konsumentverket under åren 2006 och 2007. Målgruppen för de särskilda informationsinsatserna är hushåll, och ägare av små- och flerbostadshus. Myndigheterna skall på ett samordnat sätt informera om sina respektive aktiviteter gällande energi, inomhusmiljö och hur vår miljö kan förbättras.

Vidare anslogs 85 miljoner kronor för 2005 för teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik samt expansion av fjärrvärmenäten. Under året har bl.a. stöd för demonstration givits till hus utan värmesystem, projekt för effektivare lysrör

och högpresterande betong. Vidare har två nya teknikupphandlingar startats under 2005.

EG-direktivet 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda trädde i kraft den 4 januari 2003. Direktivet syftar till att effektivisera energianvändningen i bebyggelsen och därmed bidra till att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser samt minska EU:s importberoende av energi. Direktivet fastställer bl.a. krav i fråga om beräkningsmetodik för byggnaders energiprestanda, minimikrav på byggnaders energiprestanda, energideklarering av byggnader, regelbundna kontroller alternativt rådgivningsinsatser avseende fossilbränsleeldade värmepannor samt regelbundna kontroller av luftkonditioneringssystem. Den tidigare regeringen beslutade den 6 november 2003 att låta tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur EG-direktivet skall genomföras i Sverige. Utredaren har redovisat två betänkan- den *Energideklarering av byggnader – För effektivare energianvändning* (SOU 2004:109) och *Energideklarationer – Metoder, utformning, register och expertkompetens* (SOU 2005:67). Därutöver har Energimyndigheten haft i uppdrag att lämna förslag till hur tillämpningen av informations- och rådgivningsalternativet enligt artikel 8 i EG-direktivet om byggnaders energiprestanda skall genomföras. Uppdraget redovisades den 1 oktober 2005 och den första rapporteringen om tillämpningen redovisades av Energimyndigheten den 1 oktober 2006 (M2006/4059/E).

I propositionen *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande* (prop. 2005/06:145) lämnades förslag till en lag om energideklaration av byggnader som beslutades av riksdagen i juni 2006 (bet. 2005/06:BoU9, rskr. 2005/06:365). Lagen innehåller bestämmelser om en skyldighet för ägaren till en byggnad att se till att byggnaden besiktigas och att vissa uppgifter om byggnadens energianvändning och inomhusmiljö deklarerar i en energideklaration. En sådan deklaration skall upprättas när en byggnad uppförs och vid försäljning om det inte redan finns en deklaration som inte är äldre än tio år. För större s.k. specialbyggnader och byggnader som upplåts med nyttjanderätt skall det alltid finnas en deklaration som inte är äldre än tio år. Lagen träder i kraft den 1 oktober 2006. Genom de övergångsbestämmelser som införts skall specialbyggnaderna och flerbo-

stadshus vara deklarerade senast vid utgången av 2008.

Dåvarande regeringen beslutade den 28 maj 2003 att uppdra åt Energimyndigheten att utreda och bedöma möjligheterna att förbättra statistik- och kunskapsunderlaget avseende bebyggelsens energianvändning (dnr. N2003/3380/ESB). Uppdraget redovisades den 1 december 2003. Under 2004 och 2005 har Energimyndigheten fortsatt arbetet med att utveckla statistik- och kunskapsunderlaget i en mängd delstudier vad gäller bebyggelsens energianvändning. Genom de olika delstudierna genereras fortlöpande resultat under kommande år vilket skapar ett långsiktigt förbättrat statistik- och kunskapsunderlag om bebyggelsens energianvändning.

Energimyndigheten redovisade även i september 2005 en rapport – *Förbättrad energieffektivitet i bebyggelsen* (ER 2005:27) – som ett underlag för Boverkets uppdrag att analysera och konkretisera de åtgärdsförslag som rörde ändrad lagstiftning vid ny- och ombyggnation samt införande av ekonomiska incitament vilka Miljövärdsberedningen presenterat hösten 2004 (dnr. M2005/4709/E). Boverket redovisade under hösten 2005 rapporten *Piska eller Morot – om styrmedel för energieffektivisering i byggnader* som tillsammans med departementspromemorian *Energieffektivisering och energismart byggande* (Ds 2005:51) utgjorde underlag för de kompletterande åtgärder som aviserades i propositionen *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande* (prop. 2005/06:145) (se även utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik*).

EG-direktivet 2004/8/EG om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi och om ändring av direktiv 92/42/EG trädde i kraft den 21 februari 2004. Direktivet avses bidra till en effektivare energianvändning och en minskning av utsläppen av främst växthusgas. Fjärrvärmeutredningen redovisade efter ett tilläggsuppdrag (dir. 2004:58) i betänkandet *Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden* (SOU 2005:33) förslag till lagstiftning om ursprungsgarantier avseende högeffektiv kraftvärmeel. I propositionen *Ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel m.m.* (prop. 2005/06:83) lämnades förslag till en gemensam lag om ursprungsgarantier för högeffektiv

kraftvärmeel och förnybar el, vilken godkändes av riksdagen i april 2006 (bet. 2005/06:NU15, rskr. 2005/06:217). Lagen trädde i kraft den 1 juli 2006.

Under våren 2005 antogs EG-direktivet 2005/32/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter och om ändring av rådets direktiv 92/42/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG och 2000/55/EG. Direktivet skall genomföras i nationell lagstiftning, vilket har påbörjats genom inrättandet av en interdepartemental arbetsgrupp som skall ta fram förslag till nödvändiga lagstiftningsåtgärder. Direktivet är ett ramdirektiv där kommissionen planerar att lämna förslag till s.k. genomförandeåtgärder vad gäller krav på bl.a. energieffektivitet på produkter för att få släppa ut dem på marknaden.

EG-direktivet 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG beslutades under våren 2005. Direktivet syftar till att främja en effektivare slutanvändning av energi genom att bl.a. ålägga medlemsstaterna att införa ett övergripande nationellt vägledande energibesparingsmål på 9 procent under en nioårsperiod som skall uppfyllas med hjälp av energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Den tidigare regeringen beslutade den 14 juni 2006 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till EG-direktivet genomförande (dir. 2006:89). Uppdraget skall slutredovisas den 30 november 2007.

Kommissionen beslutade den 22 juni 2005 att presentera en grönbok om effektivare energiutnyttjande (KOM(2005)265 slutlig) som en grund för ett samlat europeiskt initiativ om energieffektivisering. Vid energiministtermötet i december 2005 antogs rådsslutsatser där man ställde sig bakom grönbokens inriktning. Kommissionen har aviserat att en särskild handlingsplan för ökad energieffektivitet inom EU planeras att presenteras under hösten 2006 utifrån den remissbehandling som skett av grönboken.

Åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem

De långsiktiga åtgärderna inom 1997 års energipolitiska program under perioden 1998–2004 syftade till att främja utvecklingen av ny energiteknik för att bidra till utvecklingen av ett ekonomiskt och ekologiskt uthålligt energisystem.

De övergripande målen för energiforskningen har under denna period varit att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna och i näringslivet för utveckling och omställning av energisystemet i enlighet med riksdagens energipolitiska beslut 1997.

Genom beslut om statsbudget för 2005 infördes den nu gällande övergripande målformuleringen. Samtidigt gavs signaler om ökad koncentration av insatserna och ökade ambitioner när det gäller kommersialisering av resultaten, samverkan med näringslivet och harmoniseringen med andra styrmedel. I linje med en sådan ökad prioritering och koncentration av resurserna har budgetmedlen för insatserna samlats i anslaget 35:5 *Energiforskning*. Samtidigt har Energimyndigheten givits uppgiften att fortsättningsvis administrera medlen för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet. Inga medel har därför under 2005 tillförts Vetenskapsrådet, Formas och Vinnova för grundforskning med energirelevans, energi och bebyggelse samt energi och transporter. Vinnova har dock fortsatt genom Programrådet för fordonsteknisk forskning (PFF) ansvarat för samverkansprogrammet för miljöanpassade fordon som delfinansieras via energiforskningsanslaget. Viss fortsatt delfinansiering från energiforskningsanslaget för det s.k. Gröna bilen 2-programmet planeras att ske under åren 2006–2008.

Insatserna utgörs av statligt stöd till forskning, utveckling och demonstration på energiområdet i enlighet med förordningarna (998:222) om energiforskning, (1998:653) om statligt stöd till energiteknik, samt (1998:654) om energiteknikbidrag. Från och med 2005 anvisas medel inom det enda anslaget Energiforskning vilket inrymmer alla de stöd-möjligheter som beskrivs nedan.

Energiforskning

I enlighet med förordningen (1998:222) om statligt stöd till energiforskning stödjer staten forskningsprogram och forskningsprojekt som vanligen genomförs vid universitet och högskolor. Syftet är främst att bygga upp kompetens och sammanhållen kunskap till stöd för det långsiktiga arbetet med att skapa ett uthålligt energisystem. Oftast finansieras dessa forskningsprogram helt med statliga medel, men viss medfinansiering från andra finansierare eller näringsliv kan förekomma.

Energiteknikstöd

Förordningen (1998:654) om energiteknikbidrag ger även staten möjlighet att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Energiteknikstöd har använts för delfinansiering av fristående teknikutvecklingsprojekt, utvecklingsprogram och verksamhet vid industriforskningsinstitut. Stödet lämnas främst i form av bidrag, men det finns även möjlighet att bevilja stöd i form av villkorsslån. Stödnivån varierar utifrån de tekniska och även i viss mån ekonomiska risker som bedöms vara förenade med genomförandet av respektive projekt, men kan uppgå till högst 50 procent av projektkostnaden. En stor andel av energiteknikstödet används för att stödja sammanhållna utvecklingsprogram som finansieras till 40 procent av staten och 60 procent av branschorgan/företag. Även fem s.k. kompetenscentra vid universitet och högskolor finansieras genom energiteknikstödet.

Introduktion av ny energiteknik

Staten kan även stödja introduktion av ny energiteknik genom energiteknikbidrag. Energiteknikbidrag lämnas för att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Bidraget syftar till att reducera den ekonomiska risk ett företag tar när tidigare oprövad teknik skall etableras i fullskaleanläggningar. Energiteknikbidrag får lämnas till enskilda projekt samt till svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete. Energiteknikbidrag får uppgå till högst 50 procent av kostnaden för projektet.

Energiteknikbidraget används dessutom för att fullfölja ekonomiska åtaganden som beslutats

inom programmet för främjande av biobränslebaserad elproduktion, FABEL, vilket avslutades den 1 juli 1997.

Samverkansprogram för utveckling av mer miljöanpassade fordon

Inom insatserna för ett långsiktigt uthålligt energisystem finansieras även delar av det särskilda samverkansprogram för utveckling av mer miljöanpassade fordon som initierades i april 2000 genom ett avtal mellan svenska staten och fordonstillverkarna. Programrådet för Fordonsteknisk Forskning (PFF), som är administrativt knutet till Vinnova, ansvarar för genomförandet av samverkansprogrammet.

Under 2005 uppgick de samlade utgifterna för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet till 626 miljoner kronor. Detta kan jämföras med föregående års samlade utgifter för anslagen 35:5 *Energiforskning*, 35:6 *Energiteknikstöd* och 35:7 *Introduktion av ny energiteknik* vilka uppgick till 957 miljoner kronor 2004. De betydligt lägre utgifterna under 2005 återspeglar den kraftigt reducerade anslagsnivån för detta år.

Utvecklingsområden

Enligt den redovisningsmodell som Energimyndigheten utvecklat och använt sedan 2000 baseras redovisning och analys av insatserna på en indelning i sexton utvecklingsområden, organiserade inom de fem tematiska områdena Bränslebaserade energisystem, Transporter, Elproduktion och kraftöverföring, Industri samt Bebyggelse. Med utvecklingsområde avses ett väl avgränsat område med gemensamt mål och med en någorlunda likartad bedömd tid till kommersialisering. Insatserna redovisas och planeras mot bakgrund av en beskrivning av utvecklingsområdenas konkurrensförutsättningar, produktionsutveckling, efterfrågeutveckling och den kommersiella mognaden.

I Energimyndighetens regleringsbrev för 2004 gavs myndigheten därför i uppdrag att senast den 31 oktober 2004, mot bakgrund av LångEn-utredningens betänkande, *EFUD – en del i omställningen av energisystemet* (SOU 2003:80), redovisa hur en fokusering av insatserna för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet konkret bör ske. Analysen skulle bl.a. omfatta förslag till kriterier för prioritering, tänkbara områden att prioritera, samt identifiering av vilken aktör som i praktiken bör göra prioriteringarna. Energi-

myndigheten redovisade uppdraget den 1 november 2004 (dnr. M2005/1318/E).

Mot bakgrund av Energimyndighetens redovisning gavs myndigheten i uppdrag att senast den 1 november 2005 redovisa uppföljning av de långsiktiga energipolitiska insatserna genom operativa delmål, mätbara mål och indikatorer. Myndigheten fick även i uppdrag att redovisa prioritering av de långsiktiga energipolitiska insatserna och den fortsatta konkretiseringen och tillämpningen av de kriterier för prioritering som redovisats genom rapporten *FOKUS – Prioritering och fokusering av satsningar på forskning, utveckling och demonstration på energiområdet* (FOKUS I). Myndigheten redovisade de båda uppdragen i form av en sammanhållen rapport, FOKUS II (dnr. M2005/5782/E).

Slutbetänkandet från den s.k. LångEntredningen har tillsammans med den samlade rapporteringen inom Energimyndighetens FOKUS-projekt legat till grund för propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127). Genom riksdagens beslut (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347) den 2 juni 2006 har ett utvecklat och väsentligt förfinat system med temaområden och utvecklingsområden etablerats. Redovisningen av insatserna under 2005 görs dock i enlighet med den tidigare indelningen. Nedan följer en kort beskrivning och några exempel på insatser inom dessa fem temaområden.

Temaområde Bränslebaserade energisystem

Till detta område hör uthållig biobränsleproduktion och uttag samt energiomvandling med biobränslen, avfall och energigas. Forskningen inom området skall bidra till minskade produktionskostnader och att en större del av produktionspotentialen utnyttjas.

Uthållig produktion av bränsle, inklusive askåterföring

Insatserna syftar till att utveckla en kostnadseffektiv, uthållig och resurssnål produktion och användning av biobränslen. Användningen av biobränslen ökar, inte minst till följd av introduktionen av elcertifikatsystemet. Den framtida efterfrågan kan förväntas öka ytterligare mot bakgrund av stigande oljepriser och behovet av att bryta beroendet av olja och öka produktionen av biodrivmedel. Forsknings-

och utvecklingsinsatser fokuseras bl.a. på energigrödor såsom salix och rörfilen och på en uthållig bränsleförsörjning från skogsbruket. Energimyndigheten och pelletsbranschen driver också ett första branschgemensamt teknikutvecklingsprogram som syftar till bland annat förbättrad produktion och högre pelletskvalitet.

Avfallsbränslen inklusive biogas

Insatserna syftar till att åstadkomma en resurs- och miljömässigt hållbar energiutvinning ur avfall, och inriktas mot såväl förbränning som biogasproduktion och andra metoder för energiutvinning. Under 2005 har Energimyndigheten tagit fram en syntesrapport, ”*Energi ur avfall*”, som beskriver kunskapsläget och behovet av fortsatta satsningar.

Kraft- och värmeproduktion

Biobränslebaserad kraftvärmeproduktion är av stor vikt för att möjliggöra en ökad tillförsel av förnybar el. Energimyndighetens insatser inom området inriktas bl.a. på att i allt större utsträckning utnyttja det stora fjärrvärmeunderlaget för elproduktion. Dessutom fokuserar Energimyndigheten sina satsningar på att höja elutbytet genom effektivare förbränning, högre temperaturer och tryck, effektivare roterande turbomaskiner, nya konstruktionsmaterial m.m.

Möjligheten att etablera s.k. biokombinat, det vill säga kombinerad eller samtidig produktion av flera produkter såsom el, värme, kyla och drivmedel, bedöms kunna få stor betydelse i framtiden.

Vätgasbaserade energisystem

Insatserna syftar till att möjliggöra att vätgas skall kunna ha en betydande roll i det framtida energisystemet, främst som drivmedel för fordon. Verksamhet bedrivs också på bränslecellsområdet i nära samarbete med näringslivet.

Temaområde Transport

Produktion av biodrivmedel

Utveckling av s.k. andra generationens biodrivmedel tilldrar sig stort intresse. Energimyndigheten arbetar med frågan i ett helhetsperspektiv, från ”well to wheel”, för att på ett strategiskt sätt kunna åstadkomma en uthållig användning av energi för vägtransporter. Syftet

är att samla kompetens som leder till aktiviteter som möjliggör kommersialisering av forskningsresultat som i sin tur bidrar till Sveriges ekonomiska tillväxt. Energimyndigheten har också varit pådrivande för att EU:s s.k. teknikplattform "Biofuels for transport" har kommit till stånd och ansvarar för sekretariatet för EU-plattformen.

Bland insatserna kan nämnas tre större utvecklings- och demonstrationsinsatser: etanolpilotanläggningen i Örnsköldsvik, pilotanläggningen för svartlutsförgasning i Piteå, samt Växjö Värnamo Biomass Gasification Centre (VVBGC).

Förbränningsmotorer

Insatserna syftar till att minska energianvändningen i fordon samt att bidra till en ökad användning av förnybara drivmedel och fokuserar bl.a. på utveckling av befintliga tekniker för kontinuerlig förbättring av förbränningsmotor; t.ex. genom variabel kompression, system för fritt variabla ventiler samt överladdning och nedskalning. Ökad bränsleflexibilitet och energieffektivitet med förbättrade emissionsnivåer är också viktiga parametrar. Verksamhet bedrivs även kring okonventionella förbränningsmotorer, såsom den s.k. HCCI-motorn.

Elektriska drivsystem

Insatserna inriktas bl.a. mot att uppnå högre verkningsgrad på eldrivsystem hos el- och elhybridfordon.

Insatser kring elhybridteknik- och bränsleceller prioriteras av Energimyndigheten bl.a. för att kunna bidra till kompetensutvecklingen för fordonsindustrin och underleverantörer. Forskningen sker t.ex. inom områdena elmotorer, bränsleceller och batteriteknik. Batteriteknik är ett strategiskt område eftersom det är en nyckelkomponent i både el- och hybridfordon.

Temaområde Elproduktion och kraftöverföring

Vattenkraft

Ett omfattande förnyelsearbete har påbörjats i befintliga vattenkraftsanläggningar med deras åldersstruktur och möjligheten till elcertifikatberättigad produktion som främsta drivkrafter. Dessa investeringar ökar behovet av

specialistkompetens, vilket har föranlett den nya satsningen på ett Svenskt Vattenkraftcentrum (SVC) där samhälle, industri och universitet/högskola aktivt deltar. SVC:s vision är att säkerställa kunskaps- och kompetensförsörjning för effektiv och tillförlitlig vattenkraftproduktion som en viktig del av Sveriges energiförsörjning samt för tryggad säkerhet vid driften av dammar.

Vindkraft

Fortsatt forskning och utveckling inom området är nödvändigt för att produktionskostnaden för vindkraftverk skall kunna sänkas och därmed göra vindkraften mer konkurrenskraftig. En del av kostnaden uppkommer i projekteringsfasen där tillstånd enligt olika lagar skall erhållas. Inställningen till vindkraft och kunskap om dess möjligheter och effekter påverkar tillståndsgivning. Forskningen har en viktig uppgift att bidra med faktaunderlag i denna process, och Energimyndigheten driver i samarbete med fyra myndigheter forskningsprogrammet Vindval.

Det behövs mer kunskap om storskalig implementering av vindkraft i kraftsystemet, eftersom behovet av reglerkraft har ekonomiska implikationer. Energimyndigheten har därför även beslutat om stöd till forskningsprogrammet "Vindforsk II – utveckling och användning av kunskaper som främjar utbyggnad av vindkraft i Sverige".

Energimyndigheten har under 2005 tagit fram syntesrapporten "Energi i medvind" om forskning och utveckling på vindområdet. Rapporten har utgjort ett av underlagen för formuleringen av ett nytt forskningsprogram inom vindkraftområdet.

Solcellssystem

Insatserna syftar till att möjliggöra ett ökat utnyttjande av solenergi i det svenska energisystemet och inriktas bl.a. mot forskning och utveckling rörande tunnfilmsolceller och nanostrukturerade solceller, demonstrations- och informationsinsatser samt studier av design, integrering, montering och anpassning i byggnader.

Kraftöverföring och distribution

Ett väl fungerande överförings- och distributionssystem är en förutsättning för elförsörjningen och för att nya elproduktionstekniker

skall kunna integreras i kraftsystemet på ett bra sätt. Insatserna syftar till att utveckla systemet med avseende på effektivitet, ekonomi, tillgänglighet och säkerhet. Forskningen sker huvudsakligen inom programsatsningarna Elektra och Elkrafttekniskt centrum (EKC) tillsammans med kraftföretag och tillverkande industri.

Temaområde Industri

Enhetsprocesser inom industrin

Insatserna syftar till att skapa en aktiv och långsiktig forskningssamverkan mellan industrin och den akademiska forskningen kring strategiskt viktiga och energikrävande processer inom t.ex. pappersmasseindustrin och stålindustrin. Verksamheten inriktas bl.a. mot områden som eleffektivisering vid framställning av termomekanisk massa och möjligheten att utvinna ett ligninbränsle ur sulfatmassabrukens svartlutur, samt mot att för järn- och stålindustrin utveckla modeller och verktyg för att få bättre kunskap om processers energiflöden och få beslutsstöd om vilka potentiella förbättringar som kan göras.

Energimyndigheten har under 2005 tagit fram en rapport som beskriver kunskapsläget och de framtida utmaningarna inom området "processintegration". Rapporten kommer att ingå som underlag för planering av fortsatt forskning inom området.

Hjälpssystem inom industrin

Insatserna inom detta utvecklingsområde har under 2005 givits en låg prioritet. Inga beslut om nya projekt har tagits.

Temaområde Bebyggelse

Uppvärmning, kylning och klimatskal

Insatserna syftar till att minska beroendet av el och olja för uppvärmning och inriktas mot en rad olika teknikområden såsom småskalig förbränning av biobränslen, fjärrvärme och fjärrkyla, värmepumpar, solvärme och klimatskal.

Komponenter och hjälpssystem

Insatserna syftar till att öka energieffektiviteten för produkter och system för t.ex. ventilation och inomhusklimat, belysning, vitvaror, hemelektronik och kontorsutrustning.

Internationellt forskningssamarbete och övriga insatser

Utöver dessa sexton utvecklingsområden genomför Energimyndigheten även insatser kring energisystemstudier och för internationellt samarbete. Energimyndigheten samordnar och finansierar för svensk del ett stort antal internationella forskningssamarbeten inom energiområdet, främst genom det nordiska energiforskningsprogrammet, inom ramen för EU:s ramprogram för forskning och utveckling och genom IEA:s energiforskningsnätverk.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser

Klimatförändringarna är en global fråga vars lösning förutsätter internationellt samarbete. Kyotoprotokollet anvisar som samarbetsformer när det gäller faktiska åtgärder mot en ökande halt av växthusgaser i atmosfären de så kallade flexibla mekanismerna. Dessa mekanismer vidgar utrymmet för effektiva åtgärder för att uppfylla åtaganden till att sträcka sig utanför enskilda parter territorium. I längden kan långtgående utsläppsminskningar som är nödvändiga för en verkningfull insats mot klimatförändringar inte begränsas av nationella gränser. För att bidra till att utveckla Kyotoprotokollets flexibla mekanismer till trovärdiga och effektiva element i det internationella klimatsamarbetet, bedriver Sverige i samarbete med andra länder främst genom Energimyndigheten projekt som bidrar till att begränsa utsläpp av växthusgaser till atmosfären. Verksamheten innebär även metodutveckling för sådana projekt utifrån regler och riktlinjer i klimatkonventionen och dess Kyotoprotokoll, genom förvärvande av erfarenheter och utveckling av rutiner. Viktiga utgångspunkter för projekten är att de skall vara kostnadseffektiva och ge upphov till utsläppsminskningar som annars inte skulle komma till stånd. Projekt inom områdena förnybar energi och energieffektivisering prioriteras och man strävar efter en geografisk spridning och inkluderar såväl utvecklingsländer som övergångsekonomier.

Sveriges deltagande i Världsbankens Prototype Carbon Fund (PCF), som genom mönsterbildande insatser bidragit till utvecklingen av klimatprojekt och reglerna för dessa, finan-

sieras också inom ramen för detta anslag. Fonden har som mål att bidra till investeringar i olika slag av projekt i såväl länder med övergångsekonomier som utvecklingsländer. De till fonden allokerade medlen har sommaren 2006 fullt ut placerats i 25 klimatinvesteringsprojekt. Projekten omfattar en rad olika tillämpningsområden för Kyotomekanismerna och har god geografisk spridning. Sammantaget beräknas de bidra till en utsläppsminskning svarande mot 32 miljoner ton koldioxid till en kostnad på omkring 5 öre per kg vilket exempelvis kan jämföras med priset för utsläppsminskningar i EU:s utsläppshandelssystem. Antalsmässigt dominerar energiprojekt, vilka i utsläppsvolym svarar för hälften av utsläppsminskningarna. Inom ramen för Östersjöländernas energisamarbete, BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation) har en investeringsfond för klimatprojekt i Östersjöområdet (Testing Ground Facility) bildats. Sverige deltar genom Energimyndigheten och det svenska bidraget uppgår till 38 miljoner kronor. Det ursprungliga fondkapitalet har under 2006 fördubblats genom att företag från Tyskland och nordiska länder men även finska staten deltar med finansiering. En rad projekt är under förberedelse i Ryssland, Ukraina och i Baltikum.

Eftersom systemet för utsläppshandeln inom EU har förändrats så att även utsläppsminskningar enligt Kyotomekanismerna kan användas har intresset för dessa mekanismer vuxit kraftigt under året. I stort sett samtliga EU-länder är aktiva som investerare eller värdländer för projekt enligt Kyotomekanismerna. Ett tiotal länder, bl.a. våra nordiska grannländer, bedöms komma att använda från projekten härrörande utsläppskrediter för att uppfylla sina Kyotoåtaganden redan under den första Kyotoperioden åren 2008–2012. Vid sidan av dessa statliga program öppnas genom det s.k. länkdirektivets genomförande i nationell lagstiftning ett utrymme för klimatinnsatser i främst utvecklingsländer inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem. Sverige deltar vidare sedan sommaren 2006 i en samarbetsfond för främst projekt för gemensamt genomförande inom ramen för Europeiska utvecklingsbanken.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinnsatser ingår som en viktig del i energipolitiken och strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Dåvarande rege-

ringen föreslog i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) att insatserna i fortsättningen huvudsakligen skall inriktas på bilateralt och multilateralt samarbete avseende Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer. Åtgärder mot klimatförändringar måste i det längre perspektivet i ökad omfattning vidtas i internationellt samarbete. Sverige skall arbeta vidare med att genomföra projekt inom ramen för de projektbaserade mekanismerna och Energimyndigheten bör även i fortsättningen ha huvudansvar för att aktivt initiera och genomföra sådana projekt. Projekten skall vara föredömliga och tillgodose högt ställda krav på effektivitet och trovärdighet. Prioritering skall ske utifrån förväntad kostnadseffektivitet. Verksamheten bör kunna tjäna som en kanal för internationell spridning av tillämpad svensk teknik för energieffektivisering och förnybar energi. I propositionen angav den tidigare regeringen att den avser att återkomma om resursbehovet för perioden 2007–2012. Riksdagen anslöt sig till förslaget. I den klimatpolitiska propositionen (prop. 2005/06:172) görs bedömningen att Sverige även i fortsättningen på ett ansvarsfullt sätt bör kombinera nationell och internationell klimatpolitik och aktivt arbeta med de flexibla mekanismerna. I propositionen *Utvecklad utsläppshandel* (2005/06:184) lämnades förslag om hur det s.k. länkdirektivet skulle genomföras i svensk lagstiftning. De föreslagna lagändringarna som beslutades av riksdagen möjliggör för företag inom den s.k. handlande sektorn att på olika sätt delta i det internationella samarbetet kring de flexibla mekanismerna enligt Kyotoprotokollet och använda de utsläppsminskningar som därigenom certifieras till att uppfylla sina skyldigheter enligt handelsdirektivet.

Utgifterna för verksamheten uppgick till 38 miljoner kronor 2005 vilket kan jämföras med 193 miljoner kronor under 2004.

Övriga energipolitiska åtgärder

EU:s ramprogram Intelligent energi – Europa (2003–2006)

Europaparlamentet och rådet beslutade i juni 2003 om ett fyraårigt program för åtgärder på

energiområdet: Intelligent energi för Europa (2003–2006). Inklusiva anslutarländernas medverkan beräknas programbudgeten till 250 miljoner euro för programperioden. Insatserna fokuseras på fyra delprogram för förnybara energislag, energieffektivisering, internationellt samarbete, samt energianvändning inom transportsektorn. Kommissionen har inrättat ett särskilt genomförandeorgan för att administrera programmet, benämnd Exekutiva byrån för intelligent energi, som är den första i sitt slag. Genomförandeorganet påbörjade sin verksamhet under hösten 2004.

För svenskt vidkommande är framför allt insatserna kring förnybara energikällor, energieffektivisering och uppföljning av stort intresse då insatserna på gemenskapsnivå kompletterar de svenska åtgärderna. Energimyndigheten har i uppdrag att främja svenskt deltagande i EU:s program på energiområdet. Detta görs genom deltagande i programkommittéarbetet, informationsaktiviteter och bidrag för utarbetande av projektansökningar samt möjlighet till medfinansiering av beviljade EU-projekt.

Kommissionen lade i april 2005 fram ett förslag till ett samlat program för konkurrenskraft och innovation för perioden 2007–2013 (KOM(2005)121 slutlig). Förslaget har antagits slutligt av rådet och Europaparlamentet under 2006 och innebär att entreprenörskaps- och innovationsprogrammet, informations- och kommunikationsteknikprogrammet samt Intelligent energi – Europa får en gemensam administrativ ram. En finansiell programram om 3,2 miljarder euro beräknas för sjuårsperioden. Programbeslutet innebär fortsatta och utökade satsningar på åtgärder inom de tre delprogrammen för effektivare energianvändning, förnybara energikällor samt energianvändningen inom transportsektorn. Samtidigt innebär det att delprogrammet för energisamarbete med utvecklingsländerna utgår och förs in i de samlade satsningarna för insatser gentemot utvecklingsländerna.

Skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder

I december 2003 antogs lagen (2003:1204) om skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder i permanentbostäder av riksdagen. De åtgärder som berättigar till skattereduktion är installation av energieffektiva fönster i befint-

liga småhus och installation av biobränsleeldat uppvärmningssystem i nyproducerade småhus. Skattereduktionen gäller för installationer som påbörjats tidigast den 1 januari 2004 och slutförts senast den 31 december 2006. Sammantaget beräknas skattereduktionerna uppgå till 50 miljoner kronor per år under 2004–2006.

I 2006 års ekonomiska vårproposition aviserades att stödet enligt lagen (2003:1204) om skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder i småhus bör ersättas av ett likvärdigt stöd för installationer av biobränsleeldade uppvärmningssystem i nya småhus eller för installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus. Den tidigare regeringen ansåg därför att ett stöd genom kreditering på skattekonto med en ram om 50 miljoner kronor per år 2007 och 2008 bör införas. Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet har låtit utarbeta en promemoria med förslag till ett sådant stöd. Promemorian har remissbehandlats. Ett förslag till ett anslagsfinansierat stöd för åren 2007 och 2008 redovisas i avsnitt 8.1.13.

7.3.2 Insatser utanför verksamhetsområdet

Den tidigare regeringen beslutade den 21 juli 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera det svenska jordbrukets förutsättningar som producent av bioenergi (dir. 2005:85). Analysen skall ske ur både ett samhällsekonomiskt och ett företagsekonomiskt perspektiv. Utredaren skall enligt ett tilläggsdirektiv (dir. 2006:56) redovisa sitt uppdrag senast den 28 februari 2007.

Huvudkomponenterna i den tidigare regeringens skattestrategi för alternativa drivmedel lades fast genom beslut om statsbudget för 2002 (bet. 2001/02:FiU10, rskr. 2001/02:137). Skattestrategin har sedan utvecklats genom beslut i enlighet med budgetpropositionen för 2004 (bet. 2003/04:FiU10, rskr. 2003/04:132). Skattestrategin har anmälts och godkänts enligt EG-fördragets regler om statligt stöd. Den samlade strategin innebär att skattenedsättning kan ske genom s.k. pilotprojekt, vilka medges total punktskattebefrielse, eller genom generell skattebefrielse för koldioxidneutrala drivmedel inom ramen för ett program som är avsett att sträcka sig över en femårsperiod.

7.4 Resultatredovisning

7.4.1 Resultat

Åtgärder för minskad el- och oljeanvändning

Stöd för minskad el- och oljeanvändning

Kvarvarande utbetalningar inom bidragen för minskad elanvändning inom 1997 års kortsiktiga energipolitiska program slutfördes under 2005 och påverkar endast i liten omfattning de resultat som redovisades i Budgetpropositionen för 2005. Stödet för att främja installation av solvärme i bostadshus har fortsatt under 2005 och stödets efterfrågan har i stort sett motsvarat föregående år. Under 2005 har drygt 9 miljoner kronor beviljats och utbetalats i solvärmestöd. Sammantaget har 6 346 ansökningar avseende 6 912 lägenheter utbetalats i stöd t.o.m. den 31 december 2005 sedan bidraget infördes i juni 2000.

Boverket redovisade i juni 2006 en plan för uppföljning och utvärdering av stödet för konvertering från direktverkande elvärme respektive oljeuppvärmning bostadshus (dnr. M2006/2435/E). Enligt planen skall en årlig uppföljningsrapport redovisas samt en delutvärdering av stödet ske 2008 och en slututvärdering under 2011.

I enlighet med ett uppdrag i regleringsbrevet för Boverket redovisade myndigheten, efter samråd med Energimyndigheten, den 15 juni 2005 en plan för uppföljning och utvärdering av stödet för energiuinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet (dnr. M2005/3710/E). Uppföljningsarbetet sker löpande utifrån den redovisade planen och utvärderingsarbetet planeras att koncentreras till 2007 och 2008.

Alternativa drivmedel

Medlemsländerna skall i enlighet med direktivet 2003/30/EG om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel årligen rapportera hur introduktionen framskrider. Av Sveriges rapport till EG-kommissionen i juni 2006 framgår att användningen av biodrivmedel ökat kraftigt men ändå inte uppnådde målet om 3 procent för 2005. Främsta skälet till detta är att möjligheterna till ytterligare låginblandning av etanol i bensin nu uttömts i och med att i princip all bensin som säljs i Sverige redan innehåller omkring 5 vo-

lymprocent etanol. Användningen av biodrivmedel fortsätter att öka, men väsentligt långsammare. Ökningen begränsas nu bland annat av den takt i vilken fordon som är anpassade för drift på rena biodrivmedel (främst s.k. FFV-bilar, bifuelbilar och bussar för gasdrift) introduceras i fordonsflottan.

Inom EU pågår en översyn av direktivet 98/70/EG om kvaliteten på bensin och dieselbränslen för att bland annat undersöka möjligheten att öka gränsen för låginblandning av etanol i bensin till 10 procent.

Åtgärder för att öka den förnybara elproduktionen, m.m.

Målet med åtgärderna inom ramen för 2002 års energipolitiska program är att öka användningen av el från förnybara energikällor med 10 TWh från 2002 års nivå till 2010. Det främsta ekonomiska styrmedlet för att nå målet är det elcertifikatsystem som infördes den 1 maj 2003. Generellt kan sägas att elcertifikatsystemet fungerat tekniskt väl. Aktörerna på elcertifikatmarknaden har anpassat sig snabbt till det nya systemet och ett antal investeringar planeras. I mars 2006 presenterades ett förslag på hur elcertifikatsystemet skall vidareutvecklas och effektiviseras, se vidare avsnitt 7.3. Det volymvägda medelpriset på elcertifikat uppgick under 2003 (maj–december) till 201 kronor. Under 2004 uppgick medelpriset till 231 kronor och under 2005 till 216 kronor. Hittills under 2006 (januari–15 september) har priset varit 194 kronor. Spotpriset visar dock en sjunkande trend och låg i mitten av september på ca 152 kronor. För en ägare av en produktionsanläggning inom elcertifikatsystemet tillkommer även en intäkt från försäljningen av elen. Det genomsnittliga elpriset på den nordiska börsen låg under 2005 på 28 öre/kWh. Under perioden januari till augusti 2006 har elpriset legat på en betydligt högre nivå, i genomsnitt 44 öre/kWh. De totala intäkterna har sedan den 1 januari 2003 varierat mellan 45–55 öre. Under inledningen av 2006 har priset varit högre, över 60 öre. Tillsammans med det kompletterade driftstödet för vindkraften (den s.k. miljöbonusen) har de totala intäkterna för den befintliga förnybara elproduktionen inom elcertifikatsystemet varit mycket goda.

Sedan den 1 maj 2003 har det skett en omfattande elproduktionsökning bland befintliga biobränsleeldade anläggningar inom elcertifikatsystemet. Den ökning som skett är i första hand resultatet av bränslebyten och förlängd drifttid. Enligt uppgifter från Energimyndigheten har det skett en ökning av den förnybara elproduktionen med närmare 3,7 TWh sedan elcertifikatsystemet infördes. Bränslebyten och produktionsökningar i befintliga biobränsleeldade anläggningar står för ca 3 TWh. Närmare 0,7 TWh produktion har tillkommit i nya anläggningar. Huvuddelen, 160 stycken, är vindkraftverk med en total produktion på 0,36 TWh, se vidare tabell 7.1. Enligt tillgänglig statistik fanns cirka 702 vindkraftverk i Sverige med en total installerad effekt på 546 MW i slutet av 2005. Produktionen 2005 var 0,94 TWh.

Tabell 7.1 Antal anläggningar godkända för tilldelning av elcertifikat den 15 maj 2005 uppdelat per kraftslag.

	Godkända anläggningar (antal)	Installerad effekt (MW)	Förnybar elproduktion (GWh/år)
Vatten	30	11,8	203
Vind	158	176	363
Biobränsle	16	96	7 233
Sol	2	0,03	0,02
Totalt	203	284	675

Källa: Energimyndigheten.

Den 1 april 2006 annullerades drygt 10,1 miljoner elcertifikat motsvarande en kvotpliktsuppfyllnad på 99,9 procent. Detta är högre än 2005 då 99,2 procent annullerades. Motsvarande siffra för 2004 var 77,0 procent.

Vad gäller stödet till marknadsintroduktion av vindkraft så har Energimyndigheten under 2004 fattat beslut om fördelningen av huvuddelen av anslagna medel. Myndigheten beslutade om att anslå medel för två större vindkraftprojekt och ett program för att öka kunskaperna kring olika miljö- och acceptansfrågor. Örestads vindkraftspark AB, ägt av Vattenfall, beviljades 213 miljoner kronor för att uppföra en vindkraftpark om totalt 48 aggregat på Lillgrund i Öresund. Arbetet med att bygga parken har påbörjats och den beräknas börja producera el vid slutet av 2007. Parken förväntas då producera upp till 360–440 GWh per år. Airicole AB, ägt av Sydkraft (numera E.ON), beviljades 70 miljoner kronor under 2004 för att uppföra 20 aggregat vid Utgrun-

dens fyr i Kalmarsund. Parken beräknas producera 285 GWh. Det totala tillskottet från de två vindkraftparkerna beräknas bli upp emot 725 GWh vilket i det närmaste innebär en fördubbling av dagens vindkraftsproduktion i Sverige. De två projekten ger möjlighet att studera verkliga effekter av större havsbaserade vindkraftparker, både tekniska, ekonomiska och miljömässiga.

Energimyndigheten har också beslutat att anslå 35 miljoner kronor för forskning om miljöeffekter av vindkraft. Kunskapsprogrammet, som går under begreppet Vindval, syftar till att få fram mer kunskap om vindkraftens påverkan på den marina miljön, dess växter och djur samt människor och landskap. Programmet drivs av Naturvårdsverket på uppdrag av Energimyndigheten. Kopplat till programmet finns en programkommitté bestående av berörda centrala myndigheter och vindkraftbranschen. Resultaten från arbetet, tillsammans med tidigare genomförda miljöeffektstudier, skall kunna användas som underlag vid planerings- och tillståndsprocesser för att på så vis minska eventuell osäkerhet vid bedömningen av vindkraftens påverkan på miljön. I slutet av 2005 har Energimyndigheten fattat beslut om att bevilja Sweden Offshore Wind AB närmare 10 miljoner kronor för tre delprojekt kopplade till den planerade parken Kriegers Flak. Projekten handlar om fundamentsutveckling, risker och säkerhet samt strömningsförhållanden.

Den statliga prisgarantin för elcertifikat har inte utnyttjats under 2005 då priserna på elcertifikaten legat på en högre nivå än vad som garantin motsvarar.

Åtgärder för effektivare energianvändning

Åtgärderna syftar till att främja en effektivare användning av energi genom att stimulera användningen av befintlig energieffektiv teknik och främja introduktion av ny energieffektiv teknik. Åtgärderna omfattar främst informations- och kunskapsspridning och stöd till teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik.

För att öka kunskapen om och intresset för miljömässigt motiverade energieffektiveringar genomförs informations- och utbildningsinsatser. Energimyndigheten har under

2005 givit ut 31 publikationer av olika slag riktade såväl till specifika användargrupper som till allmänheten. Därutöver har 34 rapporter tagits fram samt 4 konferenser och utbildningar anordnats. Särskilda utvärderingar har gjorts av de större konferenser som anordnats, vilka visat på att de uppfyller målsättningarna om kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte. 15 miljoner kronor har beviljats i bidrag för olika informations- och utbildningsaktiviteter som bl.a. syftat till att påverka nyckelaktörer att välja energieffektiv teknik vid investeringar och höja kunskapsnivån om effektiv energianvändning.

Bidrag till kommunal energirådgivningsverksamhet har under 2005 liksom föregående år beviljats till landets samtliga 290 kommuner. Energimyndigheten har under 2005 gjort en uppföljning av verksamheten genom en enkätundersökning som besvarats av samtliga kommuner. Det övergripande intrycket av de kommunala energirådgivarnas beskrivning av sin verksamhet är positivt. 69 procent uppger att de känner ett stöd från Energimyndigheten och 57 procent uppger att Energimyndighetens informationsmaterial är mycket viktigt för den egna verksamheten, vilket är högre andelar än i tidigare års uppföljningar. 68 procent av energirådgivarna anser att samarbetet med de regionala energikontoren fungerar mycket bra vilket också är en högre andel än föregående år.

Stöd för teknikupphandling syftar till att stödja produkter eller system där utveckling behövs för att få fram energieffektivare teknik. Teknikupphandlingarna genomförs i samarbete mellan tillverkare och beställare. Under året har 11 teknikupphandlingar pågått i olika faser, varav huvuddelen befinner sig i en utvärderings- eller vidareutvecklingsfas. Under 2005 har fyra teknikupphandlingar avslutats varav tre inom temaområdet bebyggelse och en inom temaområdet transporter. Vidare har två nya teknikupphandlingar påbörjats under året, båda inom temaområdet bebyggelse. Prestandeförbättringarna hos de teknikupphandlade produkterna ligger vanligen i intervallet 10–25 procent i ökad energieffektivitet men i några fall väsentligt högre.

Konsumentverket har ansvarat för delprogrammet med provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning t.o.m. 2005. Fr.o.m. den 1 januari 2006 har ansvaret

för verksamheten övergått till Energimyndigheten. Vissa mindre informations-spridningsinsatser, främst via webbsidor, kvarstår dock vid Konsumentverket. Till största delen har resurserna under 2005 använts för provning av energikrävande utrustning som används i hemmen och för att utveckla nya provningsmetoder. Under 2005 har 75 modeller av 9 olika produktslag provats, vilket är något färre jämfört med 2004. Inom EU finns sedan 1995 ett energimärkningssystem för hushållsapparater som i nuläget omfattar ett tiotal produktgrupper. En intervjuundersökning som Konsumentverket låtit genomföra hos 1 000 hushåll under 2005 visar att 63 procent av de konsumenter som köpt nya hushållsapparater de senaste två åren fått information om energideklarationen vilket är i stort sett oförändrat jämfört med föregående år men visar på en markant ökning jämfört med undersökningar gjorda 2000 och 2003. Vid en uppföljning av energimärkningen i butiker med försäljning av hushållsapparater visar resultaten att 80 procent av kylarna och fryssarna var märkta och 70 procent av ugnarna. Jämfört med 2004 har märkningen av ugnar ökat från 34 procent vilket visar att påpekan- den om bristande märkning under 2004 har haft avsedd effekt.

På uppdrag av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet gjordes under andra halvåret 2005 en extern konsultutvärdering av åtgärderna för effektivare energianvändning inom 2002 års energipolitiska program som genomförts av Carl Bro AB (dnr. M2005/5357/E). Åtgärdernas karaktär innebär att utvärderingen i huvudsak är en kvalitativ bedömning av åtgärdernas måluppfyllelse. I utvärderingen konstateras bl.a. att den kommunala energirådgivningen utvecklats på ett positivt sätt. Utvärderingen visar även att media som kanal för att sprida kunskap om och inspiration till energieffektivisering endast utnyttjas i begränsad omfattning och pekar på att media kan vara en kostnadseffektiv informationskanal för att nå dem som själva inte aktivt söker information.

Energimyndigheten har även låtit utarbeta rapporten *Metoder för att utvärdera styrmedel för effektivare energianvändning* (ER 2006:24) som ett underlag för att utveckla metoderna för att utvärdera olika åtgärder för en effektivare energianvändning. Metoderna som stude-

ras fokuseras på styrmedlens effekter i termer av energibesparingar och styrmedlens förmåga att på ett kostnadseffektivt sätt främja energieffektivitet, bl.a. med beaktande av de krav som ställs i det under våren slutligt antagna energitjänstedirektivet.

Åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem

Insatserna kring forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet skall bidra till ökad användning av renare och effektivare energiteknik. Verksamheten skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin. Verksamheten skall bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens på energiområdet inom universiteten, högskolorna och näringslivet. Forskningens inomvetenskapliga kvalitet skall vara hög och insatserna skall vara relevanta.

Anslaget 35:5 *Energiforskning* har disponerats av Energimyndigheten, förutom de anslagsposter som Vinnova disponerat avseende delfinansiering av det särskilda samverkansprogrammet mellan staten och fordonstillverkarna kring utveckling av mer miljöanpassade fordon. Fram till och med 2004 har även vissa anslagsposter disponerats av Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Vinnova. Dessa myndigheter har under 2005 fortfarande genom

fört utbetalningar av stöd utifrån tidigare beslut.

Medel från anslagen har använts av Energimyndigheten på ett integrerat och samverkande sätt för att stödja verksamhet inom sexton utvecklingsområden, organiserade inom de fem tematiska områdena Bränslebaserade energisystem, Transporter, Elproduktion och kraftöverföring, Industri och Bebyggelse, samt för kategorin övergripande systemstudier och internationellt samarbete (se avsnitt 7.3.1).

Åtterrapporeringen fokuserar i enlighet med den plan för utvärdering som lades fast i skrivelsen Ds 2000:14 på statistik, beskrivningar och karaktärisering av den verksamhet som erhållit stöd. Nedan redovisas utfall och indikatorer för verksamhetens omfattning, kvalitet och relevans.

Antal beviljade projekt och medel

I tabell 7.2 redovisas antal beviljade projekt och beviljade medel för de forsknings- och utvecklingsinsatser som administreras av Energimyndigheten. Som framgår av tabellen har både antalet beslut om stöd och de beviljade beloppen minskat kraftigt som anpassning till den reducerade anslagsnivån. Summa beviljade medel har mer än halverats. Fördelningen av medel mellan olika temaområden för 2005 återspeglar inte enbart den övergripande prioriteringen, utan tar till stor del sin utgångspunkt i uppgiften att fortsätta och slutföra påbörjad verksamhet inom en kraftigt minskad budgetnivå.

Tabell 7.2 Antal beviljade projekt och beviljade medel fördelade på de sexton utvecklingsområdena

Temaområde/Utvecklingsområden ¹	2003		2004		2005 ²	
	Antal	Beviljat	Antal	Beviljat	Antal	Beviljat
Bränslebaserade Energisystem	260	220,7	228	290,0	59	86,8
<i>Uthållig produktion av biobränsle inkl. askåterföring</i>	106	43,4	117	53,0	17	6,1
<i>Avfallsbränslen inkl. biogas</i>	18	12,4	10	6,4	4	2,6
<i>Kraftvärme</i>	43	51,4	48	102,8	23	34,8
<i>Storskalig värmeproduktion</i>	37	65,3	40	82,6	8	22,5
<i>Vätgasbaserade energisystem</i>	17	27,6	13	22,1	7	20,8
<i>Bränslerelaterad grundforskning (VR)</i>	39	20,6	40	23,1	-	-
Transport	161	198,2	113	225,0	65	105,0
<i>Produktion av biodrivmedel</i>	33	65,5	41	92,0	21	62,7
<i>Förbränningsmotorer m.m.</i>	39	33,0	37	31,2	22	23,1
<i>Elektriska drivsystem</i>	28	26,4	35	25,4	22	19,3
<i>Miljöanpassade fordon (Vinnova)</i>	43	54,5	60	67,3	-	-
<i>Transporter (Vinnova) och Transportrelaterad grundforskning (VR)</i>	18	8,6	--	9,1	-	-
Elproduktion/Elteknik	111	115,1	114	115,8	24	35,4
<i>Vattenkraft</i>	11	7,7	9	13,3	4	6,7
<i>Vindkraft</i>	40	28,9	51	31,8	7	2,2
<i>Solcellsystem</i>	7	23,4	13	34,7	5	8,9
<i>Kraftöverföring och distribution</i>	19	36,8	11	18,4	8	17,7
<i>Elproduktionsrelaterad grundforskning (VR)</i>	34	18,3	30	17,6	-	-
Industri	82	121,7	80	113,9	39	65,0
<i>Enhetsprocesser inom industrin</i>	79	120,0	77	112,1	39	65,0
<i>Hjälpssystem inom industrin</i>	0	0,0	0	0,0	0	0,0
<i>Industrirelaterad grundforskning (VR)</i>	3	1,7	3	1,8	-	-
Bebyggelse	188	110,4	164	88,6	36	29,8
<i>Uppvärmning, kylning och klimatskal (STEM och FORMAS)</i>	127	75,2	98	57,3	20	21,8
<i>Komponenter och hjälpssystem</i>	28	21,8	17	9,0	16	8,0
<i>Bebyggelse grundforskning/system (VR och FORMAS)</i>	33	13,4	49	21,4	--	--
System/Internationellt/mm	125	78,4	163	110,6	77	63,5
<i>Energisystemstudier, m.m.</i>	32	33,7	55	48,6	34	32,3
<i>Övergripande internationellt samarbete (STEM och VR)</i>	93	44,7	108	62,0	43	31,2
Summa	927	834,3	962	943,0	300	385,6

¹ STEM (Statens energimyndighet), VR (Vetenskapsrådet), FORMAS (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande), Vinnova (Verket för Innovationsssystem).

² Från och med 2005 har Vinnova, VR och FORMAS inte fattat några nya beslut om stöd inom det långsiktiga energipolitiska programmet.

Utfallet

Utfallet för samtliga myndigheter med verksamhet inom programmet redovisas i tabell 7.3. Som framgår har även utbetalningarna minskat jämfört med tidigare år och uppgick för 2005 till 617 miljoner kronor jämfört med 939 miljoner kronor för 2004.

Fördelningen av medel på de olika utveck-

lingsområdena är ett resultat av den analys och verksamhetsplanering som Energimyndigheten använder och kan delvis tas som en indikation på hur verksamheten styrs mot insatser av intresse för det svenska energisystemet och svenskt näringsliv. Även när det gäller utbetalade medel påverkas utfallet till viss del av anpassningen till den lägre budgetnivån.

Tabell 7.3 Omfattningen av insatserna inom det långsiktiga energipolitiska programmet för de olika myndigheterna

miljoner kronor

	2002	2003	2004	2005
Natur- och teknikvetenskaplig grundforskning (VR)	52	53	55	41
Bebyggelse (Formas)	23	19	31	11
Transporter (Vinnova)	18	10	17	-
Samverkansprogrammet för miljöanpassad fordonsteknik (Vinnova)	70	55	70	33
Summa	163	137	173	84
Statens energimyndighet (STEM)	684	708	766	533
SUMMA TOTALT	847	845	939	617

Samfinansiering

Näringslivets finansiering av verksamheten inom det långsiktiga energipolitiska programmet är en tydlig indikation på företagens intresse och kan i viss mån betraktas som ett mått på insatsernas relevans. Den totala volymen av den forsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamhet som beviljats stöd av Energimyndigheten uppgick 2005 till 806 miljoner kronor, varav 421 miljoner kronor eller 52 procent utgörs av stöd från företag och branschorganisationer. Näringslivets andel har därmed ökat något jämfört med tidigare år, men i absoluta tal har både statens och näringslivets finansiering i det närmaste halverats.

Tabell 7.4 Energimyndighetens beviljningar resp. företagens eller branschorgans motfinansiering av forskning, utveckling och demonstration för 2003 – 2005

Finansiering	2003	2004	2005
Energimyndigheten	708	801	386
Företag/Branschorganisationer	775	757	421
Summa	1 483	1 558	806

Fördelningen av stödmottagare

Tabell 7.5 visar hur av Energimyndigheten beviljade medel fördelats mellan grupper av bidragstagare. Även om stödet till samtliga stödmottagare minskat har stödet till företag och till offentliga organ/övriga minskat mer än stödet till övriga mottagare. Detta innebär att den största mottagarkategorin 2005 liksom tidigare år är universitet och högskolor, men att andelen ökat ytterligare till omkring 59 procent.

Tabell 7.5 Beviljade medel för forskning, utveckling och demonstration 2003 – 2005 fördelade på anslagsmottagare, procent

Anslagsmottagare	2003	2004	2005
Företag	22	12	9
Branschorgan/institut	22	23	25
Universitet/högskolor	48	57	59
Offentliga organ/övriga	6	4	3
Internationella	2	4	4
Summa procent	100	100	100
Summa beviljade medel mnkr	708	801	386

Antal program m.m.

Verksamheten genomförs till stor del i form av forskningsprogram, utvecklingsprogram eller annan programlagd verksamhet. Detta innebär bl.a. att verksamhetens inriktning och genomförande utformas med hjälp av styrgrupper eller motsvarande med representation av avnämarna till resultaten för respektive område. I tabell 7.6 nedan redovisas antalet av Energimyndigheten finansierade forskningsprogram samt utvecklingsprogram och kompetenscentra fördelade på de fem aktuella temaområdena. Som framgår av tabellen har antalet forskningsprogram minskat kraftigt från 21 under 2004 till 12 under 2005, medan antalet utvecklingsprogram eller annan programlagd verksamhet varit i det närmaste oförändrat.

Tabell 7.6 Antal forskningsprogram med huvudsaklig finansiering från Energimyndigheten fördelat på temaområden, samt antalet utvecklingsprogram (UTV.) och Kompetenscentra (KC)

	2003		2004		2005	
	Forskning	UTV./KC	Forskning	UTV./KC	Forskning	UTV./KC
Bränslebaserade energisystem	9	13	9	13	4	14
Transport	3	2	3	4	3	3
Elproduktion och kraftöverföring	2	6	2	7	1	7
Industri	3	7	3	8	1	8
Bebyggelse	3	5	2	4	1	4
Energisystem, allmänt	2	1	2	1	2	1
Summa	22	34	21	37	12	35
Total antal program/KC		56		56		47

Anm.: Tabellen är inte fullt jämförbar med redovisningen i Budgetpropositionen för 2006 då indelningen har reviderats.

Näringslivets deltagande i styrgrupper m.m.

Verksamhetens relevans garanteras till stor del genom representation från näringslivet och andra aktörer i de olika programmens styrgrupper. Under 2005 var närmare 60 procent av styrgruppsmedlemmarna inom myndighetens olika program och centra representanter för näringslivet, branschorganisationer eller industriforskningsinstitut. Drygt 20 procent av ledamöterna hämtades från universitet och högskolor, med resten representerade andra forskningsfinansiärer och myndigheter. Den fortsatt stora andelen representanter från näringslivet tillsammans med en väsentlig representation från universitet och högskolor ger goda förutsättningar för att avnämarnas intressen såväl som verksamhetens kvalitet skall beaktas.

Antal examina

För att verksamheten skall bidra till att bygga upp en kompetensbas för omställningen av

energisystemet genomförs en stor del av insatserna i form av forskarutbildningsprojekt som avses leda fram till disputation för doktorsgrad eller licentiatexamen. Den vetenskapliga kvaliteten stärks genom den granskning som är förknippad med disputation för doktorsgrad och framläggande av licentiatavhandling.

Tabellen 7.7 redovisar antalet licentiat och doktorsexamina fördelat på temaområden och år. Det framgår att antalet examina fortsatt att stiga även under 2005. Antalet utexaminerade doktorer och licentiat från Energimyndighetens verksamhet var under 2005 sammanlagt 158, vilket kan jämföras med 136 under 2004. Anledningen till att antalet examina inte minskat på samma sätt som antalet projekt och beviljade medel är att Energimyndigheten i första hand prioriterat stöd som tillåter de forskarstuderande som påbörjat sina studier inom området att slutföra sin utbildning.

Tabell 7.7 Antal hel-/delfinansierade licentiatier och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på utvecklingsområde/temaområde

Utvecklingsområde/temaområde	2003		2004		2005	
	Dr.	Lic	Dr.	Lic	Dr.	Lic
Bränslebaserade Energisystem	28	32	28	21	51	25
<i>Uthållig produktion av bio-bränsle inkl. askåterföring</i>	3	1	3	2	6	4
<i>Avfallsbränslen inkl. biogas</i>	5	1	1	1		1
<i>Kraftvärme</i>	15	27	23	15	37	17
<i>Storskalig värmeproduktion</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Vätgasbaserade energisystem</i>	5	3	1	3	8	3
Transport	12	6	12	7	13	6
<i>Produktion av biodrivmedel</i>	5	1	6	1	4	1
<i>Förbränningsmotorer m.m.</i>	3	2	2	1	2	2
<i>Elektriska drivsystem</i>	4	3	4	5	7	3
Elproduktion och Elteknik	11	17	13	15	18	11
<i>Vattenkraft</i>	2	3	1	1	2	3
<i>Vindkraft</i>	1	4	-	2	2	2
<i>Solcellsystem</i>	3	1	2	-	1	-
<i>Kraftöverföring och distribution</i>	5	9	10	12	13	6
Industri	6	5	7	6	6	8
<i>Enhetsprocesser inom industrin</i>	6	5	7	6	6	8
<i>Hjälpssystem inom industrin</i>	-	-	-	-	-	-
Bebyggelse	-	4	9	12	5	1
<i>Uppvärmning, kylning och klimatskal</i>	-	4	9	12	5	1
<i>Komponenter och hjälpssystem</i>	-	-	-	-	5	-
System/Internationellt/mm	3	2	4	2	5	9
<i>Energisystemstudier, m.m..</i>	3	2	4	2	5	9
<i>Övergripande internationellt samarbete</i>	-	-	-	-	-	-
Summa	60	66	73	63	98	60
Antal examina totalt	126		136		158	

Tabell 7.8 visar fördelningen mellan kvinnor och män av det totala antal finansierade licentiatier och doktorsexamina som visas i tabell 7.7. Det kan konstateras att andelen kvinnor minskat och nu endast är cirka 23 procent. Andelen kvinnor är något högre bland licentiaterna, medan männen överväger än mer bland dem som disputerar för doktorsgrad. Även om andelen kvinnor är förhållandevis hög mot bakgrund av det relativt få kvinnor som är verksamma på energiområdet är den minskande trenden oroväckande.

Tabell 7.8 Finansierade licentiatier och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på kvinnor respektive män, procent av totala antalet finansierade licentiatier och doktorsexamina

	2003		2004		2005	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Dr.	75	25	81	19	81	19
Lic.	73	27	67	33	70	30
Dr.+lic.	74	26	74	26	77	23

Genomförda utvärderingar av kvalitet och relevans

Under 2005 har tio av Energimyndighetens program eller verksamheter utvärderats avseende kvalitet och relevans. Detta var färre än planerat, då flera program/projekt förlängdes under kortare etapper i samband med hanteringen av de minskade anslagen. Flera utvärderingar har därför skjutits upp till innevarande år.

De utvärderade programmet och aktiviteterna är Biobränslen och miljön 2000–2004, Energigas-tekniskt utvecklingsprogram (SGC) 2003–2005, Stationära bränsleceller 2002–2005, CECOST (Centre of Excellence in Combustion Science and Technology) 2002–2005, Samverkansprojekt biogas i fordon 2001–2004, Vattenturbinteknik 2003–2005, ELEKTRA 2003–2005, Elanvändning och beteenden på en avreglerad elmarknad – ELAN II (2002–2005), Allmänna energisystemstudier (AES) 2003–2006, samt Internationell klimatpolitik 1998–2004.

De genomförda utvärderingarna ger överlag gott betyg till verksamheten. När det gäller Biobränslen och miljön och CECOST bedöms verksamheten vara av mycket god kvalitet och höra till den internationella forskningsfronten. I de flesta fall ger utvärderingarna rekommendationer inför fortsatt verksamhet. Ofta gäller dessa rekommendationer förbättrad strategisk inriktning och behovet av att vid start av ett program noggrant analysera mål, prioriteringsgrunder och samordning mellan olika projekt.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Klimatinsatserna syftar till att utveckla och ge erfarenheter av Kyotoprotokollets s.k. flexibla mekanismer, särskilt gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling. Detta görs

genom att tillsammans med utländska samarbetsparter utveckla, genomföra och utvärdera sådana investeringsprojekt i andra länder som bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser. Först genom Rysslands ratifikation 2005 har osäkerheten om Kyotoprotokollets ikraftträdande undanröjts. Vid partskonferensen i Montreal hösten 2005 fattades avgörande beslut för att göra systemet för gemensamt genomförande operativt. Med utgångspunkt i dessa beslut pågår nu en nationell lagstiftningsprocess i länder med åtaganden för att slutgiltigt lägga förhållandena till rätta för ett utvecklat internationellt samarbete när det gäller gemensamt genomförande. Ett starkt bidragande incitament till Rysslands ratifikation var utsikterna att erhålla finansiering till angelägna åtgärder på energiområdet genom de flexibla mekanismerna. Osäkerhet om reglernas tillämpning, flaskhalsproblem i den mycket noggranna certifieringsprocessen och bristande administrativ kapacitet hos mottagarländerna utgör dock fortfarande hinder för marknadens utveckling. Försöksverksamheten bedrivs med sikte på att skapa goda rutiner och föredömliga tillämpningsexempel och därigenom minska marknadsosäkerheten och medverka till att projekt kommer till stånd och marknaden etableras. Inom Östersjöländernas energisamarbete ger den s.k. Testing Ground Facility goda förutsättningar för att genomföra reguljära projekt som uppfyller de villkor som ställs av Kyotoprotokollet och därtill bidrar till kapacitets- och kompetensuppbyggnad i mottagarländerna.

Energimyndigheten har under 2005 arbetat med och slutit kontrakt om tre projekt rörande gemensamt genomförande avseende kraftvärme i Rumänien och vindkraft i Estland. Förberedelser pågår även för projekt i Ryssland, Bulgarien och Ukraina. Myndigheten har också i uppdrag att genomföra projekt inom ramen för mekanismen för en ren utveckling. Detta arbete har avancerat väsentligt de senaste åren. Färdiga avtal föreligger nu angående projekt inom energiområdet i Brasilien, Indien och Kina. Myndigheten uppger att redan kontrakterade projektportföljen uppgår till cirka 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter varav hälften från projekt rörande gemensamt genomförande i Östeuropa och hälften från projekt inom mekanismen för en ren utveckling i utvecklingsländer. Till detta kommer projekt och riktade satsningar som är under förhandling på cirka 1,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Den sammanlagda beräknade utsläppsreduktionen från dessa projekt är dock betydligt större än Energimyndighetens andel. Tillsammans med Sveriges andel i multilaterala fonder beräknas den totala utsläppsreduktionen uppgå till omkring 6 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Denna volym motsvarar omkring 1,6 procent av de beräknande svenska utsläppen av växthusgaser under perioden 2008–2012. Priset för de utsläppsrätter som förvärfvas inriktas på cirka 5 öre/kg koldioxid, vilket kan jämföras med marginalkostnader i Sverige som kan bedömas ligga i intervallet 50 öre–2 kronor/kg koldioxid. Även jämfört med bedömda priser för utsläppsrätter i EU handelssystem som vid sommaren 2006 låg på omkring 15 öre/kg koldioxid framstår projekten som mycket kostnadseffektiva jämfört med åtgärder i Sverige. Projekten bidrar utöver minskad klimatpåverkan till hållbar utveckling i värdländerna och i de flesta fallen även tekniköverföring.

Handel med utsläppsrätter

Under stor skyndsamhet har direktivet för handel med utsläppsrätter (2003/87/EG) genomförts i svensk lagstiftning och handeln påbörjades i januari 2005. Marknaden befinner sig i en uppbyggnads- och utvecklingsprocess. De höga olje- och gaspriserna har tidvis inneburit höga priser för utsläppsrätter. I arbetet med genomförandet av direktivet, upprättandet av administrativa rutiner och utarbetandet av en nationell fördelning av utsläppsrätter till berörda företag har Energimyndigheten jämte Naturvårdsverket och länsstyrelserna en rad uppgifter. Energimyndigheten har på den tidigare regeringens uppdrag i enlighet med EU:s registerförordning (EG nr 2216/2004) upprättat ett nationellt register för handeln som står i direkt förbindelse med kommissionens centrala register och utgör en nödvändig och central del av handelssystemet.

7.4.2 Analys och slutsatser

Åtgärder för minska el- och oljeanvändning

I syfte att minska el- och oljeanvändningen för uppvärmningsändamål har särskilda investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostadshus införts i januari 2006. Efterfrågan på stöden har under det första halvåret 2006 varit

stor. I och med beslut om 2006 års ekonomiska vårproposition har utbetalningarna av stöd för konvertering av oljeuppvärmningssystem utökats under 2006. Emellertid innebär det stora antalet ansökningar och att en relativt hög andel småhusägare väljer att konvertera till fjärrvärme att ledtiderna för stödutbetalningarna blir längre än vad som tidigare förutsatts. Regeringen föreslår därför att 200 miljoner kronor av kreditramen för 2006 överförs till 2007 (se vidare avsnitt 8.2.13, *Förslag till statsbudget finansplan, m.m.*, vol. 1). Stöden för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus och för installation av solvärme i kommersiella lokaler föreslås i denna proposition, bl.a. av administrativa skäl, att fr.o.m. 2007 läggas om till att bli anslagsfinansierade stöd i stället för att ges genom kreditering på sökandens skattekonto (se vidare avsnitt 8.1, utgiftsområde 21 *Energi*).

Stödet för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet bidrar till att minska både el- och oljeanvändningen för uppvärmningsändamål, en effektivare energianvändning och till att introducera byggnadsintegrerade solceller för elproduktion. Stödet förlängdes i och med beslut om 2006 års ekonomiska vårproposition t.o.m. 2008. Stödet föreslås i denna proposition, bl.a. av administrativa skäl, att fr.o.m. 2007 läggas om till att bli ett anslagsfinansierat stöd i stället för att lämnas genom kreditering på sökandens skattekonto (se vidare avsnitt 8.1.10).

Ett allvarligt hinder för introduktion av alternativa drivmedel i större skala är de höga inhemska produktionskostnaderna jämfört med bensin och diesel. Etanol finns dock också tillgängligt på världsmarknaden. Förutom de insatser som görs för att introducera biodrivmedel på marknaden utgörs regeringens stöd därför i dag främst av forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att sänka kostnaderna.

Åtgärder för effektivare energianvändning

Regeringen konstaterar att samtliga landets 290 kommuner fortsatt bedriver kommunal energirådgivningsverksamhet och att intresset för rådgivningsverksamheten fortsatt är betydande hos allmänheten. Den regionala dimensionen i energiomställningsarbetet har stärkts genom att länsstyrelsernas arbete bl.a. inordnats i en särskild verksamhetsgren i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2006.

Flera under 2005 avslutade teknikupphandlingar av energieffektiva produkter visar på lovande resultat. Även förbättrad efterlevnad av kraven på energimärkningen av olika slag av hushållsapparater visar på att energieffektivitetsaspekterna fått ökat genomslag i handeln.

Energimyndigheten lämnar under hösten 2006 en rapport med en analys av förutsättningarna för s.k. vita certifikat för att främja ökad energieffektivitet. Rapporten utgör ett underlag inför ställningstaganden kring förutsättningarna för ett sådant kompletterande styrmedel i Sverige.

Regeringen konstaterar att EU-samarbetet fortsätter att i hög utsträckning påverka utformningen av åtgärderna för att främja en effektivare energianvändning. Under 2006 genomförs EG-direktiven om byggnaders energiprestanda och det s.k. kraftvärmedirektivet. Genomförandearbetet avseende EG-direktivet (2005/32/EG) om ekodesignkrav på energianvändande produkter och direktivet om energitjänster och effektiv slutanvändning av energi (2006/32/EG) pågår. Regeringen avser återkomma med förslag till genomförande av direktiven i Sverige. Utifrån den remissbehandling som skett av kommissionens grönbok om energieffektivisering som presenterades i juni 2005 förväntas kommissionen under hösten 2006 lägga fram förslag till en ny handlingsplan för ytterligare åtgärder för ökad energieffektivitet inom EU.

Åtgärder för att öka den förnybara elproduktionen m.m.

I juni 2006 godkände riksdagen propositionen *Förnybar el med gröna certifikat* (prop. 2005/06:154, bet. 2005/05:NU17, rskr. 2005/06:361). I propositionen framhölls att systemet effektiviseras och renodlas elcertifikatsystemet, så att systemets ändamål förstärks och konsumenternas ställning förbättras. Bland annat ökas ambitionsnivån till 17 TWh förnybar el till 2016 jämfört med 2002 års nivå samtidigt som systemet förlängs fram till utgången av 2030.

I juni 2006 godkändes vindkraftpropositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* av riksdagen (prop. 2005/06:143, bet. 2005/06:., rskr. 2005/06:.). Vindkraft bör enligt propositionen ges högre

prioritet än vad som i dag är fallet. I syfte att underlätta för etablering av vindkraft föreslås i denna proposition ett särskilt ekonomiskt stöd till kommunal översiktsplanering för de kommuner som genom aktiva planeringsinsatser utvecklar förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraftsanläggningar (se vidare avsnitt 8.1.9). Den tidigare regeringen har under 2006 tillsatt fyra regionala vindkraftsamordnare med uppgift att skapa förbättrade förutsättningar för vindkraften så att utbyggnadstakten kan öka.

Ett långsiktigt uthålligt energisystem

Verksamheten kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet har under 2005 präglats av väsentligt förändrade förutsättningar. Efter att det långsiktiga programmet 1998 – 2004 löpt ut har Energimyndigheten under 2005 arbetat för att kunna genomföra en tydligare prioritering av insatserna. Till följd av de väsentligt minskade anslagen under året har finansieringen till stor del inriktats på kompletterande och begränsade stöd för att kunna slutföra påbörjade projekt och forskarutbildningar och endast i liten utsträckning på långsiktiga och strategiska initiativ.

Genom riksdagens beslut om statsbudget för 2006 har anslagen till forskning, utveckling och demonstration på energiområdet förstärkts och uppgår till sammanlagt 815 miljoner kronor för 2006. Samtidigt har myndigheten i enlighet med regeringsbrevets uppdrag arbetat med utvecklingen av operativa delmål, mätbara mål och indikatorer, samt med konkretisering och tillämpning av kriterier för prioritering av insatserna. Detta uppdrag redovisades den 1 november 2005 genom rapporten *FOKUS II – Mål för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering inom energiområdet, kriterier för prioritering, förslag till prioriterad verksamhet samt indikatorer för att mäta måloppfyllelse* (dnr. M2005/5782/E).

Slutbetänkandet från den s.k. LångEn-utredningen, EFUD – en del i omställningen av energisystemet (SOU 2003:80) har tillsammans med energimyndighetens rapportering inom FOKUS-projektet legat till grund för den propositionen om *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) som den tidigare regeringen överlämnade till riksdagen den 22 mars 2006. Denna proposition innehåller

såväl en analys av tidigare insatser som förslag till förändringar.

Genom riksdagens beslut den 2 juni 2006 antogs riktlinjer för de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Verksamheten förutsätts i framtiden präglas av en ökad fokusering och koncentration av resurserna samt en ökad ambitionsnivå vad gäller att omsätta resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatser på energiområdet i kommersiella produkter som kan bidra till såväl omställningen till ett hållbart energisystem som Sveriges ekonomiska tillväxt.

Både omställningen av energisystemet och de insatser och uppgifter som är förknippade med uppbyggande av kunskap och utveckling av teknik för framtidens energisystem är av långsiktig karaktär. Verksamheten kommer därför att ges långsiktiga förutsättningar och hanteras som övriga forskningsanslag i statsbudgeten. Regelbunden uppföljning och oberoende utvärderingar skall genomföras som underlag för successiva revideringar av inriktning och mål.

Genom tydliga och uppföljningsbara mål säkerställs att resurserna för de statliga insatserna för att främja utvecklingen av teknik för framtidens energisystem används på bästa sätt. Det övergripande målet för insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet kompletteras med visioner, operativa mål och delmål. Energimyndigheten har ansvaret att utifrån dessa övergripande mål utforma insatserna.

Verksamheten kommer fortsättningsvis att byggas upp med utgångspunkt i programmets mål och kriterier och inte vara låst till enskilda utpekade tekniker. Balans bör eftersträvas mellan insatser för energitillförsel och effektivare energianvändning. Uppföljning och återrapportering av insatserna baseras på en uppsättning indikatorer och resultatmåt som vidareutvecklas successivt. Regelbundna oberoende utvärderingar av verksamhetens kvalitet och relevans samt synteser och analyser av uppnådda resultat bidrar till såväl resultatspridning som planering och styrning av insatserna.

Ambitionsnivån höjs när det gäller att omsätta resultaten från forskning, utveckling och demonstration i produkter och tjänster. Energimyndigheten ges ett särskilt ansvar för att idéer och projekt på energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att de

ras marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. Insatserna inom energiområdet för riskkapitalförsörjningen i tidiga kommersiella faser bör förstärkas såväl organisatoriskt som finansiellt, utöver de insatser som Industrifonden genomför. Den tidigare regeringen har gett Energimyndigheten uppdraget att i samråd med NUTEK och Innovationsbron AB utreda hur sådana insatser kan utformas. En samrådsgrupp tillskapas vid Energimyndigheten för att säkerställa att innovativa förslag kan bedömas på ett rättvisande sätt ur såväl affärsmässigt som energimässigt perspektiv.

Mot bakgrund av det ökade behovet av aktivt strategiarbete och en starkare samordning för de långsiktiga energipolitiska insatserna som helhet stärks Energimyndighetens övergripande roll och ansvar, samtidigt som samverkan med andra forskningsfinansierande myndigheter vidareutvecklas.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser ingår som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Energimyndighetens och Prototype Carbon Funds insatser har gett betydelsefulla erfarenheter, och i praktiken visat att det finns stora samhällsekonomiska vinster med internationellt samarbete mot klimatpåverkan. Tillämpning av mekanismerna medger för Kyotoprotokollets parter för given kostnad väsentligt mer långtgående åtaganden och åtgärder mot klimatförändringar än annars.

De energipolitiskt motiverade internationella klimatåtgärderna har avsevärt fördröjts av den oklarhet som länge rått kring det internationella regelverket för projektredovisning och tillgodoräknande av utsläppsminskningar. Dessa problem är nu i huvudsak lösta. En viktig stimulans för det internationella klimatsamarbetet enligt Kyotoprotokollet är genomförandet av EU:s direktiv om utsläppshandel och kopplingen av projektmekanismerna till EU:s handelssystem. De osäkra utsikterna för framtida klimatåtaganden efter 2012 och konsekvenserna av denna ovisshet för internationell utsläppshandel och projekt har nu kommit i förgrunden. Sådana åtaganden är en förutsättning för en stabil och långsiktigt hållbar klimatsamverkan och internationell utsläpps-

handel. Ett stort antal utvecklingsländer ser med betydande förväntningar på ett ökande inflöde av resurser för minskad klimpåverkan och hållbar utveckling från industriländerna som ett komplement till utvecklingsbiståndet. Klimatkonventionens sekretariat har angivet att mekanismerna skulle kunna innebära ett resursflöde från industriländer till utvecklingsländer på omkring 100 miljarder US-dollar årligen, till stor del förenat med överföring av hållbar energiteknik. Institutionella förberedelser har vidtagits för att administrera och granska projekt i mer än femtio utvecklingsländer. Avsaknaden av en överenskommelse om fortsättning av åtaganden enligt Kyotoprotokollet efter 2012 verkar dock som en starkt återhållande faktor på framför allt flödet av företagsfinansierade projekt. Klimatkonventionens parter har ännu inte kunnat enas om åtaganden efter 2012. En mycket utbredd uppfattning bland såväl industri- som utvecklingsländer är dock att projektmekanismerna är centrala element för att få till stånd åtgärder i en bredare krats av länder. Nationellt begränsade åtgärder är, inte minst av kostnadseffektivitetsskäl, otillräckliga för att tillräckligt verkningsfullt motverka klimatförändringar. Därför är det viktigt att även de svenska internationella insatserna fortsätter och överbrygger den period av osäkerhet om framtida klimatåtaganden som nu förestår. Multilaterala initiativ för att överbrygga den rådande globala osäkerheten och utveckla projektmekanismerna i riktning mot ökad kvalitet, rättvisa och hållbar utveckling diskuteras nu inom bl.a. Världsbanken och FN: s utvecklingsprogram UNDP. Sveriges bidrag som föregångare och pionjärland tilldrar sig intresse när sådana initiativ förbereds. Sådana multilaterala insatser kan bryta den koncentration till ett litet antal värdländer som nu råder. De kan också bidra till att de s.k. millenniemålen uppfylls.

Föredömliga statliga insatser bilateralt och multilateralt medverkar till att förutsägbara och pålitliga processer och rutiner etableras för projektmekanismerna. Energimyndigheten skall genomföra nya projekt i detta syfte. Myndigheten skall också inom ramen för sitt uppdrag som nationell expertmyndighet på området bistå svenska företag vilka efter hand förutsätts ta ett allt större ansvar för tillämpning av de projektbaserade mekanismerna inom ramen för den europeiska utsläppshandeln.

Det fortsatta arbetet med att utveckla mekanismerna bör även utgå från de betingelser som ges av länkningen av projektmekanismerna till den kommande utsläppshandeln inom det utvidgade EU. Vidgade aktiviteter rörande mekanismerna för en ren utveckling och gemensamt genomförande är en viktig förutsättning för att engagera utvecklingsländerna och Ryssland i en fortsatt internationell klimatsamverkan bortom år 2012. Utsläppshandelsdirektivet förutser även möjligheten av en koppling till andra system för handel med utsläppsrätter. En utveckling av mekanismerna i sådan riktning kan avsevärt förbättra systemets funktion. Inom ramen för anslaget bör Sverige även bidra till det internationella samarbetet när det gäller att utveckla och utvidga mekanismernas funktion. Fortsatta insatser kan utöver utsläppsminskningar även bidra till internationell spridning av svensk energi- och miljöteknik och skapa en vidare marknad för svenska företag på området. De svenska insatserna kan också bidra till att ge de mycket omfattande investeringarna i energiförsörjning i fattiga länder en inriktning mot förnybar energi och energieffektivisering.

7.5 Politikens inriktning

En målmedveten satsning på forskning, i nära samarbete med andra länder och den internationella forskarvärlden, behövs för att uppnå en långsiktigt hållbar energiförsörjning. Fokus måste vara på energilösningar som är miljömässigt gynnsamma, som kan förväntas bli kommersiellt gångbara, och på områden där Sverige har förutsättningar att vara internationellt konkurrenskraftigt. Inga forskningsområden skall uteslutas på politiska grunder. Avgörande för möjligheterna att få fram ny teknik är också att det sker en konstruktiv samverkan mellan staten, industrin och forskarvärlden och att stor hänsyn tas till vad som sker i forskarvärlden.

En strategi för den tillämpade forskningen måste innehålla en prioritering av ett fåtal forskningsfält med tydliga mål och konkreta planer från grundläggande forskning till implementering inom varje fält. Samtidigt måste grundforskningen på energiområdet vara stark. Regeringens satsningar på forskning och teknikutveckling, i kombination med ett positivt företagsklimat som uppmuntrar till nytänkande

och satsningar inom energi- och miljöområdet, skapar tillväxt, nya jobb och miljönytta i Sverige.

I och med riksdagsbeslutet om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347) antogs riktlinjer för de fortsatta satsningarna på forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering inom energiområdet. Ambitionsnivån bör enligt propositionen höjas när det gäller att omsätta resultaten från forskning, utveckling och demonstration i produkter och tjänster. Energiforskning bör vidare bedrivas på ett sätt som motsvarar övrig forskningspolitik med en samlad utvärdering vart fjärde år. Regeringen avser återkomma med förslag till och finansiering av en s.k. klimatomiljard för klimatrelaterad energiforskning och utveckling samt investeringsstöd. Satsningen syftar till att skapa tillväxt, nya jobb och miljönytta i Sverige.

Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget i propositionen *Förnybar el med gröna certifikat* (prop. 2005/06:154, bet. 2005/06:NU17, rskr. 2005/06:361) att öka ambitionsnivån i elcertifikatsystemet till 17 TWh förnybar el till 2016 från 2002 års nivå. Elcertifikatsystemet förlängdes samtidigt till utgången av 2030. Regeringen föreslår i denna proposition att småskalig vattenkraft även efter 2012 skall berättiga till elcertifikat.

För att stimulera till en fortsatt positiv utveckling av vindkraften har ett antal kompletterande åtgärder införts. I och med beslut om propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 2005/06:143, bet. 2005/06:NU21, rskr. 2005/06:362) lades riktlinjer fast för det fortsatta särskilda stödet för marknadsintroduktion av vindkraft för perioden 2008–2012. I denna proposition föreslås också ett särskilt ekonomiskt stöd till kommunal översiktsplanering för de kommuner som genom aktiva planeringsinsatser utvecklar förutsättningarna för en påskyndad utbyggnad av vindkraftsanläggningar för åren 2007–2008.

Regeringen avser genomföra en översyn av incitamenten för energieffektivisering såväl inom industrin som hos hushållen. Energisparande åtgärder skall främjas i svensk industri och ett energieffektiviseringsprogram genomförs i det svenska bostadsbeståndet. Utbyggnaden av kraftvärme skall stimuleras. Regeringen avser återkomma med förslag och finansiering av dessa

åtgärder. Regeringens förslag om frysta taxeringsvärden för fastigheter från och med 1 januari 2007 innebär bland annat att energibesparande åtgärder inte höjer fastighetsskatten. Avsikten är att den statliga fastighetskatten på småhus och hyreshus skall avskaffas och ersättas med en låg kommunal fastighetsrelaterad avgift.

Fordon som upphandlas offentligt skall som regel vara miljöbilar, med undantag för fordon med krav på vissa prestanda eller där miljöalternativ saknas. Regeringen avser återkomma vad gäller en miljöbilspremie i form av skattesubvention för privatpersoner som köper nya miljöbilar för att ge incitament till bränslesnåla bilar och fordon med miljövänliga bränslen. Regeringen avser återkomma med förslag och finansiering av denna åtgärd.

Syftet med åtgärderna för effektivare energi-användning är att stimulera användningen av befintlig energieffektiv teknik och främja introduktion av ny energieffektiv teknik. Detta görs genom informations- och kunskapsspridning, i

samarbete mellan kommunal, regional och central nivå, samt genom att stimulera till miljöanpassad produktutveckling. I och med beslutet om propositionen *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande* (prop. 2005/06:145, bet. 2005/06:BoU9, rskr. 2005/06:365) införs ett system för energideklaration för byggnader stegvis fr.o.m. den 1 oktober 2006. Genom energideklarationerna ges information om byggnadens energiprestanda och förslag till kostnadseffektiva energieffektiveringsåtgärder lämnas.

De energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatserna genomförs i enlighet med de riktlinjer som fastställdes av riksdagen 1997 och 2002. En begränsning av utsläppen av växthusgaserna bör karaktäriseras av kostnadseffektiva insatser såväl nationellt som internationellt. Internationellt samarbete är nödvändigt för att effektivt och uthålligt motverka klimatförändringar. Insatser på energiområdet är avgörande.

8 Budgetförslag

8.1 Budgetförslag

8.1.1 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tabell 8.1 Anslagsutveckling 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Utgifts- prognos	Anslags- sparande
2005	Utfall	183 475		5 086
2006	Anslag	193 780 ¹		194 481
2007	Förslag	201 690		
2008	Beräknat	204 961 ²		
2009	Beräknat	209 312 ³		

¹ Inklusiv tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

² Motsvarar 201 742 tkr i 2007 års prisnivå.

³ Motsvarar 201 791 tkr i 2007 års prisnivå.

Anslaget är avsett att finansiera Energimyndighetens förvaltningskostnader. Energimyndigheten är central förvaltningsmyndighet för frågor om användning och tillförsel av energi. I förvaltningskostnaderna ingår även Energimarknadsinspektionens verksamhet. Myndighetens beredskapsverksamhet redovisas under utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*. Förvaltningskostnaderna uppgick till 183 miljoner kronor för 2005, vilket var knappt 5 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Anslagssparandet förklaras bl.a. av att någon anslagskredit ej tilldelades under budgetåret 2005 som en utgiftsbegränsande åtgärd. Under 2005 ställdes även 0,6 procent av anslagsmedlen till regeringens disposition. I enlighet med vad som regeringen aviserade i Budgetpropositionen för 2006 drogs dessa medel in samma år.

Därtill finansierar Energimyndigheten sina kostnader för planering, uppföljning och utvärdering av de energipolitiska programmen genom de s.k. programanknutna kostnaderna, som belastar anslagen för de olika åtgärderna inom de energipolitiska programmen. De programanknutna kostnaderna har ökat i takt med att verksamhetsvolymen ökat.

Tabell 8.2 Utvecklingen av de samlade förvaltningskostnaderna vid Statens energimyndighet

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 2001	Utfall 2002	Utfall 2003	Utfall 2004	Utfall 2005	Prognos 2006
Förvaltningsanslag (35:1/A2)	131	127	140	148	183	194
Programanknutna kostnader	79	85	101	95	84	108
Summa	210	212	241	243	267	302

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 8.3 Offentligrättslig verksamhet vid Statens energimyndighet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verk- samhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkter kostnader)
Utfall 2005	21 972	2 556	3 201	-645
Prognos 2006	32 343	2 730	3 000	-270
Budget 2007	5 000	3 050	3 050	0

Energimyndigheten disponerar avgifter för tillsyn enligt naturgaslagen (2005:403). Vidare disponerar Energimyndigheten sedan 2003 avgifter för elanvändare som registrerar sig för att frivil-

ligt hantera kvotplikten enligt lagen (2003:113) om elcertifikat, vilket emellertid upphör fr.o.m. 2007 då kvotplikten flyttas till elleverantören. Från och med 2005 disponerar Energimyndigheten även avgifter enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter avseende kontoföring för de som frivilligt ansluter sig till handelssystemet. De offentligrättsliga avgiftsintäkterna som inte får disponeras avser främst kvotpliktsavgifter enligt lagen (2003:113) om elcertifikat samt lagringsavgifter enligt lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Tabell 8.4 Uppdragsverksamhet vid Statens energimyndighet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2005 (varav tjänsteexport)	383	383	0
Prognos 2006 (varav tjänsteexport)	3 600	3 600	0
Budget 2007 (varav tjänsteexport)	3 300	3 300	0

Energimyndighetens uppdragsverksamhet avser främst mindre analysuppdrag beställda av andra myndigheter samt viss handläggning av ansökningar inom klimatinvesteringsprogrammen (KLIMP). Sedan i januari 2006 bedrivs även viss test- och provningsverksamhet vid Energimyndigheten som överförs från Konsumentverket vari ingår viss uppdragsverksamhet.

Regeringens överväganden

Anslaget minskas med 101 000 kronor för 2007 för att finansiera utvecklingen av e-legitimationer och vissa infratjänster i offentlig förvaltning. Regeringen föreslår att ett motsvarande belopp överförs till utgiftsområde 2 anslaget 1:14 *E-legitimationer* för 2007.

För att finansiera de nya arbetsuppgifterna vid Energimyndigheten avseende kommersialisering av ny energiteknik i enlighet med riktlinjerna i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) tillförs 6 miljoner kronor per år samtidigt som anslaget 35:5 *Energiforskning* minskar med samma belopp.

Regeringen föreslår att 201,7 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 205,0 miljo-

ner kronor och för 2009 beräknas 209,3 miljoner kronor.

Tabell 8.5 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tusental kronor			
	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	193 780	193 780	193 780
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 838	4 959	9 129
Beslut	72	126	180
Överföring till/från andra anslag	6 000	6 096	6 224
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	201 690	204 961	209 312

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2006 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

8.1.2 35:2 Insatser för effektivare energianvändning

Tabell 8.6 Anslagsutveckling 35:2 Insatser för effektivare energianvändning

Tusental kronor				
År	Typ	Belopp	Övrigt	Totalt
2005	Utfall	157 288	Anslags-sparande	42 841
2006	Anslag	170 000 ¹	Utgifts-prognos	174 836
2007	Förslag	135 500		
2008	Beräknat	0		
2009	Beräknat	0		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget avser bidrag för kommunal energirådgivning, utbildning av och information till energirådgivare samt stöd till regionala energikontor och utvecklingsinsatser för länsstyrelsernas energiomställningsarbete. Anslaget avser även insatser för informationsspridning, utveckling och spridning av verktyg och metoder, vissa utredningsinsatser samt utbildning om energieffektiv teknik. Anslaget får även användas för provning, märkning och certifiering av energianvändande utrustning. Vidare får anslaget användas för administrationskostnader knutna till det särskilda stödet för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus.

Utfallet under 2005 uppgick till 157 miljoner kronor, vilket var 9 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Under 2005 omfattades anslaget av utgiftsbegränsningar som medförde att anslags-

sparande från tidigare år ej kunde utbetalas. Anslagssparandet förklaras till stor del av beslutade men ännu ej utbetalade bidrag.

Regeringens överväganden

I syfte att finansiera administrationskostnader för stödet för konvertering från oljeuppvärmningssystem bör anslaget ökas med 2,5 miljoner kronor för 2007.

Från anslaget bör överföras tidigare beräknade resurser om 3 miljoner kronor för att finansiera administrationskostnader för stödet för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus till anslaget 35:11 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme*.

Regeringen föreslår att 135,5 miljoner kronor anslås för 2007.

Tabell 8.7 Härlledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:2 Insatser för effektivare energianvändning

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	168 000	168 000	168 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-29 500	-165 000	-165 000
Överföring till/från andra anslag	-3 000	-3 000	-3 000
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	135 500	0	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.3 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion

Tabell 8.8 Anslagsutveckling 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2005	Utfall	68 239		96 851
2006	Anslag	65 000 ¹		105 098
2007	Förslag	65 000		
2008	Beräknat	0		
2009	Beräknat	0		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget avser bidrag till teknikupphandling för att utveckla och introducera ny energieffektiv

teknik på marknaden samt kompletterande stöd till marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. För att täcka in alla led i detta arbete ges även kompletterande stöd för marknadsintroduktion av energieffektiv teknik, t.ex. för expansion av fjärrvärmenäten. Anslaget får även användas för informations-, utvecklings- och demonstrationsinsatser avseende konvertering mellan olika system för uppvärmning. Vidare används anslaget för stöd till investeringar i solvärme och genomförandet av EG-rättsakter inom energieffektiviseringsområdet och därtill hörande metod-, utvecklings- och utredningsarbete.

Utgifterna under 2005 uppgick till 68 miljoner kronor, vilket var 17 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Förordningen (2003:564) som reglerar bidragen under anslaget kunde, till följd av fördröjningar med anledning av Europeiska kommissionens godkännande av stödets förenlighet med statsstödsreglerna, träda i kraft först den 1 oktober 2003. Förseningen i ikraftträdandet av stödet förklarar i huvudsak det uppkomna anslagssparandet. Under 2005 omfattades anslaget även av utgiftsbegränsningar som medförde att anslagssparande från tidigare år ej kunde utbetalas.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 65 miljoner kronor anslås för 2007.

Tabell 8.9 Härlledning av anslagsnivån 2006 – 2008, för 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	65 000	65 000	65 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-65 000	-65 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	65 000	0	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.4 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tabell 8.10 Anslagsutveckling 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

År	Utfall	53 624	Anslags-sparande	102 204
2005	Utfall	53 624	Anslags-sparande	102 204
2006	Anslag	89 400 ¹	Utgifts-prognos	98 223
2007	Förslag	49 400		
2008	Beräknat	70 000		
2009	Beräknat	70 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget får användas för bidrag till teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar.

I beslut om propositionen *Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning* (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU3, rskr. 2001/02:113) har riktlinjer för stödperioden 2003–2007 lagts fast.

Utgifterna under 2005 uppgick till 53 miljoner kronor, vilket var 46 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Anslagssparandet förklaras främst av att tiden från beslut om bidrag till dess att de bidragsberättigade åtgärderna slutförts och bidragen betalas ut sträcker sig över flera år. Under hösten 2004 fattades beslut om bidrag för huvuddelen av anslaget för programperioden 2003–2007. Anslagssparandet är till största delen uppbundet av dessa beslut. Under 2005 ställdes även 0,6 procent av anslagsmedlen till regeringens disposition. I enlighet med vad som regeringen aviserade i Budgetpropositionen för 2006 drogs dessa medel in samma år.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007 besluta om åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter om högst 70 miljoner kronor för 2008, 70 miljoner kronor för 2009 och med 210 miljoner kronor under 2010–2012.

Regeringens överväganden

Genom beslut om propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 205/06:143, bet. 2005/06:NU21, rskr. 2005/06:3629) har riktlinjer för stödperioden 2008–2012 lagts fast.

Regeringen föreslår att 49,4 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 70 miljoner kronor och för 2009 beräknas 70 miljoner kronor.

Tabell 8.11 Härledning av anslagsnivån 2006 – 2008, för 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	89 400	89 400	89 400
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-40 000	-19 400	-19 400
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	49 400	70 000	70 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.12 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–2012
Ingående åtaganden	211 738	123 835	70 000	350 000	280 000
Nya åtaganden	0	0	330 000	0	0
Infriade åtaganden	-53 624	-53 835	-50 000	-70 000	-280 000
Utestående åtaganden	123 835	70 000	350 000	280 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande	140 000	100 000	350 000		

Anm.: Regeringen medgav under 2005 att åtaganden fick ingås med stöd av anslagssparande. Som en följd av detta summerar beloppen i kolumnen för 2005 inte till utestående åtaganden.

8.1.5 35:5 Energiforskning

Tabell 8.13 Anslagsutveckling 35:5 Energiforskning

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags- sparande	Utgifter- prognos
2005	Utfall	408 907	200 801	
2006	Anslag	815 100 ¹		619 983
2007	Förslag	816 191		
2008	Beräknat	828 606 ²		
2009	Beräknat	846 851 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

² Motsvarar 813 498 tkr i 2007 års prisnivå.

³ Motsvarar 813 498 tkr i 2007 års prisnivå.

Anslaget används för att finansiera forsknings-, utvecklings-, demonstrations- och kommersialiseringsinsatser inom energiområdet. Anslaget får även användas för bidrag för att främja utvecklingen av teknik som baserar sig på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Anslaget används även för vissa utrednings-, utvärderings- och samordningsinsatser inom energiområdet samt svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingsarbete. Vidare får anslaget användas för att finansiera medlemsavgifter till vissa internationella organisationer inom energiområdet, såsom Energistadskonferensen.

Utfallet under 2005 uppgick till 408 miljoner kronor, vilket var 31 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Under 2005 omfattades anslaget av utgiftsbegränsningar som medförde att anslags-sparande från tidigare år ej kunde utbetalas.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007

Tabell 8.15 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:5 Energiforskning

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–2011
Ingående åtaganden	210 592	364 549	1 147 125	1 815 000	1 025 000
Nya åtaganden	299 957	1 025 000	1 286 875	0	0
Infriade åtaganden	-146 000	-242 424	-619 000	-790 000	-1 025 000
Utestående åtaganden	364 549	1 147 125	1 815 000	1 025 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 092 000	1 604 000	1 815 000		

besluta om åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 790 miljoner kronor för 2008 och 1 025 miljoner kronor för åren 2009–2011.

Regeringens överväganden

För att finansiera ökningen av anslaget 35:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* för de nya arbetsuppgifterna vid Energimyndigheten avseende kommersialisering av ny energiteknik i enlighet med riktlinjerna i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) minskas anslaget med 6 miljoner kronor per år.

Regeringen föreslår att 816 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 828 miljoner kronor och för 2009 beräknas 846 miljoner kronor.

Tabell 8.14 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:5 Energiforskning

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	815 100	815 100	815 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 091	22 360	40 800
Beslut		-2 743	-2 803
Överföring till/från andra anslag	-6 000	-6 111	-6 246
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	816 191	828 606	846 851

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2006 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

8.1.6 35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Tabell 8.16 Anslagsutveckling 35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Tusental kronor

År	Utfall	37 928	Anslags-sparande	252
2005	Utfall	37 928	Anslags-sparande	252
2006	Anslag	18 100 ¹	Utgifts-prognos	17 778
2007	Förslag	18 100		
2008	Beräknat	18 100		
2009	Beräknat	18 100		

¹Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007

Anslaget avser insatser för att förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla metoder för s.k. gemensamt genomförande och projekt rörande mekanismen för ren utveckling. Anslaget får även användas för utvecklingsinsatser avseende systemet för handel med utsläppsrätter.

Utfallet under 2005 uppgick till 38 miljoner kronor, vilket var 18 miljoner kronor högre än anslagsnivån. Det högre utfallet förklaras främst av utbetalningar till Nefco (Nordic Environment Finance Corporation) som bl.a. administrerar investeringsfonden för klimatprojekt i Östersjöregionen, TGF, samt av att visst förberedelsearbete för introduktionen av system för handel med utsläppsrätter avseende koldioxid finansierades inom anslaget.

Tabell 8.18 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35.6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Tusental kronor

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–2011
Ingående åtaganden	12 050	900	6 200	72 400	58 500
Nya åtaganden	900	5 800	72 000	0	0
Infriade åtaganden	-12 050	-500	-5 800	-13 900	-58 500
Utestående åtaganden	900	6 200	72 400	58 500	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande	40 000	40 000	72 400		

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007 besluta om åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 13,9 miljoner kronor för 2008 och 58,5 miljoner kronor för åren 2009 – 2011.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 18,1 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 18,1 miljoner kronor och för 2009 beräknas 18,1 miljoner kronor.

Tabell 8.17 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006 ¹	18 100	18 100	18 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-	-	-
Överföring till/från andra anslag	-	-	-
Övrigt	-	-	-
Förslag/beräknat anslag	18 100	18 100	18 100

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.7 35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat

Tabell 8.19 Anslagsutveckling 35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat

Tusental kronor

År	Utfall	0	Anslags-sparande	179 520
2005	Utfall	0	Anslags-sparande	179 520
2006	Anslag	59 520 ¹	Utgifts-prognos	0
2007	Förslag	39 520		
2008	Beräknat	19 520		
2009	Beräknat	0		

¹Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget avser statlig prisgaranti för elcertifikat. Riksdagen godkände i april 2003 regeringens förslag till lag om elcertifikat (prop. 2002/02:40, bet. 2002/03:NU6, rskr. 2002/03:133), vilket innebär att elcertifikatsystemet trädde i kraft den 1 maj 2003. Systemet syftar att öka användningen av förnybar el med 17 TWh till 2016 enligt det mål som fastställdes 2006 (prop. 2005/06:154, bet. 2005/62:NU17, rskr. 2005/06:361). För att ge producenterna ett skydd mot alltför låga certifikatpriser finns under en inledande period (2003–2007) ett garantipris för elcertifikaten. Prisgarantin utfaller emellertid först efter årets slut. Prisgarantin har inte behövt utnyttjas under de tre första verksamhetsåren med elcertifikatsystemet. Under 2005 ställdes 0,6 procent av anslagsmedlen till regeringens disposition. I enlighet med vad som regeringen aviserade i Budgetpropositionen för 2006 drogs dessa medel in samma år.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 39,5 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 19,5 miljoner kronor.

Tabell 8.20 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:7 Statlig prisgaranti elcertifikat

Tusental kronor

	2007	2007	2009
Anvisat 2006¹	59 520	59 520	59 520
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-20 000	-40 000	-59 520
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	39 520	19 520	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.8 35:8 Ersättning för vissa kostnader vid aveckling av Barsebäcksverket

Tabell 8.21 Anslagsutveckling 35:8 Ersättning för vissa kostnader vid aveckling av Barsebäcksverket

Tusental kronor

År	Utfall	229 924	Anslags-sparande	99 245
2005	Utfall	229 924	Anslags-sparande	99 245
2006	Anslag	327 888 ¹	Utgifts-prognos	424 300
2007	Förslag	240 100		
2008	Beräknat	231 900		
2009	Beräknat	208 900		

¹Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget avser statens åtaganden om ersättning av vissa merkostnader som uppstår till följd av att driften av de två kärnkraftsreaktorerna vid Barsebäcksverket upphört. Driften av den första reaktorn i Barsebäcksverken upphörde den 30 november 1999. Enligt det avtal som träffats mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB utgår ersättning för merkostnader för avställnings- och servicedrift av de två reaktorerna. Avtalet framgår av propositionen *Godkännande av avtal om ersättning i samband med stängning av Barsebäcksverket, m.m.* (prop. 1999/2000:63).

Utgifterna under 2005 uppgick till 230 miljoner kronor, vilket var 87 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Det lägre utfallet förklaras av att singeldriftsersättningen avseende Barsebäck 2 upphörde fr.o.m. den 1 juni 2005 och att endast en viss schablonersättning avseende merkostnader för avställnings- och servicedrift för Barsebäck 2 utbetalades under året. I och med att tillämpningsavtalet som reglerar compensationen för stängningen av Barsebäck 2 vann laga kraft i

april 2006 beräknas utgifterna under 2006 bli ca 96 miljoner kronor högre än anslagsnivån för året, vilket finansieras med anslagssparande.

Avtal om ersättning till reaktorägarna för kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket

Avtalet om ersättning till reaktorägarna är utformat så att samma principer som låg till grund för ersättningen för Barsebäck 1 även tillämpas för Barsebäck 2 när den reaktorn ställs av med stöd av lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling. Den tidigare regeringen beslutade i december 2004 om att rätten att driva den andra reaktorn vid Barsebäcksverket (Barsebäck 2) för att utvinna kärnenergi upphör att gälla i och med utgången av maj 2005.

I samband med stängningen av Barsebäck 2 upphörde den s.k. singeldriftersättning som utgått till Barsebäck Kraft AB för de merkostnader i produktionen som orsakats av att bara en av två reaktorer i Barsebäcksverket varit i drift. Den tidigare regeringen beslutade den 7 juli 2005 med stöd av 5 § lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling att betala ett schablonbelopp om 7,5 miljoner kronor per månad såsom förskottersättning för avställnings- och servicedrift avseende Barsebäck 2 fr.o.m. den 1 juni 2005 intill dess en slutlig överenskommelse om sådan ersättning fastställts.

Den tidigare regeringen beslutade i december 2005 att godkänna ett tillämpningsavtal till ramavtalet av den 30 november 1999 med anledning av att Barsebäck 2 stängdes i och med utgången av maj 2005. Tillämpningsavtalet mellan staten, E.ON Sverige AB och Vattenfall AB reglerar kompensationen till reaktorägarna för den förtida stängningen av Barsebäck 2. Den tidigare regeringen föreslog i förslag till tilläggsbudget i 2006 års ekonomiska vårproposition att anslaget ökas med 14,8 miljoner kronor under budgetåret 2006 för att täcka merkostnaderna för avställnings- och servicedrift för reaktor Barsebäck 2, vilket godkändes av riksdagen (bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370).

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslagsnivån justeras med anledning av att tillämpningsavtalet avseende

merkostnader för avställnings- och servicedrift för reaktor Barsebäck 2 trätt i kraft. Detta medför att anslagsnivåerna beräknas bli lägre än vad som beräknades i Budgetpropositionen för 2006.

Regeringen föreslår att 240 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 232 miljoner kronor och för 2009 beräknas 209 miljoner kronor.

Tabell 8.22 Härlledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2006¹	313 050	313 050	313 050
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1 100	1 900	9 900
Volymer	-74 050	-83 050	-114 050
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	240 100	231 900	208 900

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.9 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.¹

Tabell 8.23 Anslagsutveckling 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor		
2007	Förslag	30 000
2008	Beräknat	30 000
2009	Beräknat	0

¹ Nytt anslag.

Anslaget avser ekonomiskt stöd till kommuner, kommunala och regionala samverkansorgan samt länsstyrelser i syfte att genomföra planeringsinsatser för vindkraft och underlätta för vindkraftens utveckling. Anslaget får även användas för samordnings- och informationsinsatser för att främja vindkraftsutbyggnad. Av anslaget får högst 0,9 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader såsom planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet.

Regeringens förslag: Ett särskilt stöd för att utveckla och påskynda planeringsarbetet för en ut-

byggnad av vindkraftsanläggningar införs för åren 2007–2008.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen aviserade i propositionen *Miljövänlig el med vindkraft - åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 2005/06:143) att ett stöd för den kommunala översiktsplaneringen bör införas för de kommuner som genom aktiva planeringsinsatser utvecklar förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraftsanläggningar. Också länsstyrelserna ska kunna ansöka om ekonomiskt stöd för regionalt samordnande arbete med planeringsunderlag för vindkraft.

Boverket, i samråd med Energimyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting har, i enlighet med propositionen, fått i uppdrag att ta fram förslag till stödets närmare utformning. De kommuner som har goda vindförutsättningar men som av resursskäl avstått från att komplettera eller ta fram en ny översiktsplanering för att kunna beakta vindkraftens intressen bör kunna komma i fråga för stödet. Stöd bör också lämnas till framtagande av planeringsunderlag. Även andra kommunala insatser som förbättrar kunskapsunderlaget men är mer begränsade i omfattning kan vara stödberättigade.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007

besluta om åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 30 miljoner kronor för 2008.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 30 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 30 miljoner kronor.

Tabell 8.24 Härledning av anslagsnivån 2007– 2009, för 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	30 000	30 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	30 000	30 000	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.25 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:9 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–
Ingående åtaganden			0	30 000	
Nya åtaganden			30 000	0	
Infriade åtaganden			0	-30 000	
Utestående åtaganden			30 000	0	
Erhållet/föreslaget bemyndigande			30 000		

8.1.10 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler¹

Tabell 8.26 Anslagsutveckling 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler

Tusental kronor

2007	Förslag	700 000
2008	Beräknat	700 000
2009	Beräknat	300 000

¹ Nytt anslag.

Anslaget avser stöd för energikartläggningar, investeringar i energieffektivisering, konvertering till förnybara energikällor och installation av solcellsystem i lokaler som används för offentlig verksamhet. Av anslaget får högst 14 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader såsom planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet under 2007.

Regeringens förslag: Stödet till investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet lämnas som anslagsfinansierat bidrag fr.o.m. den 1 januari 2007. Stöd som beviljats t.o.m. den 31 december 2006 men ännu inte krediterats på sökandens skattekonto skall fr.o.m. den 1 januari 2007 finansieras genom anslaget 35:10 *Stöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet*. Lagen (2005:30) om kreditering på skattekonto av stöd för investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor upphör att gälla vid utgången av 2006.

Skälen för regeringens förslag: Efter förslag av den tidigare regeringen i Budgetpropositionen för 2005 infördes ett särskilt stöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet (prop. 2004/05:1, avsnitt 8.7.2, vol. 1, bet. 2005/06:FiU1, rskr. 2004/05:47). Stödet som regleras i lagen (2005:30) om kreditering på skattekonto av stöd för energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor trädde i kraft den 15 maj 2005. Efter förslag i 2006 års ekonomiska vårproposition förlängdes stödet t.o.m. 2008. Stödet tillgodoförs byggnadsägaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Regeringen anser att stödet till investeringar i energieffektivisering och konvertering till förny-

bara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet bör lämnas som anslagsfinansierat bidrag fr.o.m. den 1 januari 2007 i stället för att som hittills ges i form av en kreditering på skattekonto. En sådan omläggning motiveras bl.a. av administrativa skäl och föreslås även ske av andra stöd som krediteras på skattekonto inom utgiftsområde 21 *Energi*. Det fortsatta stödet beräknas omfatta en ram om 1 700 miljoner kronor för åren 2007–2009. Genom omläggningen skapas även en ökad långsiktighet i stöd-givningen som svarar mot de förhållandevis långa ledtider som noterats från det att beslut om stöd fattats till dess att stödberättigade åtgärder färdigställts och stödutbetalning sker.

Ett lagförslag om upphävande av lagen (2005:30) om kreditering på skattekonto av stöd för investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor redovisas i avsnitt 3.19, *Förslag till statsbudget, finansplan, m.m.*, vol. 1.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007 besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 500 miljoner kronor 2008, och 200 miljoner kronor under 2009.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 700 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 700 miljoner kronor och för 2009 beräknas 300 miljoner kronor.

Tabell 8.27 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	700 000	700 000	300 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	700 000	700 000	300 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.28 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:10 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler

Tusental kronor

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Ingående åtaganden			0	700 000	200 000
Nya åtaganden			700 000	0	0
Infriade åtaganden			0	-500 000	-200 000
Utestående åtaganden			700 000	200 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande			700 000		

8.1.11 35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme¹

Tabell 8.29 Anslagsutveckling 35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme

Tusental kronor

År	Förslag	Beräknat
2007	Förslag	353 000
2008	Beräknat	353 000
2009	Beräknat	353 000

¹ Nytt anslag.

Anslaget avser stöd för konvertering från direktverkande elvärme i småhus, flerbostadshus och bostadsanknutna lokaler. Av anslaget får högst 7 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader som planering, administration, uppföljning och utvärdering under 2007.

Regeringens förslag: Stödet för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus som införts för perioden den 1 januari 2006 t.o.m. den 31 december 2010 lämnas som ett anslagsfinansierat bidrag fr.o.m. den 1 januari 2007. Stöd som beviljats t.o.m. den 31 december 2006 men ännu inte krediterats på sökandens skattekonto lämnas som bidrag och finansieras genom anslaget 35:11 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus*. Lagen (2005:1105) om kreditering på skattekonto av stöd för investering i konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus upphör att gälla vid utgången av 2006.

Skälen för regeringens förslag: Efter förslag av den tidigare regeringen i Budgetpropositionen för 2006 har ett stöd till ägare av småhus, flerbostadshus samt bostadsanknutna lokaler införts i syfte att stimulera konvertering från direktverkande elvärme till fjärrvärme eller individuell uppvärmning från biobränslen, värmepump samt solvärme (prop. 2005/06:1, utg. omr. 21 *Energi*,

avsnitt 7.1.9, bet. 2005/06:NU8, rskr. 2005/06:133). Den stödberättigade åtgärden skall ha påbörjats och ha slutförts under perioden den 1 januari 2006 - den 31 december 2010. Stödet tillgodoförs byggnadsägaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483). Emellertid har det bland annat av administrativa skäl visat sig vara mindre lämpligt att tillämpa stödutbetalning genom kreditering på skattekonto. Regeringen anser därför att stödet fr.o.m. den 1 januari 2007 skall utbetalas som ett anslagsfinansierat bidrag.

Ett lagförslag om upphävande av lagen (2005:1105) om kreditering på skattekonto av stöd för investering i konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus redovisas i avsnitt 3.20, *Förslag till statsbudget, finansplan, m.m.*, vol. 1.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007 besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 200 miljoner kronor 2008 och 150 miljoner kronor under 2009.

Regeringens överväganden

Till anslaget överförs 3 miljoner kronor från anslaget 35:2 *Insatser för effektivare energianvändning* i syfte att finansiera administrationskostnader för stödet för konvertering från direktverkande elvärme.

Regeringen föreslår att 353 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 353 miljoner kronor och för 2009 beräknas 353 miljoner kronor.

Tabell 8.30 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	350 000	350 000	350 000
Överföring till/från andra anslag	3 000	3 000	3 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	353 000	353 000	353 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.31 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35: 11 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme

Tusental kronor

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Ingående åtaganden			0	350 000	150 000
Nya åtaganden			350 000	0	0
Infriade åtaganden			0	-200 000	-150 000
Utestående åtaganden			350 000	150 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande			350 000		

8.1.12 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler¹

Tabell 8.32 Anslagsutveckling 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler

Tusental kronor

2007	Förslag	10 000
2008	Beräknat	15 000
2009	Beräknat	10 000

¹ Nytt anslag.

Anslaget avser stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler. Av anslaget får högst 0,3 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader såsom planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet under 2007.

Regeringens förslag: Stödet för installation av solvärme i kommersiella lokaler lämnas som ett anslagsfinansierat bidrag fr.o.m. den 1 januari 2007. Stöd som beviljats t.o.m. den 31 december 2006 men ännu inte krediterats på sökandens skattekonto skall fr.o.m. den 1 januari 2007 lämnas som ett bidrag och finansieras genom anslaget 35:12 *Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler*. Kreditering av stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler enligt lagen (2005:1247) om kreditering på skattekonto av stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem eller installation av solvärme upphör i och med utgången av 2006.

Skälen för regeringens förslag: Efter förslag av den tidigare regeringen i 2006 års ekonomiska vårproposition har ett särskilt stöd för att främja installation av solvärme i kommersiella lokaler införts (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370). Stödet gäller för åtgärder som påbörjats och slutförts under perioden 1 januari 2006 – 31 december 2010.

Stödet tillgodoförs byggnadsägaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upp-

rättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483). Emellertid har det bland annat av administrativa skäl visat sig vara mindre lämpligt att tillämpa stödutbetalning genom kreditering på skattekonto. Regeringen anser därför att stödet fr.o.m. den 1 januari 2007 skall utbetalas som ett anslagsfinansierat bidrag.

Ett lagförslag om ändring i lagen (2005:1247) om kreditering på skattekonto av stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem eller installation av solvärme redovisas i avsnitt 3.1, *Förslag till statsbudget, finansplan, m.m.*, vol. 1.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2007 besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 5 miljoner kronor 2008 och 5 miljoner kronor 2009.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 10 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 15 miljoner kronor och för 2009 beräknas 10 miljoner kronor.

Tabell 8.33 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	10 000	15 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	10 000	15 000	10 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.34 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler

Tusental kronor

	Utfall 2005	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Ingående åtaganden			0	10 000	5 000
Nya åtaganden			10 000	0	0
Infriade åtaganden			0	-5 000	-5 000
Utestående åtaganden			10 000	5 000	0
Erhållet/förslaget bemyndigande			10 000		

8.1.13 35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus¹

Tabell 8.35 Anslagsutveckling 35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus

Tusental kronor

År	Förslag	Beräknat
2007	50 000	
2008		50 000
2009		0

¹ Nytt anslag.

Anslaget avser stöd för installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus och installation av bibränsleldade uppvärmningssystem i nya småhus. Av anslaget får högst 1,5 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader för planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet under 2007.

Regeringens förslag: Ett stöd införs i syfte att stimulera installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus och bibränsleldade uppvärmningssystem i nya småhus. Stödet ersätter den skattereduktion för miljöförbättrande installationer i småhus som finns för perioden 2004–2006. Målet för stödet är att effektivisera energianvändningen och öka andelen förnybar energi. Den stödberättigade åtgärden skall påbörjas och vara slutförd under perioden den 1 januari 2007 – den 31 december 2008. Övergångsvis skall dock åtgärder som påbörjats under 2006 och inte hunnit slutföras före den 1 januari 2007 vara stödberättigade.

Ärendet och dess beredning: I 2006 års ekonomiska vårproposition aviserade den tidigare regeringen att den skattereduktion som finns för perioden den 1 januari 2004 – 31 december 2006 enligt lagen (2003:1204) om skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder i småhus bör er-

sättas av ett likvärdigt stöd för installationer av bibränsleldade uppvärmningssystem i nya småhus eller för installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus (prop. 2005/06:100, s. 146). Den tidigare regeringen ansåg därför att en skattekontokreditering med en ram om 50 miljoner kronor per år 2007 och 2008 borde införas. Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet har som en följd av detta låtit utarbeta en promemoria med förslag till utformning av ett stöd för installation av energieffektiva fönster och bibränsleldade uppvärmningssystem i småhus. Promemorian har remissbehandlats.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Regeringen föreslår att stödet lämnas som ett anslagsfinansierat bidrag i stället för att krediteras genom den sökandens skattekonto.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna ställer sig i stort positiva till att ett stöd införs i syfte att stimulera installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus och bibränsleldade uppvärmningssystem i nya småhus. *Villaägarnas Riksförbund* är i grunden positivt till förslaget, men anser att det är alltför begränsat och bör gälla även för andra byggnadsarbeten och omfatta även fritidshus. *Boverket* tillstyrker i stort i att det föreslagna stödet införs men framför att verket anser att andra slag av åtgärder effektivare skulle kunna minska energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler. *Konsumentverket* är positivt till det föreslagna stödet ur såväl ett konsument- som ett miljöperspektiv och välkomnar en förlängning av stödet och därmed att en ökad långsiktighet uppnås.

Flertalet länsstyrelser som yttrar sig, bl.a. *länsstyrelserna i Norrbottens, Västra Götalands och Södermanlands län*, tillstyrker förslaget under förutsättning att utökade administrations-

resurser tillförs länsstyrelserna för att handlägga stödet. Flera länsstyrelser framhåller också behovet av utökade informationsinsatser om stödregelverket för att underlätta handläggningen av stödansökningar.

Flera remissinstanser, bl.a. *Energimyndigheten*, framför behovet av att tydliggöra kravet på det s.k. u-värdet för energieffektiva fönster. Energi-myndigheten menar att mätningen av u-värdet bör ske var för sig av de i fönsterkonstruktionen ingående delarna karm, båge och glas och att det samlade resultatet bör utgöra grund för produktens energiprestanda.

Skatteverket avstyrker att stödbelopp krediteras på skattekontot. Stödet bör enligt verket i stället utbetalas genom länsstyrelsernas och Boverkets försorg. Även *Statskontoret* framför att detta slag av statliga bidrag inte bör ges som kreditering på skattekonto.

Skälen för regeringens förslag: Ett syfte med de statliga insatserna för en effektivare energianvändning är att stimulera användningen av befintlig energieffektiv teknik. Energiförsörjningen skall även i ökande utsträckning baseras på förnybara energikällor. I och med beslut om propositionen *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande* (prop. 2005/06:145, bet. 2005/06:BoU9, rskr. 2005/06:365) har också ett särskilt mål för energieffektivisering i bebyggelsen införts. Det stöd som föreslås för installation av energieffektiva fönster och biobränsleeldade uppvärmningssystem i småhus bedöms bidra till att effektivisera energianvändningen och öka andelen förnybar energi. Stödet skall ersätta den skattereduktion som funnits för perioden den 1 januari 2004 – 31 december 2006. Sammantaget beräknas 50 miljoner kronor per år för stödet under 2007 och 2008.

Stödets utformning bör i stort sett motsvara utformningen av reglerna i lagen (2003:1204) om skattereduktion för vissa miljöförbättrande installationer i småhus. Regeringen bedömer vad gäller avgränsningen av de stödberättigade åtgärderna att stöd fortsatt bör gälla för installation av energieffektiva fönster med ett s.k. u-värde på högst 1,2 i befintliga småhus och för installation av biobränsleeldade uppvärmningssystem i nya småhus. Därigenom ges en ökad långsiktighet i stödgivningen och den avsedda marknadsförskjutningen till ett ökat utbud av energieffektiva fönster respektive biobränsleeldade uppvärm-

ningssystem kan uppnås. Den stödberättigade åtgärden skall påbörjas och vara slutförd under perioden den 1 januari 2007 – den 31 december 2008. Övergångsvis skall dock åtgärder som påbörjats under 2006 och inte hunnit slutföras före den 1 januari 2007 vara stödberättigade. Stöd bör kunna ges med upp till 30 procent av de stödberättigande arbets- och materialkostnaderna med högst 10 000 kronor för installation av energieffektiva fönster och 15 000 kronor för installation av biobränsleeldat uppvärmningssystem. Regeringen avser att besluta en förordning med närmare föreskrifter om stödet.

Regeringen föreslår bland annat av administrativa skäl att stödet lämnas som ett anslagsfinansierat bidrag i stället för att utgå via kreditering på skattekonto som föreslogs i den remitterade promemorian. Härigenom minskas antalet administrerande myndigheter och den som beviljats stöd medges också en enklare utbetalning av stöd. Därmed tillgodoses också av Skatteverket och Statskontoret framförda synpunkter.

När det gäller behovet av att tillföra medel för att finansiera de tillkommande administrationskostnaderna och för utökade informationsinsatser vid i första hand Boverket och länsstyrelserna bedömer regeringen att en viss andel av den anvisade ramen för stödet bör användas för detta ändamål.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 50 miljoner kronor anslås för 2007. För 2008 beräknas 50 miljoner kronor.

Tabell 8.36 Härledning av anslagsnivån 2007 – 2009, för 35:13 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus

Tusental kronor			
	2007	2008	2009
Anvisat 2006 ¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	50 000	50 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 000	50 000	0

¹ Nytt anslag

8.2 Förslag avseende Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet

8.2.1 Investeringsplan

Svenska kraftnät har redovisat sin treårsplan inklusive investeringsplan på koncernnivå för perioden 2007–2009 till regeringen.

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 2007–2009 för affärsverkskoncernen omfattar åtgärder i stamnätet inklusive utlandsförbindelserna och utrustning för telekommunikation. De planerade investeringarna under perioden beräknas till högst 2 660 miljoner kronor varav 800 miljoner kronor avser 2007. Investeringarna i stamnätet avser dels åtgärder i befintliga anläggningar, s.k. reinvesteringar om 610 miljoner kronor, dels nyinvesteringar om 2 050 miljoner kronor. Av nyinvesteringarna avser 65 miljoner kronor investeringar i utrustning för telekommunikation.

Investeringsplaneringen inom Svenska kraftnät syftar främst till att upprätthålla en god drift- och personsäkerhet i stamnätet. Stamnätet i Sverige dimensioneras, liksom i övriga Norden, utifrån att alltid klara ett ledningsfel, transformatorfel eller fel på någon ställverkskomponent utan att det leder till avbrott i elförsörjningen (det s.k. n–1-kriteriet). Som en följd av störningen den 23 september 2003 som innebar att södra Sverige och Själland blev utan el upprättades bl.a. en förstärkt plan för förnyelse av transformator- och fördelningsstationerna i stamnätet. Planen innebär att två sådana stationer om året byggs om till en investeringskostnad om mellan 150–200 miljoner kronor per år. Vidare finns ett behov av omfattande åtgärder för att förstärka korrosionsskyddet i kraftledningsnätet och förnyelse av topplinor. Under 2005 inleddes en systematisk kartläggning av korrosionens omfattning i syfte att utforma en åtgärdsplan för förnyelse av ledningsbeståndet. Investeringskostnaderna för utbyte av topplinor beräknas till ca 240 miljoner kronor för perioden 2007–2009.

Svenska kraftnät arbetar inom ramen för Nordel – samarbetsorganet för systemansvariga företag i Norden – med att identifiera flaskhalsar i överföringsnäten som kan vara begränsande för elhandeln och elöverföringen inom Norden. I juni 2004 presenterade Nordel ett paket med fem strategiska projekt som syftar till att förbättra förutsättningarna för den nordiska el-

marknaden. Svenska kraftnät medverkar i genomförande av tre av dessa åtgärder.

Svenska kraftnät har påbörjat en ombyggnation av nuvarande 275 kV ledning till 400 kV (ny ledning) på sträckan Nea–Järpströmmen mellan Norge och Sverige. Ombyggnationen beräknas höja kapaciteten på förbindelsen med 500 MW och planeras vara färdigställd 2009. Investeringskostnaden beräknas för svensk del uppgå till 265 miljoner kronor.

Projektering pågår även av en ny 400 kV ledning från Närke till Skåne. Genom ledningen ökar driftssäkerheten och överföringsförmågan med 500 MW mellan Mellansverige och Sydsverige/kontinenten. Byggstart är planerad till 2007 och investeringskostnaden uppskattas till 1 200 miljoner kronor.

En ny likströmsförbindelse mellan Sverige och Finland, Fenno–Skan 2, har även beslutats och beräknas vara färdigställd 2010. Förstärkningen förbättrar den nordiska elmarknadens funktionssätt genom att reducera förekomsten av flaskhalsar mellan länderna. Investeringen beräknas uppgå till 1 435 miljoner kronor.

Utöver de större projekt som nämns ovan sker investeringar i en ny 400 kV ledning mellan Stenkullen och Lindome i syfte att säkra en tillförlitlig elförsörjning i Göteborgsområdet. Investeringskostnaden beräknas till 120 miljoner kronor och vara färdigställd 2008. Vidare har beslut fattats om en ny 220 kV ledning mellan Nacka och Gustavsberg i syfte att förbättra elförsörjningen i Stockholmsområdet. Investeringskostnaden beräknas till 205 miljoner kronor. Därutöver sker en förnyelse av en 220 kV ledning i södra Norrland mellan Krångede och Horndal i Bergslagen. Investeringen beräknas till 150 miljoner kronor och bedöms vara slutförd till 2007.

För styrning och övervakning av elstamnätet har Svenska kraftnät ett landstäckande telekommunikationsnät. Under de senaste tio åren har teletrafiken successivt lagts om från ett radiolänk- och bärfrekvensbaserat kommunikationssystem till det optonät som byggts ut. För närvarande är drygt tre fjärdedelar av elstamnätets stationer anslutna till optostomnätet. Återstående investeringar omfattar kommunikationsutrustning i de stamnätsstationer som ännu inte anslutits.

En sammanfattande investeringsplan för Svenska kraftnät för budgetåren 2007–2009 re-

dovisas i tabell 8.37. Planen stämmer överens med Svenska kraftnäts hemställan till regeringen.

Tabell 8.37 Investeringsplan*Miljoner kronor*

	Total kostnad 2007 – 2009	Utfall 2005	Prognos 2006	Budget 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Investeringar exkl.	2 535	257	541	730	695	1 110
SwePol Link, Gasturbiner AB och optofiberutbyggnad						
SwePol Link	-	1	-	-	-	-
Optofiberutbyggnad	65	78	70	50	5	10
Gasturbiner AB	60	2	8	20	20	20
Summa investeringar	2 660	338	619	800	720	1 140
Amortering av externa lån, Svenska kraftnät	0	559	-	-	-	-
Amortering av externa lån, SwePol Link	300	1 120	100	100	100	100
Amortering av externa lån, Gasturbiner AB	0	1	-	-	-	-
Summa investeringar och amorteringar	2 960	1 458	719	900	820	1 240
Egen finansiering	0	1 458	-	-	-	-
Extern upplåning	925	0	875	255	130	540
Summa finansiering	925	1 458	875	255	130	540

Regeringens förslag: Den investeringsplan godkänns som Affärsverket svenska kraftnät har föreslagit för perioden 2007–2009.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att den nu redovisade investeringsplanen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde för treårsperioden 2007–2009 skall godkännas. Investeringsverksamheten inom Svenska kraftnät kan därför planeras med relativt god framförhållning. Regeringen är medveten om att tidsmässiga förskjutningar, som kan påverka investeringsnivåerna de enskilda åren, kan förekomma. Regeringen har inget att erinra mot de överväganden och förslag om verksamhetens mål och inriktning som presenteras i Svenska kraftnäts treårsplan. Svenska kraftnät skall uppnå en räntabilitet på justerat eget kapital¹, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent och skall högst ha en skuldsättningsgrad² på 55 procent. Som riktlinje för utdelning och skattemotsvarighet gäller krav på 65 procent av årets resultat för affärsverkskoncernen. Kostnadseffektiviteten bör vara minst lika hög som i jämförbara företag.

Avgiftsinkomster

Svenska kraftnät finansierar sin nätverksamhet och balanstjänst genom avgifter. Svenska kraftnät är fr.o.m. den 1 juli 2005 även systemansvarig även för naturgas och tar ut motsvarande avgifter för denna verksamhet vilka beräknas till ca 30 miljoner kronor per år. Dessa prognostiseras för åren 2007–2009 i tabell 8.38. Från och med 2005 bruttoredovisas intäkter och kostnader för nät och systemintäkter, bl.a. som ett led i en anpassning av redovisningen till International Financing Reporting Standards (IFRS). En effekt av denna anpassning är att rörelseintäkterna och -kostnaderna för 2004 redovisningsmässigt ökat med 1 345 miljoner kronor jämfört med tidigare redovisningsprincip. Anpassningen saknar resultatpåverkan.

¹ Justerat eget kapital definieras som genomsnittet av in- och utgående bundna egna kapital samt 72 procent av det fria egna kapitalet.

² Med skuldsättningsgrad avses räntebärande skulder dividerat med justerat eget kapital inklusive minoritetsandelar.

Tabell 8.38 Avgiftsinkomster

Miljoner kronor					
	2005	2006	2007	2008	2009
	5 539	5 124	4 981	4 822	4 823

Beräknade inleveranser från affärsverk

Enligt Svenska kraftnäts verksamhetsplan för 2007–2009 förväntas utdelningen bli 450 miljoner kronor för 2006 vid ett avkastningskrav på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent. Aktuell års utdelning inlevereras nästkommande verksamhetsår. Det beräknade resultatet samt utdelningen och skattemotsvarigheten från Svenska kraftnät under budgetåren 2006–2008 redovisas i tabell 8.39 givet ett utdelningskrav på 65 procent av verksamhetsårets resultat. Den tidigare regeringen beslutade efter en översyn av kapitalstrukturen inom Svenska kraftnät under hösten 2005 att genomföra en extra utdelning om 1 000 miljoner kronor i januari 2006.

Tabell 8.39 Beräknade inleveranser

Miljoner kronor (löpande priser)					
	Utfall 2005	Prognos 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Årets resultat	883	722	547	515	476
Utdelning och skattemotsvarighet ¹	573	1 467 ²	353	332	307

¹ Inleverans nästföljande år.

² Inklusive extra utdelning om 1 000 miljoner kronor som inlevererades den 31 januari 2006.

8.2.2 Finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2007 teckna borgen för lån och lämna kreditgarantier intill ett belopp om 1 520 000 000 kronor till förmån för bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier.

Regeringen bemyndigas att för 2007 låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret till ett sammanlagt belopp om högst 1 500 000 000 kronor. Regeringen bemyndigas även att för 2007 låta Af-

färsverket svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret.

Regeringen bemyndigas för 2007 att besluta om delägarlån om högst 300 000 000 kronor till förmån för bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier.

Regeringen bemyndigas för 2007 att besluta om förvärv och bildande av bolag som skall verka inom Affärsverket svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 10 000 000 kronor samt avyttra aktier intill ett belopp om 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att teckna borgen för lån och lämna kreditgarantier till bolag där Svenska kraftnät förvaltar statens aktier intill ett belopp om 1 520 miljoner kronor. Bemyndigandet är avsett för större projekt, som t.ex. för borgensåtaganden och kreditgarantier för likströmlänken till Polen, vilken ägs av Svenska kraftnäts dotterbolag SwePol Link AB. Regeringen bemyndigade 1999 Riksgäldskontoret att ställa ut garanti för externa lån som SwePol Link AB tar upp för att finansiera Polenkabeln till ett belopp på högst 1 000 miljoner kronor. Regeringen gav i maj 2006 Riksgäldskontoret ett förnyat sådant bemyndigande till ett belopp om 1 000 miljoner kronor. Av bemyndigandet har regeringen tidigare även gett Svenska kraftnät själv rätten att fatta vissa beslut om att teckna borgen för lån till förmån för bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier. I dag har Svenska kraftnät utnyttjat denna rätt intill ett belopp om 20 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att Svenska kraftnät ges rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en sammanlagd ram om 1 500 miljoner kronor. Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande ordning.

Regeringen bemyndigas vidare att lämna delägarlån till bolag där Svenska kraftnät förvaltar statens aktier intill ett belopp om 300 miljoner kronor. Liksom tidigare avser regeringen att delegera denna rätt till Svenska kraftnät. Vid utgången av 2007 får dessa delägarlån uppgå till ett belopp om högst 300 miljoner kronor. Den största delen av ramen utgörs av delägarlån från affärsverket till Svenska Kraftnät Gasturbiner AB för finansie-

ring av dess verksamhet. Svenska Kraftnät Gasturbiner AB reinvesterar bl.a. i kontrollanläggningar för samtliga 10 gasturbiner till en total kostnad av 100 miljoner kronor under åren 2005–2009. Genom att finansiera investeringarna med lån från affärsverket kan räntekostnaderna för koncernen som helhet hållas nere.

För 2007 föreslås regeringen att kunna besluta om förvärv av aktier eller bilda bolag intill ett belopp om 10 miljoner kronor samt även avyttra aktier intill ett belopp om 10 miljoner kronor. Förvärv av aktier eller bildande av bolag skall ske inom ramen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen avser liksom tidigare att för 2007 delegera denna rätt till Svenska kraftnät.

Regeringen kommer att kräva full ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

8.3 Övriga förslag

8.3.1 Rätten att tilldelas elcertifikat för småskalig vattenkraft

---

Regeringens förslag: Principerna för tilldelning av elcertifikat för el som produceras i en vattenkraftanläggning med en installerad effekt som inte är högre än 1 500 kilowatt skall vara desamma som för övriga anläggningar inom elcertifikatsystemet. Kvotnivåerna behöver därför justeras beträffande åren 2011 och 2012.

Ärendet och dess beredning: I propositionen *Förnybar el med gröna certifikat* (prop. 2005/06:154) föreslog den tidigare regeringen en rad ändringar i lagen (2003:113) om elcertifikat. Förslagen innebär bl.a. att elproduktionsanläggningar som var i drift när elcertifikatsystemet infördes skall fasas ut ur systemet efter utgången av 2012 eller 2014 och att anläggningar som tagits i drift efter elcertifikatsystemets införande tilldelas elcertifikat i 15 år, dock längst till utgången av 2030. I beredningen av det lagstiftningsärendet behandlades även frågan om att rätten att tilldelas elcertifikat för småskaliga vattenkraftanläggningar skall upphöra vid utgången av 2010, men något sådant förslag togs inte in i propositionen. Ett förslag

om den småskaliga vattenkraften presenterades i stället i 2006 års ekonomiska vårproposition (prop. 2005/06:100). Förslaget innebär att rätten att tilldelas elcertifikat inte gäller efter utgången av 2010 för el som produceras i en vattenkraftsanläggning med en installerad effekt som inte är högre än 1 500 kilowatt. Om en sådan anläggning tagits i drift efter den 30 april 2003, men före den 1 januari 2007, skall dock rätten att tilldelas elcertifikat gälla till utgången av 2012. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2005/06:NU17, rskr. 2005/06:361).

Lagrådet: Förslaget är av enkel beskaffenhet. Regeringen finner därför att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Bakgrund: I propositionen *Elcertifikat för att främja förnybara energikällor* (prop. 2002/03:40) angavs som huvudprincip, att elcertifikatsystemet skall omfatta elproduktion med förnybara energikällor, men att hänsyn även skall tas till om produktionen är kommersiellt självbärande och om det finns ett stödbehov. Bland annat gjordes bedömningen att sådan vattenkraft som vid den tidpunkten uppbar driftstöd (den s.k. 9-öringen) inte kunde anses vara kommersiellt självbärande och att den därför skulle berättiga till det ekonomiska stöd som elcertifikatsystemet ger. Till denna kategori hör den småskaliga vattenkraften, dvs. anläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt och som var i drift vid utgången av april 2003. Den befintliga storskaliga vattenkraften ansågs inte ha något stödbehov. I fråga om ny produktion gjordes bedömningen att all ny vattenkraft, oavsett storlek, bör vara certifikatberättigande. Även produktionsökningar i den befintliga storskaliga vattenkraften ansågs vara berättigande. I propositionen fanns även ett särskilt avsnitt som behandlade miljökrav för certifikatberättigande elproduktion. Det ansågs bl.a. inte finnas något behov av att i den föreslagna lagen om elcertifikat införa ytterligare krav, utöver det regelverk som i övrigt gäller vid elproduktion. Den tidigare regeringen erinrade dock om vad som sågs i propositionen *Svenska miljömål* (prop. 2000/01:30) om vikten av att utbyggnad av vattenkraftverk inte tillåts skada värdefulla vattendrag och att utbyggnad av vattenkraft, och andra intrång i

vattendrag som i huvudsak är opåverkade, inte bör ske.

Som redogjorts för ovan presenterades i 2006 års ekonomiska vårproposition (prop. 2005/06:100) ett förslag om att rätten att tilldelas elcertifikat inte skall gälla efter utgången av 2010 för el som produceras i en vattenkraftsanläggning med en installerad effekt som inte är högre än 1 500 kilowatt. Om en sådan anläggning tagits i drift efter den 30 april 2003, men före den 1 januari 2007, skall dock rätten att tilldelas elcertifikat gälla till utgången av 2012. Förslaget i propositionen baserades på en promemoria som tagits fram i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet och dess remissbehandling. 12 remissinstanser tillstyrkte förslaget. 6 remissinstanser hade inte någon erinran mot förslaget. 24 remissinstanser avstyrkte förslaget. En remissammanställning finns tillgänglig i Regeringskansliet (dnr. M2005/6595/E). Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Elcertifikatsystemet infördes 2003 i syfte att stimulera en utbyggnad av miljövänlig förnybar elproduktion med målet att uppnå en ökning med 10 TWh till 2010 jämfört med 2002 års nivå. En grundprincip för systemet var att de olika förnybara energikällorna skulle konkurrera med varandra så att den mest kostnadseffektiva elproduktionen byggs först. Därefter kan dyrare produktion successivt byggas i takt med att ambitionsnivån, kvoten, inom systemet höjs. Regeringen anser att det är viktigt att denna grundprincip även fortsättningsvis tillämpas så att konkurrensvillkoren inom systemet hålls så likvärdiga som möjligt för olika typer av anläggningar. Det är därför principiellt felaktigt att utesluta den småskaliga vattenkraften från systemet. Mot denna bakgrund bör alltså elproduktion i ny småskalig vattenkraft berättiga till elcertifikat i 15 sammanhängande år, dock längst till utgången av 2030, på samma sätt som övriga anläggningar inom elcertifikatsystemet.

Regeringen anser även att principerna för utfasning av anläggningar inom elcertifikatsystemet som tagits i drift före den 1 maj 2003 bör vara likvärdiga. Det är inte rimligt att äldre småskaliga vattenkraftanläggningar fasas ut i särskild ordning före äldre anläggningar för vind- och biokraft. Samtliga anläggningar som var i drift när elcertifikatsystemet infördes bör

därmed ha rätt att tilldelas elcertifikat fram till utgången av 2012. Sådana anläggningar som erhållit investeringsstöd inom ramen för 1997 års energipolitiska program har rätt att få certifikat till utgången av 2014. Förslaget innebär att ca 1,9 TWh vattenkraft fasas ut två år senare, vid utgången av 2012 i stället för utgången av 2010. Ett fåtal vattenkraftsanläggningar med en begränsad produktion fasas ut vid utgången av 2014. Senareläggningen av utfasningen får till följd att kvotplikten för åren 2011–2012 ändras. Den totala ambitionsnivån inom elcertifikatsystemet påverkas inte genom förslaget.

Tabell 8.40 Utvecklingen av kvotplikten fram till 2030

År	Kvot	Produktion som fasas ut
2003	0,074	–
2004	0,081	–
2005	0,104	–
2006	0,126	–
2007	0,151	–
2008	0,163	–
2009	0,170	–
2010	0,179	–
2011	0,179	–
2012	0,179	–
2013	0,089	10,09
2014	0,094	–
2015	0,097	1,61
2016	0,111	–
2017	0,111	–
2018	0,111	–
2019	0,112	–
2020	0,112	–
2021	0,113	–
2022	0,106	0,80
2023	0,094	1,35
2024	0,090	0,45
2025	0,083	0,85
2026	0,075	0,90
2027	0,067	1,00
2028	0,059	1,00
2029	0,050	1,00
2030	0,042	1,00

All eventuell utbyggnad av vattenkraft skall självfallet vara föremål för miljö- och säkerhetsprövning enligt gällande lagar. Stor hänsyn måste tas till rekreations-, turism- och naturskyddsintressen. Genom miljöprövning kan de uppställda miljöpolitiska målsättningarna upprätthållas och skyddsvärda vattendrag bevaras orörda. Regeringen anser att eventuell utbyggnad av vattenkraft skall prövas enligt gällande lagstiftning och inte styras indirekt genom att den småskaliga vattenkraften undantas från elcertifikatsystemet. Energimyndigheten har gjort bedömningen att den årliga vattenkraftproduktionen totalt kan öka med 0,75 TWh till 2015, framför allt genom uppgradering av storskaliga anläggningar. Exploateringsstrycket be-

döms alltså inte vara så stort som tidigare gjorts gällande. Förslaget föranleder ändringar i dels lagen (2006:1015) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat, dels lagen (2006:1016) om ändring i lagen (2003:113) om elcertifikat. Lagförslag i ärendet finns i avsnitt 2.1 och 2.2.

Författningskommentar: Enligt 2 kap. 7 § *punkten 1* upphör tilldelningen efter utgången

av 2014, dvs. fr.o.m. den 1 januari 2015, ifråga om anläggningar för kraftvärmeproduktion med bibränslen, vattenkraftanläggningar som har en installerad effekt som inte är högre än 1 500 kilowatt och vindkraftverk, som fått ekonomiskt stöd enligt förordningen (1998:22) om statligt bidrag till vissa investeringar inom energiområdet, som trädde i kraft den 15 februari 1998.

